

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1055 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 1. март 2011. • Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114
977055501104

Пашијарх Иринеј у Ђосећи Србској

Будите поносни што

Патријарх српски Г. Иринеј, администратор Митрополије либертивилско-чикашке, током свог боравка, служио је архијерејске Литургије у Манастиру Св. Саве у Либертивилу, у цркви Св. Симеона Мироточивог у Јужном Чикагу, и у Саборној цркви Светог Вајсрења Христовог у Чикагу и парастос блаженопочившем Митрополиту Христифору. Одржан је састанак Епархијског савета Митрополије либертивилско-чикашке и заседање Епископског савета.

Свечани дочек у Чикагу

У вечерњим часовима, 16. фебруара 2011. године, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј допутовао је у Чикаго у пратњији протођакона проф. др Станимира Спасовића. Поред Његовог Преосвећенства Епископа новограчаничко-средњезападноамеричког Г. Лонгина и подручног свештенства, Његову Светост на аеродрому су дочекали и представници дипломатског кора Србије, предвођени генералним конзулом Деском Никитовићем. Исте вечери, у Саборном храму Светог Вајсрења Христовог Његова Светост је дочекан од стране великог броја деце из Академије Светог Саве (српске основне школе) при овом храму. Том приликом је служена Доксологија поводом долaska Патријарха српског, који је после упокојења блаженопочившег Митрополита либертивилско-чикашког Христифора уједно и администратор Митрополије либертивилско-чикашке.

Његова Светост започео је двонедељну посету САД обраћајући се парохијанима српског православног Саборног храма Светог Васнесења у Чикагу речи-

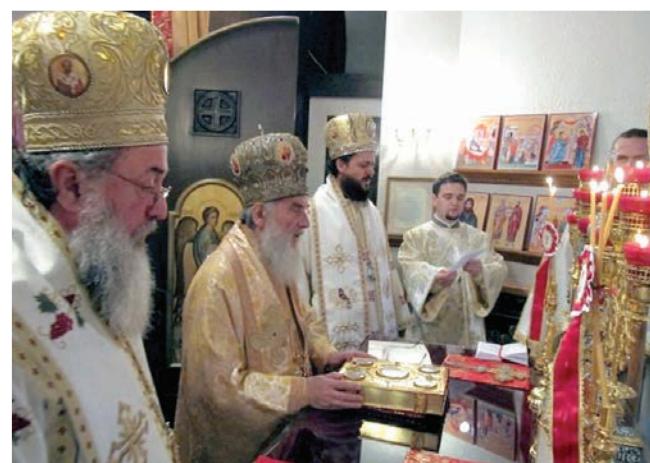

ма: *Будите поносни што сите очували своју веру.*

Парастос Митрополиту

У суботу, 19. фебруара 2011. године, Његова Светост Патријарх српски Иринеј, служио је Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Светог Саве у Либертивилу уз саслужење Њихових Преосвећенстава епископа новограчаничко-средњезападноамеричког Г. Лонгина и западноамеричког Г. Максима и више свештеника и ђакона из Српске и Руске Православне Цркве. У наставку Свете Литургије служен је шестомесечни парастос блаженопо-

чившем Митрополиту либертивилско-чикашком Христифору, који се упокојио у навечерје Преображења прошле године. Том приликом Његова Светост се у пригодној проповеди осврнуо на плодан архијерејски рад блаженопочившег Митрополита на поплу Српске Цркве уопште, а не само у Америци. Изузетан молитвени доживљај употребио је појање чланова Српског Певачког Друштва „Бранко Радичевић“ при Саборном храму у Чикагу предвођеног диригентима Јеленом Стојаковић и Дејвидом Секицким. Овај хор је најстарији српски црквени хор у Северној Америци и у континуитету постоји већ 104 године. Током свих ових година, хор

ДАКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

Православној Цркви у Америци

сте очували своју веру

редовно учествује у богослужењима.

Добротом „Женског Добротворног Старатељства при Манастиру Светог Саве”, у згради Дечијег кампа, која је током године уступљена Православном богословском факултету Светог Саве, припремљена је трпеза љубави за све присутне. Ову харитативну организацију основао је блаженопочивши Митрополит Христофор са намером да брине о добробити Манастира Светог Саве. Ова организација, такође, сваког лета организује и Дечији камп, који у континуитету постоји већ 65 година. Свети Владика Николај, током свог боравка у Либертивилу, радо је узимао учешћа у раду овог кампа.

Сусрети и медији

Његова Светост наставио је своју канонску посету Архијерејском Светом Литургијом коју је у недељу, 20. фебруара, служио у цркви Св. Симеона Мироточивог у Јужном Чикагу. У понедељак, 21. фебруара 2011. године, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, у пратњи Преосвећеног Епископа новограчаничко-средњезападноамеричког Г. Лонгина, посетио је Српски Православни Патријарашки манастир Рођења Пресвете Богородице у Њу Карлајалу у Индијани.

У уторак, 22. фебруара 2011. године, Патријарх је служио Божанствену Литургију у манастирској цркви. Саслуживао му је Епископ Лонгин са свештенством. У навечерје празника Светог Свештеномученика Харалампија, 22. фебруара 2011. године, Његова Светост Патријарх Српски Г. Иринеј, у пратњи Његовог Преосвещенства Г. Лонгина и свештенства, посетио је Саборни храм Светог Пророка Илије у Мервилу, Индијана. У четвртак, 24. фебруара, Његова Светост Патријарх српски Г.Г. Иринеј, у пратњи епископа канадског Георгија и источноамеричког Митрофана, састао се са свештенством области Чикага,

Висконсина и северне Индијане. Састанак је уприличен у седишту епархије Новограчаничко-средњезападноамеричке у Манастиру Нова Грачаница.

Патријарх Иринеј началствовао је Светом Архијерејском Литургијом 26. фебруара у манастиру Светог Саве, као и сутрадан у цркви Светог Васкрсења у Чикагу. У понедељак, 28. фебруара, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј састао се са православним епископима Чикага у манастиру Нова Грачаница.

Иначе, бројни амерички медији објавили су вести о високом и уваженом госту из Србије. Дневни лист Чикаго Сан Тайл извештава о посети Патријарха и његовом дочеку у Саборном храму, цитирајући управо Патријархову похвалу Србима у Америци што су успели да очувају своју веру. Лист наводи да у Чикагу живи око 300.000 Срба, а широм света у расејању више од милион. „Овај храм је лепши него што је икада био. Знајмо да смо у Божјој кући и наше је срце испуњено најтоплијим осећајима”, цитира Чикаго Сан Тайл беседу Патријарха Иринеја приликом посете најстаријој српској цркви у Чикагу, у којој је последњи пут био као епископ. Новине преносе да је Његова Светост, којег називају духовним и пастирским вођом Срба, рекао да смо прошли кроз врло тешка времена у последњих неколико година, али да нам Црква даје снагу и наду.

• свештеник Василије Вранић
С. Лубардиг

Обраћање Пашијарха Г. Иринеја Србима Северне и Јужне Америке

Да сви једно будемо

Драга нам децо духовна, Наш долазак у овај, по много чему српски град, у град у коме смо раније браварили више пута, ево поново нам даје могућност да се срећнемо са вама, нашом духовном децом и да поделимо радост заједничарења у Господу. Ми, нажалост, спречени обавезама у Цркви, нисмо били у могућности да дођемо и учествујемо у сахрани блажене успомене Митрополита Христофора, па смо, ево одлучили, да дођемо поводом шестомесечног парастоса, а да у исто време одржимо важне састанке са архијерејима Српске Цркве на овим просторима, као и са многим верницима, како бисмо у братском договору, и слушајући једни друге, нашли најбоље решење за даље успешно духовно живљење.

Сваки поновни сусрет нас, сједињених у Светој Чаши, у Православљу, у Српству и Светосављу, а самим тим и у Господу Исусу Христу, Спаситељу нашем, обогаћује нас изнова и постаје гаранција бољег, садржајнијег и успешнијег живљења. Духовни сусрети приближавају нас Небу, а то је и суштински циљ свих сусрета, сваког дружења и, уопште, нашега живота. „Вјеран је Бог који вас позва у заједницу Сина својега Исуса Христа, Господа нашега”, пише апостол Павле Коринћанима (Прва Кор. 1, 9). Том „вјерном Богу“ и ми морамо бити верни и одани, а то се најбоље постиже кроз оданост нашој Светој Цркви, кроз светотајинско живљење и оданост једних према другима унутар Цркве.

Искрено смо се обрадовали величанственом дочеку који нам је наша Српска црквена заједница града Чикага приредила, предвођена Његовим Преосвещенством г. Лонгином, Епископом новограчаничко-средњезападноамеричким. Посебно су нас обрадовала наша дивна дечица из српске школе при катедралном храму Св. Вааскрсења, која су своју добродошлицу изговорила својом невином дечијом срдачношћу.

Имајући у виду да нећемо бити у могућности да са свима непосредно разговарамо, користимо ову прилику да преко овог српског гласила, Српског Радија Чикаго, упутимо наш патријарашки благослов и поздрав свим Србима, и свим члановима наше Свете Цркве, широм Северне и Јужне Америке, стављајући свима на душу потребу да „сви једно будемо“. Присећамо се опет светог апостола Павла, који онако лепо говори Коринћанима: „Молим вас пак, браћо, именом Господа Исуса Христа да сви једно говорите,

Порука упућена преко српског Радија Чикаго

и да не буду међу вама раздори, него да будете утврђени у истом разуму и истој мисли“. Да, нема ништа лепше и благословеније од тога „kad сва браћа живе заједно“. На томе плану неопходно је да свако ради, да свако да свој допринос. После тужне и трагичне поделе, која је деценијама разараја Цркву нашу на овим просторима, истински је благослов поновно успостављање црквеног јединства. Познато нам је лично колико су љубави, бриге и напора уложили, блажене успомене Патријарх Павле и Митрополити Иринеј и Христофор, да би се ово заједништво остварило. Због тога, сматрамо то потребом, да у овом моменту обраћања члановима наше Свете Цркве на овим просторима, посебно истакнемо. И да знате, само таква љубав, таква брига и такви напори могу то јединство Цркве сачувати. А то је наша света дужност.

Највећи поклон, који чланови Цркве са ових простора могу да дају Цркви у Отаџбини, јесте сложно живљење у једној Светосавској Цркви. Ако, пак, овако примерно будете живели и радили, ваше молитве и ваш лични пример јачаће и снажити и нас, који живимо на отаџбинском тлу.

Црква наша, побожни народе, јесте Српска Православна, али је она у исто време и Васељенска. Ми смо благодарни Богу да смо рођени и крштени у Цркви, која је сачувала непромењено учење, која аутентично сведочи Господу Христа и која призива све к спасењу. Није она, дакле, наша својина коју не нудимо другима. Она је Црква коју је основао Господ Исус Христос и за коју је рекао да јој „ни врата паклена неће одолети“. Стога, при служењу свете Литургије, сваки пут, подижући свете дарове, говоримо: „Твоје од твојих Теби приносећи од свега и за све“.

Дужност је наша да непрестано радимо на томе да се на ову „Господњу гозбу“ управо и одазову сви. Због тог мисионарског аспекта наше Цркве, потребно је да будемо отворени и пре ма неправославном свету, појединцима или групама не би ли и на тај начин приближили пуноћу Православља свима. Наша Света Црква учествује у дијалозима са другим хришћанским црквама, али то не значи да смо спрем-

ни на уступке, већ то чинимо из љубави према људима, који су наша браћа у Господу, Створитељу нашем, а у нади да ће и други увидети пуноћу благодати, садржаној у светотајинском животу Цркве Православне.

Знамо да многи нису разумели одлуку наше Цркве која се односи на бившег епископа Артемија. И нас све је растујио овај немили догађај, али вас молимо да разумете да Црква има своје прописе по којима се управља, и нико не може да ради ван тих прописа. То и јесте разлог да се наша Света Црква одржала кроз многе бурне векове.

Наш народ у Отаџбини живи у условима тешке економске кризе, али и других проблема са којима се бори онако како му то могућности дозвољавају. Нема сумње да се разне одлуке данашње Државе, али и Цркве, могу критиковати, а тако је увек и бивало, али треба разумети да није лако носити тај народни и црквени терет у условима у којима се данас живи. Због тога би наша молба свима вама била да се више молите Богу за нас, јер је то много конструктивније и корисније од критике. Наш Бог је Бог наде и он је увек са нама. Кроз нашу богату и мученичку историју наш народ никада није губио наду у Божију помоћ. Зато је потребно да се сви молимо за све, а највише за Србе на Косову и Метохији, који живе у веома сложеним условима, покушавајући да опстану на просторима Отаца.

Ви сте, браћо наша, амбасадори наше Цркве и Државе на овим просторима. „По плодовима ћете их њиховим познати“, рекао је Господ. Ако свако од вас буде радио имајући у виду ову јеванђелску поруку и бринући се о себи и о својој породици, онда ће и наша шире породица, наш Српски православни народ, јачати и духовно узрастати. Вама је да Бог да живите у овој благословеној земљи у којој већина има пристојне материјалне услове за живот. Трудите се, дакле, да и на духовном плану богатите. Чините све да језик Српски сачувате, српску културу и традицију, али посебно и изнад свега нашу Свету православну веру, која свеобухватно брине о човеку.

У име наше Свете Цркве као и у наше лично име све вас: архијереје, свештенство, монаштво и све синове и кћери свих наших епархија у Северној и Јужној Америци, поздрављамо речима светог апостола Павла: „Благодат вам и мир од Бога Оца нашега Исуса Христа“ (Прва Кор. 1, 3).

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ БРОЈ 1055 ■ БЕОГРАД, 1. МАРТ 2011 ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са благословом Њеове Светошћији Патријарха српске Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Технички уредник, саветник
Марко Марковић

Секретар редакције
Снежана Богојевић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за
јануар и август двојброд. Годишња претплата за нашу
земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни
примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може
се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља
Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати
поштанској упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR,
35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007110000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spc.rs - редакција
preplata@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не врађају. Текстови и
урилози објављени у „Православљу“ представљају
сопствене ауторе.

Штампа: „Политика“ А. Д.
ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
Дистрибутер: „Polydor“ доо,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)
ИССН 0555-0114 = Православље
ЦОБИСС.СР-ИД 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера Републике Србије

НАСЛОВНА

Празнично бденије у Патријаршијској

капели Св. Симеона Мироточивог

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

АКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

Патријарх Иринеј у њосеши Српској

Православној Цркви у Америци

Будите поносни што сте
очували своју веру

Свечаносћ њоводом славе њиворној храма

Српске Патријашије

Слава капеле Светог
Симеона Мироточивог

16

СЛОПШТЕЊЕ

Обраћање Патријарха Г. Иринеја Србима

Северне и Јужне Америке

Да сви једно будемо

2

РАЗГОВОР

Епископски аустралијско-новозеландски

Господин Иринеј (Добријевић)

Ново српско јединство

6

ПОВОДИ

Уз чланак „Архијерејева

секша – йарасинаја = йарацрва“

О екуменизму

Најстарији храм у једној зајворској усаванови
на њросшорима бивше СФРЈ

Молитва у затвору
као пут покајања

19

БОГОСЛОВЉЕ

Најстарији рукописи Новог
Завета

20

Џон Брок
Како да читамо
Свето Писмо?

23

ЦРКВА И УМЕТНОСТ

Вера зајсана у камену
Мозаичка радионица
Центра Алети

24

Уррганизацији Одбора за Јасеновац Светој

Архијерејској Сабору СПЦ

Семинар о образовању
о Јасеновцу

14

Улога верске наставе
у превенцији ХИВ-а

15

Ейсской аустралијско-новозеландски Господин

Ново српско једин

Његово преосвештенство епископ аустралијско-новозеландски Иринеј (Добријевић) је рођен у Кливленду, у држави Охајо, где је одрастао и завршио 12. разреда општег образовања. Дипломирао је на два најпрестижнија теолошка факултета у Америци – Св. Владимиру и Св. Тихону. Епископ Иринеј је замонашен 19. јануара 1995. године у манастиру Светог Саве у Либертивилу. Архимандрит је постао 16. јуна 2006. године. У Вашингтону је обављао значајне послове у Канцеларији Конференције православних епископа у Америци. Био је активан у Савету за имигрантске и избегличке послове у Чикагу, као и у Комисији за људска права у Чикагу и у неколико српских организација. Истовремено је уређивао магазин „Путеви Православља“ (The Path of Orthodoxy), који је званична публикација СПЦ у Америци и Канади. У Саборној цркви у Београду јула 2006. године Његова Светост Патријарх Српски Господин Павле рукоположио га је за Епископа аустралијско-новозеландског.

■ Да ли је дugo очекивано усвајање новог Устава донело духовно и црквено- административно јединство СПЦ на аустралијском континенту?

– И после пола године од доношења новог Устава, то остаје најрадоснија вест верног народа у Аустралији и на Новом Зеланду, који од тада заједнички сведоче Христу широм петог континента. У најстаријем манастиру Светог Саве први пут је било сабрано 15.000 наших Срба који су допутовали са свих страна Аустралије да, како су сами говорили, покажу лојалност својој Цркви и потврде уједињење наших двеју епархија, подржавајући свог епископа. Ово је историјски корак свих верујућих Срба на остваривању коначног јединства Цркве ван отаџбине и представља гарант очувању духовног и културног идентитета у заједничком сведочењу Христа на најудаљенијем континенту.

■ Да ли је стари раскол превазиђен ?

– Раскол је почeo 1963. године у Америци, раšчињењем тадашњег епископа Дионисија, после чега се Црква у дијаспори поделила а Аустралија је трпела те последице. Остатак тзв. слободне цркве је последња епархија у оквиру новограчаничке Митрополије у Аустралији. Могу да кажем да је раскол у највећој мери превазиђен. Народ је био жељан уједи-

њења у оквиру Српске Православне Цркве и усвајањем Устава је показао да не жели да буде одвојен по групама, секатама, раздробљен. Ово још није потпуни крај раздора, има људи који су се издвојили и који не желе уједињење, али они су мањина. Већина је остала поред своје Цркве и непоколебљивим јединством истакла да је крај сваком раздору. Најтеже је било доћи до инструмента тог административног уједињења, а он је започет 1992. године када је Патријарх Павле, наш савремени помиритељ, уједињио дијаспору и исцелио ране тог раскола на Литургији помирења, после које смо духовно постали једно и причешћивали се из једне чаше, што потврђује да смо били и остали део нераздвојиве Мајке Цркве. Остало је да се и администраци-

писали смо Повељу, да бисмо ставили печат нашег новог административног јединства. У току мајског заседања Светог Архијерејског Сабора овај Устав ће бити афирмисан, чиме ће једном и заувек бити превазиђен раскол, а наш народ ће имати једину Светосавску Цркву на најудаљенијем континенту.

■ Какав је духовни живот Срба у Аустралији и Новом Зеланду?

– За своје Србе који живе у Аустралији и на Новом Зеланду, иако су долазили из различних таласа емиграције, могу да кажем да су веома одани својој Цркви. Цркве су пуне и препуне што ме веома радује. На Литургију долази пуно омладине и деце како из оног првог таласа насељавања после Другог светског рата, тако и после-

дењег таласа деведесетих година прошлог века, када је дошло дosta младих интелектуалаца и сви лепо живимо у једној заједници. Сви на свој начин имају однос са Црквом, јер је Црква стожер за наш народни и верски опстанак. Према аустралијској државној статистици саопштено је да нас има 97.000, да би тај број прошле године износио 157.000. Ми сматрамо да нас има око 200.000 чиме чинимо један одсто целокупне популације. Разлика у броју нашег становништва је у начину на који је изведен цензус и како су преbroјавани наши грађани, па су тако Срби из Босне приписани бошњачком народу, Срби из Хрватске хрватском народу и сл.

Наше црквене заједнице зову се црквеношколске општине и при свакој парохији имамо школу која се састоји од црквене школе у којој се учи веронаука и српске школе где се изучава књижевност, ћирилично писмо, негује фолклор и сл. Црква је та која одржава и подстиче разнолике обичаје са којима су дошли различите генерације имиграционих таласа. У првом таласу педесетих година 20. века долазили су претежно Срби из Лике и Далмације, касније долазе економски емигранти, а након рата деведесетих долази много изгнаника из БиХ. Покушавамо да одржимо њихове обичаје, јер видимо да су то важне потребе без којих не може да се опстане. Народна потреба за припадањем, за укорењењем и идентитетом тежи да очува истинске вредности из прошlostи својих породица и своје отаџбине у новој домовини. Народ је сабран око својих цркава које се осим за верски живот, старају колико могу и за очување вредности из националне, философске, уметничке и научне прошlostи.

Живот у расејању

Покушавамо да одржимо наше обичаје, јер видимо да су то важне потребе без којих не може да се опстане. Народна потреба за припадањем, за укорењењем и идентитетом тежи да очува истинске вредности из прошlostи својих породица и своје отаџбине у новој домовини. Народ је сабран око својих цркава које се осим за верски живот, старају колико могу и за очување вредности из националне, философске, уметничке и научне прошlostи.

тивно потврди питање уједињења. Једни начин да се то постигне је састављање новог Устава који ће обухватити дејство црквених канона, прописа и Устава СПЦ, а с друге стране да се обухвати и стварност земље у којој живимо, чијим законима морамо да се прилагодимо. Успели смо након четири мукотрпне године да саставимо нацрт Устава и да сазовемо ванредно заседање Црквено-народног сабора новограчаничке Митрополије и епархијског савета аустралијско-новозеландске Епархије. Имали смо паралелно заседање да би све било легално и пуноправно. Гласали смо о новом Уставу који је претпое извесне допуне и ја сам у свом срцу био дубоко убеђен да ће устав бити усвојен. Оно што је и мене изненадило је да је усвојен једногласно, чиме смо потврдили потпуно црквено-административно јединство СПЦ у Аустралији. Не могу да опишем узбуђење нашег народа тог момента – то су биле радосне сузе! Пот-

РАЗГОВОР

Иринеј (Добријевић)

СТВО

националне, философске, уметничке и научне прошлости.

■ Какав је њихов однос према религиозности и црквености?

– Народ је сабран око своје Цркве – неки из чисто верских разлога, а неки због народних обичаја и традиције. Црква је извор њиховог идентитета. Молимо се да народна вера прерасте у религијско знање и практично живљење хришћанским животом. Човек је природно религиозно биће и све је више душа истински загрејаних за веру.

Са огромном радошћу истичем да ми имамо јединствену прилику да у две државе наши свештеници и вероучитељи похађају предавања у јавним школама и да држе часове веронауке. То је реткост и посебно је драгоцено да деца која нису долазила у Цркву, после ових предавања полако прилазе вери са родитељима. Црква на тај начин расте, она врши своју мисију и шире Истину Господњу. У држави Викторија, рецимо, не дозвољавају веронауку у јавном сектору, али су омогућени часови језика, културе, природних и друштвених наука о којима Црква као државотворна институција и саставни део наше културе и историје упознаје децу. Држава нам помаже у приватним школама при школским општинама тиме што нам даје помоћ за свако дете како бисмо набавили уџбенике. Посебно се захваљујемо матичној држави Србији на књигама и уџбеницима на српском језику.

Рођен сам, школовао се и одрастао у Америци и могу да кажем да иако смо географски веома удаљени од своје матице, та удаљеност није умањила емотивну везаност за Србију – далеко су приснији односи између Срба из Аустралије и са Новог Зеланда са својом матицом, него рецимо Срба из Америке. Емиграција у Америци броји већ пето или шесто колено, наши преци су стизали тамо још у

време Аустро-Угарског царства. Наша емиграција у Аустралији је „свежија“, везе са матицом су још јаке и дубоке, и то нас одржава и као народ и као православне вернике.

■ Колико су Срби упућени једни на друге, како превазилазе проблеме са којима се у матичној земљи нису сусретали?

— Први досељеници пристигли после Другог светског рата имали су пионирску мисију – градили су српску заједницу и подизали цркве, трудали се да очувају језик и изграде школе. Новије генерације су то надоградиле и обогаћивале, едукованије су. Чињеница је да се њихове духовне потребе разликују. Унуци првих досељеника углавном говоре енглески језик, док последњи талас емиграната говори српски језик у својим домовима, не запуштају комуникацију са својом децом на српском језику, што се одражава и на црквену заједницу. Срби су упућени на међусобне везе које се најбоље одржавају на недељним Литургијама и програмима који следе после службе. Желим да та веза буде што приснија и да они доживе Цркву не само као извор духовности који им се пружа једном седмично, већ као суштински извор њиховог живота. Срби су најачи у заједници православне вере у којој по учењу Светих Отаца постајемо савршена заједница Христове љубави. Осети се Христово присуство у нашим заједницама и у српским домовима. Мислим да смо добро утемељени, да наш народ напредује и то ме јако радује, а Црква је институција која их повезује.

■ Какав квалитет су донели много-брожни млади интелектуалци који су пристигли у Аустралију последњих година?

— Веома ме радује што сам пре две године успео да формирам групу која је позната под акронимом „SOYA“ – Српски православни омладински покрет. Дивим се тој омладини, а успешне оцењене за свој рад добили су од најугледнијих људи из културног и јавног живота градова у којима делују. Млади интелектуалци су се сабрали око своје Цркве, својих заједница и формирали покрет који постоји на нивоу Епархије, намесништва и сваке парохије. Када се бира Црквени одбор при свакој црквеној школској општини, један представник се бира из редова овог покрета и активно учествује у раду. Стално говорим да правимо грешку када тврдимо да је омладина наша будућност. Уколико они данас нису наша садашњост, никада од њих неће бити будућност – они морају бити укључени у сваки аспект црквеног рада. Постали су моји најважнији сарадници и по њиховом раду на културном пољу постали смо препознатљиви у срединама где живимо. Српска омладина је наш најбољи амбасадор у сваком смислу.

Између обичајности и живота вечног

Народ је сабран око своје Цркве – неки из чисто верских разлога, а неки због народних обичаја и традиције. Црква је извор њиховог идентитета. Молимо се да народна вера прерасте у религијско знање и практично живљење хришћанским животом. Човек је природно религиозно биће и све је више душа истински загрејаних за веру.

■ Искуство Европе и Америке говори да значајан број неправославних и атеиста прелази у Православље. Има ли таквих преобраћења у Вашој Митрополији и како оцењујете сарадњу са осталим верским заједницама и црквама?

— Тачно је да у Европи Католичка црква губи утицај а Православље расте, што се може тврдити и за Америку где расте број конвертита који прелазе у Православље. То није случај у Аустралији која је примила британски менталитет што значи да се богослужење нередовно похађа, Црква није у првом плану као у Америци где су протестантске заједнице формирале верски симао америчког континента. Католичка Црква је већинска у Аустралији. Потекла је од ирских имиграната који су дошли као затвореници, а данас долази силен број азијата. Нико од њих не прилази Православној Цркви, јер им вера није у

првом плану. Није им блиска мистичка дубина Православља. Једино из мешовитих бракова има прелазак у нашу веру, јер наши сународници крштавају децу и настоје да им супружник пређе у Православље. Крећем се у мантији и врло сам не обична појава у Аустралији – људи ме заустављају како би разговарали, што је својеврсно мисионарство јер човек мора сам по себи да буде сведок своје вере. У свету још влада негативно гледање на Србе и то ме јако, јако боли. Поносан сам јер сам Србин и православни Епископ. Имамо интернет портал а значајније изводе објављујемо у јавном сектору, тако да се многи неправославни јављају и траже додатна објашњења. Видљиво је да то није само социјална порука, као код осталих хришћанских цркава. У својим обраћањима о Божићу и Ускрсу остale цркве говоре о социјалним услугама и потребама, а за нас је вера у првом плану и мора бити на првом месту.

Најбројнија Православна Црква је Грчка, после тога је наша, следе руска,

антиохијска, румунска и забележено је неколико бугарских парохија. Имамо добру међусобну сарадњу. Одржали смо први пут епископско сабрање коме су присуствовали сви Епископи и донели одлуку да радимо и помажемо наше Цркве. Најважнија одлука тиче се формирања специјалног одељења које ће се бавити студентима православне вере који студирају на универзитетима. Грчки Владика Језикиљ из Мелбурна и ја смо задужени да урадимо план нашег заједничког рада. Присуствујемо и у ентитету Поглавари цркава (чине га поглавари хришћанских цркава у Аустралији) које има саветодавну улогу и задатак да утиче на јавно мњење и друштво, и на оне који доносе одлуке на нивоу државе и директно утичу на нас. Заступљени смо и у Националном савету цркава где одлично сарађујемо са осталим црквама.

● Развор водила Славица Лазић

ПОВОДИ

Традиционалне Цркве и верске заједнице у Републици Србији

Заједничко саопштење за јавност

Ми, долепотписани, свесни одговорности коју имамо на основу службе сваког од нас у сопственој Цркви или верској заједници, изражавамо своју дубоку заједничку забринутост због недозвољеног утицаја извршне власти на Уставни суд Србије у поступку за оцењивање уставности Закона о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама.

Појавни облици недозвољеног утицаја власници на Јосифом

Непримерен однос власти према овом питању изражава се, нажалост, кроз више појавних облика, чиме се врши недопустив утицај на ток и исход овог поступка. Иако је то противно Уставу Републике Србије, закону и Конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, поједини високи државни функционери врше, путем средстава јавног информисања, притисак на Уставни суд у вези са тим поступком. То чине упућивањем јавних порука које - увијено, али провидно - дају до знања судијама тог суда да овај закон није ни требало донети.

Поред тога, присутни су и други недозвољени посредни утицаји извршне власти на рад овог суда у поступку реституције, као и на примену закона о реституцији. Најочигледнији пример таквог утицаја представља чињеница да Влада Републике Србије, уочи доношења одлуке Уставног суда у овом поступку, избегава да именује новог директора државне Дирекције за реституцију, након што је истекао мандат досадашњем директору. На тај начин, не само да се, без одговарајућег правног основа, блокира спровођење важећег Закона о враћању имовине Црквама и верским заједницама већ се упућује и јасна порука Уставном суду какву одлуку треба судије тог суда да донесу. Јасно је, наиме, да Влада Републике Србије, тиме што одбија да именује лице које би требало да буде потписник појединачних аката о враћању имовине Црквама и верским заједницама, унапред шаље сигнал да именовање тог лица више неће ни бити потребно.

Овде се, нажалост, не завршавају овакви незаконити притисци. Тако је један високи државни функционер дао писани налог Дирекцији за реституцију, која спроводи овај закон, да више не доноси решења о новчаном обештећењу Црк-

ва и верских заједница, иако је Закон о враћању имовине Црквама и верским заједницама још увек у примени.

Да ли све то треба да значи да појединачни државни функционери могу, мимо Парламента, да одлучују о примени неког закона и да већ сада знају какву ће одлуку Уставни суд донети по овом питању? Ни једно ни друго не може код нас и код наших верника, који представљају огроман број - тачније, апсолутну већину - грађана Србије, унети спокоју у погледу поштовања права на имовину, али и других Уставом зајамчених права, нити нас може уверити у могућност правичног тока и исхода овог поступка пред највишим судом у држави.

Овакав недозвољени утицај извршне власти већ се одражава на рад Уставног суда

Све традиционалне Цркве и верске заједнице морају, нажалост, да укажу и на то да се овакав недозвољени утицај извршне власти већ одражава на рад Уставног суда у овом поступку. Наиме, Уставни суд Србије, већ месец дана, не дозвољава свим овим Црквама и верским заједницама чак ни да се упознају са садржајем иницијативе за оцену уставности овог Закона, ни после више молби. Иако се у том поступку одлучује о нашим имовинским правима, као и о основним људским правима наших верника, с тим у вези нама није дозвољено чак ни да извршимо увид у тај предмет иако нам то право прописује Закон о Уставном суду. Овај закон нам, поред тога, обезбеђује и право да учествујемо у том поступку. Из тог разлога ми, за сада, не можемо сматрати да је овај суд обезбедио правичност у текућем судском поступку када нам не дозвољава да у њему учествујемо, на начин прописан законом о том суду, нити нам дозвољава да бар видимо тај предмет.

Овакав однос према Црквама и верским заједницама изражава и однос према нашим верницима, али и према другим грађанима Србије, нарочишће овима који очекују да се њима враћи нейраведно одузета имовина

Јавности у Србији је познато да се враћањем имовине Црквама и верским заједницама не исправља само неправда према Црквама и верским заједницама већ се исправља и неправда пре-

ма верницима, њиховим члановима. Сва ова имовина, коначно, намењена је остваривању Уставом зајамченог права грађана на испољавање своје вере или убеђења. Дакле, имовина која је предмет враћања требало би да обезбеди саму мисију Црквама и верским заједницама у друштву. Поред тога, она је намењена и остваривању хуманих, социјалних и просветних циљева како за саме вернике тако и за све друге грађане. Дакле, имовина која се враћа Црквама и верским заједницама заправо је у функцији верника, али и свих других грађана Србије, следствено - у функцији друштва као целине. Због тога се овај Закон о враћању имовине Црквама и верским заједницама не може посматрати без уважавања ове истине, познате свим добронамерним људима.

Због тога све традиционалне Цркве и верске заједнице заступају јасан и непромењив став да њихова имовина треба да им буде враћена, по слову и духу важећег закона, а потом, опет путем одговарајућег закона, да буде враћена имовина и свим физичким и правним лицима којима је била неправично одузета. Овај Закон о враћању имовине Црквама и верским заједницама, као и његова примена, треба да домаћој и међународној јавности пошаљу јасне поруке о томе колико су, заправо, органи власти у Србији спремни и вољни да обезбеде и штите елементарна људска права.

На крају, изражавамо своје очекивање, као и очекивање наших верника и свих људи добре воље, да ће судије, када год држе у својим рукама закон, заборавити све друго што су чули и видели, изван граница његовог јасног и чистог слова. То је најувишије право, али и обавеза свих оних који суде.

У Београду, 18. фебруара 2011.

• Епископски бачки Иринеј

(Српска Православна Црква)

• Надбискуп и митрополит београдски Станислав Хочевар (Римокатоличка Црква)

• Бискуп Самуел Врбовски

(Словачка Евангеличка Црква)

• Бискуп Иштван Четић-Семеши

(Реформатска хришћанска Црква)

• Бискуп Аријад Долински

(Евангеличка хришћанска Црква)

• Републикански Адем Зилкић

(Исламска заједница Србије)

• Александар Нехај (Јеврејска заједница Србије)

Уз чланак „Аршемијева секша“

Што се тиче екуменизма, „зилоти“ сшарокалендарци и други њима слични пред њим су у паничном, „апокалиптичком“ страху. Бране се само голим одбијањима, осудама и „анатема“, док Црква Христова на тај изазов реагује јеванђелски одговорно и сотириолошки делатно, тојест види у појави екуменизма, макар, често, и погрешно оријентисаног, трагање западних хришћана за изгубљеним јединством и зато учествује у екуменском дијалогу и сарађује ради сведочења Истине. Јер, Црква Живога Христа Спаситеља зна да је Његова божанска жеља и молитва: „Да сви једно буду“ по слици Јединства Свете Троице (Јн. 17, 3. 11 - 23), будући да је Црква слика Свете Троице. Такав став њен није од јуче нити је повезан са календарским питањем (ни са „глобализмом“), како тврде такозвани сшарокалендарци. Било би преопширно да ове само набројимо све дијалоге православних богослова, Отаца и Учитеља Цркве, кроз векове, са јеретицима и одељенима од Цркве. Јер, Црква Христова никада није престајала да води јеванђелску бригу и о јеретицима, пошто они остају на неки начин „маркирани“ својим односом са Црквом. Зато се могу и васпоставити у јајдништво Цркве, некад акривијом, али још чешће икономијом=снисхоењем. Свети Сабори и њихови канони врло често управо њих имају у виду, јер се многи од канона односе на васпостављање њиховог прекинутог оишћења - коиновија - са Црквом. Ово се односи поготову на оне који нису били вође јереси него поведени и заведени у јерес или су пак рођени у тој групи људи или народ. Примера тих односа, сусрета, разговора, дијалога, има из сваког периода историје Цркве и само незналице могу то порицати. Колики су само били апостолски подвизи једног Василија Великог (например, његови дуги разговори са духоборцем Евстатијем Севастијским) да се превазиђе већ у 4. веку настали, скоро потпуни расцеп између Истока и Запада, као и подвизи толиког броја великих црквених људи, пастира и богословља Цркве, за очување или васпостављање јединства Цркве, из времена аријанизма (сав 4. век је испуњен тиме), несторијанизма (позната, трпељивост светог Кирила Александријског и формула сајласносши 433. године), монофизитства и његових огранака моноенергизма и монотелитизма (5. - 7. век), иконоборства (8. - 9. век), римско-франачке шизме и отцепљења (свети Марко Ефески у Ферари и Фиренци, 15. век), па после тога са англиканцима, протестантима (патријарх Јеремија II, 16. век), и више пута донедавно обнављањи дијалог са монофизитима-антихалкидонцима (у време светог Фотија - чувене су му две Посланице Јер-

Српски свештиште – Св. Владика Николај Велимировић, Св. Симеон Дајабакски, Св. Јусијин Ђелијски – икона у цркви Св. Василија Ошрошкој Коси

О екуменизму

Оци и Учитељи Цркве, као истакнути поборници Православља, истински сведоци Живога Богочовека Христа, Спаситеља свега света и свих људи, нису одустајали да, попут апостола Павла, сведоче Христа и пред онима који су проповедали „другога Христа“ или „друго Јеванђеље“, јер су били поборници јединства Цркве Христове, а у том јединству једино је спасење, како вели свети Игњатије Антиохијски

1 Из књиге Заблуде расколника јзв. „сшарокалендарца“, Требиње-Врњци 2004², стр. 141-153.

ПОВОДИ

– Ўарасинајоја = юарацрква”

менима; па опет у 12. веку; Руска Црква у 19. веку).

Оци и Учитељи Цркве, као истакнути поборници Православља, истински сведоци Живога Богочовека Христа, Спаситеља свега света и свих људи, нису одустајали да, попут апостола Павла, сведоче Христа и пред онима који су проповедали „другога Христа“ или „другој Јеванђеље“ (ИлКор. 11, 4; Гал. 1, 6 - 9) јер су били поборници јединства Цркве Христове, а у том јединству једино је спасење, како вели свети Игњатије Антиохијски (Ефесцима 13, 14, 20; Смирњанима, 8). Они су били људи вере и поверења, љубави и наде, а не људи сумње и подозрења, искључивости и mrжње, какви су, мање-више, сви „зилоти“, а ови данашњи су понајужи и најограниченiji. Ако се неразумни и уплашени „зилоти“ боје и same речи екуменизам (они же скоро никад не спомену без неког злобног епитета), православни синови Цркве се не боје ниједне речи као такве него гледају да и од јеретикâ злоупотребљене речи спасавају и дају им спасоносни садржај и смисао. Зато, слободно говоримо, постоји и православни икуменизам и постоји, не од јуче, православни икуменисци, тојест људи васељенски (као што кажемо за Света Три Јерарха да су икуменски=васељенски), људи не искључивости него укључивости, своебухвашност (orthodox principle of inclusiveness), како је говорио, још као млад, свети Николај Жички, или људи саборности, како је говорио свети Отац Јустин Ђелијски.² Јер, православни су истински кашолици=саборници, а Православна Црква је Саборно-Католичанска Црква, мали Квасац (ИлКор. 5, 6) да заквади све тесто васељене и целокупне творевине.

Да не бисмо ишли далеко уназад и наводили раније свете Оце, – светог Атанасија, Василија, Кирила, Фотија и друге, – навешћемо пример новијег светог Оца Православља, Марка Ефеског. Ево његових „екумен(и)стичким“ речи на Фераро-Флорентинском сабору (1438-1439. године), приликом поздрава папи Евгенију IV:

Данас је увод у радост целоме свету; данас изгревају целој васељени словесни зраци Сунца мира; данас удови Господњега тела (=Цркве), раније за много времена разбијени и отргнути једни од других, хитају ка међусобном сједињењу. Јер Глава, Христос Бог, неће више да подноси да стоји над раздељним Телом нити, будући Љубав, хоће да веза љубави међу нама буде потпуно

прекинута... Хајде, дакле, пресвети оче, прими чеда своја, која ти дођоше издаљека, са Истока; загрли оне који од давног времена беху одвојени од тебе, а сада прибегоше твоме наручују; исцели сблажњење; заповеди да се одстрани свака сметња и препрека која омета мир; каки и ти анђелима својим, као подражавалац Божији: *Пријремиша јуш народу мојему; Јоравниша јуш, уклониши камење* (Ис. 26, 10). Докле ћемо се ми, који имамо истога Христа и исте смо вере, борити једни против других и гложити се међу собом? Докле ћемо се ми, поклоници исте Тројице, међу собом клати и јести, док једни друге не истребимо (Гал. 5, 15) и док нас спољни непријатељи не претворе у ништа? Не дај да се то збуде, о Христе Царе, нити дај да Твоју добрутоту надјача мноштво грехова наших него... и сада преко ових служитеља Твојих, који ништа не прогласише прецим од Твоје љубави, састави нас једне са другима и са Тобом и учини да се испуни и оствари она молитва коју су изговорио када си одлазио на страдање и молио се: *Дај им, Оче, да буду једно као шишо смо ми једно* (Јн. 17, 11).³

Свети Марко Евгениј је веровао у ову Првосвештеничку молитву Христову Богу Оцу да јединство свих хришћана у Цркви, подобно јединству Свете Тројице, јер је Црква жива слика Свете Тројице. Свети Марко је то исто поновио и на отварању сабора у Ферари, 1438. године, када се опет обратио папи Евгенију речима љубави и поштовања, које извире из праве вере и праве ревности за њу (а није мислио, као што мисле „зилоти“, да се љубав и ревност према Православљу испољавају mrжњом и проклињањем папе и других разједињених од Цркве):

„Ево, подиже (Христос) Тебе, првествујућега међу свештеницима Његовим, да нас сазовеш овде, као што подиже и најблаговернијег цара нашег, и пресветог нашег Пастира и Патријарха... Није ли се све то очигледно збило Божјом силом и судом и није ли све то предзнак доброга и Богу милога свршетка?“ (исто). Митрополит ефески свети Марко веровао је, дакле, у могуће добра плодове екуменских сусрета и разговора-дијалога (види и даље РО 17, 200-202; Acta I, 31). Тиме он није мање волео и штитио Православље нити је љубазним речима упућеним римском папи признао папски примат власти у вери и Цркви, јер је јасно изјављивао на другом месту: „Ми папу сматрамо једним од патријараха, али кад би био православан“ (РО 17, 320).

Да дођемо ближе нашем времену и наведемо речи источних патријараха у њиховој познатој *Посланици* из 1848. године, свесрдно поздрављеној и прихваћеној од свих Православних Цркава, које звуче итекако православно екуменски: „Усрдно нам заповеђена од заједничког Учитеља братска љубав, – По штоме ће сви њознаши да сме моји ученици ако имаше љубав међу собом (Јн. 13, 35), – чији рукопис и договор су папе прве поцепале..., та љубав делује и данас у душама христоименитих народа, а нарочито у њиховим вођама (епископима). Јер, смело исповедамо и пред Богом и пред људима да молитва Спаситеља нашега Богу и Оцу Његовом за општу љубав и јединство хришћана у Једној, Светој, Католичанској и Апостолској Цркви, у коју и верујемо, да сви једно буду, као шишо смо Ми једно (Јн. 17, 22) – и делује у нама“.⁴ Други текст од свеправославног значаја, *Окружна њосланица* цариградског патријарха и Синода из 1895. године такође говори православним екуменским језиком: „Свако хришћанско срце треба да је испуњено жељом за сједињењем Цркава, а нарочито сва православна икумена, надахњивана истинским духом благочешћа (=православне побожности), сагласно божанској циљу оснивања Цркве од Богочовека Христа, Спаситеља нашега, с правом жели сједињење Цркава у једном правилу вере и на темељу апостолског и светоотаџког учења, *је је Крајеудони Камен Сâm Иисус Христос* (Еф. 2, 20)“.⁵ И ова *Посланица* је упућена римском папи (Лаву XIII, 1878-1903) поводом његовог позива православнима да се присаједине Риму. Одговор је био у духу православног икуменизма као реакција на римоцентрични екуменизам. О православном икуменизму почетком 20. века говоре и две *Посланице* великог патријарха цариградског Јоакима III (1878 – 1884 и 1901 – 1912), из 1902. и 1904. године, на које су се тада позитивно одазвале све Православне Цркве. Црква се и даље одавала на тај изазов времена.⁶

⁴ Ова знаменита *Посланица исјочних јаширача*, потписана од сва четири православна источна патријарха и од њихових Синода, послата је папи римском Пију IX (1846 - 1878) и преведена на скоро све словенске језике, па и на српски (грчки оригинал издан посебно у Цариграду 1848. и код Џ. Кафића, Тà. Дојматиќ кад Сүмболик мунимећа, т. 2, Атина 1953, стр. 913). Имала је великолик одјека међу православнима (посебно код Алексеја Хомјакова и Никодима Милаша).

⁵ Код Џ. Кафића, *шамо*, 2, с. 933; српски предвод у *Босанско-херцеговачки Источник*, Сарајево, св. 12, децембар 1895, стр. 442-459.

⁶ Ако и позната, пренаглашена *Посланица* Цариградске Патријаршије из 1920. године – коју је

² Види његову најновију књигу *Задиси о Екуменизму*, манастир Тврдош 2010: „Православна Црква – Екуменизам Саборношћу... Екуменизам – Саборност Бога и твари, неба и земље, Бога и човека“, и тако даље.

³ Св. Марко Ефески, *Беседа јаша Евгенију*, 1 (Patrologia Orientalis 17, 198 - 199; такође Acta Greaca I, 28 - 29). О свему описираној в. јеромонах Иринеј (Буловић), *Теологија дијалога по светом Марку Ефеском*, *Теолошки јашели*, бр. 1, 1975, стр. 5 - 35.

Слично је – можда и са још већом љубављу – одговорио на „екуменски“ позив римског папе и свети Нектарије Пентапольски, познат и као Егински, у своме двотомному делу *Историјска служба о узроцима расцета*⁷, пуном љубави, али и ревновања за истину, но без mrжње и анатема.⁸ Зна се да су грчки „старокалендарци“ подељени односно светог Нектарија Егинског, од прихватања до анатемисања, као што су и српски „зилоти“ подељени по питању светог Николаја Жичког. Једни лажно тврде да је Николај „хтео да оснује зилотску Цркву“, па је зато, наводно, „још у време комунистичког патријарха Германа прекинуо општење са београдском Паријаршијом“ и „у Америци отишао к заграницним Русима“ (*Обавештење за јавност*, издано тобоже од „Сестринства манастира Стјеника“ 11. октобра 2003; уствари, тај памфлет, пун лажи, клевета и mrжње, писали су Акакије и дружина), а други, попут већ спомињаног „монаха-зилота“ Данила, јавно га руже и клеветају (у наступима на телевизији и другде по ДОС-овој Србији, у којој, као у оној комунистичкој, па у неокомунистичкој Милошевићевој, свако може да пљује и ружи све што је Србима најсветије). На ове и сличне лажи и клевете, само ради недужних и необавештених слушалаца и читалаца одговарамо да је

составила једна комисија, не од најбољих теолога у Цариграду – хтела је да одговори на тада формирани *Lui narod* (претеча ОУН), па се реч *лига* (енгл. *league*, од лат. *līgo = везаји, сијуји*) нетачно превели са *Κοινωνία των εθνών*, те отуда и често нетачно и неумесно спомињање речи *κοινωνία* у тој *Посланци*, што је литургијски израз за *саједништво, оиштење, пречешће*. Стога она није најбоље изразила пуни православни став о истинском икуменизму. Али то не значи да су православни а priori против сваког екуменизма, као жеље и тежње за јединством свих у Христу и Светој Тројици, јер је то молитва и жеља Самог Христа (Јн. 17, 3. 11 - 23).

7 Објављивана већ од 1895. у часопису *Ἔρος Σύνδεσμος*, а затим и посебно 1911. - 1912. године у Атини. О свему опширно у нашем раду *Свети Некајије Егински као историчар Цркве //Бој Оштаца наших*, издао манастир Хиландар 2000, стр. 256-315.

8 А ево речи светог Нектарија о односу праве вере и љубави: „Догматске разлике, будући да се односе на главнину вере, остављају слободну и неповређену главнину љубави. Догма се не противи љубави, а љубав снисходи догмату, јер љубав све покрива, све трип (I Кор. 13, 4-7). Хришћанска љубав је непроменљива. Зато ни неправилна вера неправославних не може да измени осећај љубави према њима. Врло је могуће да се љубављу привуче себе нека неправославна Црква која са погрешних позиција оцењује неко догматско питање. Љубав не треба да буде жртвована због неке догматске разлике... Епископ (пастир) који не воли и неправославне, и не труди се и за њих, дела из лажне ревности и нема љубави. Јер, тамо где је љубав, тамо је истина и светлост. Питање вере не треба да уманује осећање љубави. Учитељи mrжње ученици су ѡавољи, јер из једног извора не може извирати и склатка и горка вода“ (Мáθητa Помацтиќ, Атина 1972², стр. 210-211).

Свети Јустин Поповић и екуменизам

Што се пак тиче става светог Оца Јустина Поповића према екуменизму, тачно је да је објављена његова књига *Православна Црква и екуменизам*, али треба одмах рећи да он у њој има у виду неправославни и јеретички – римски и женевски, тојест римокатолички и протестантски – екуменизам, док је сва његова теологија о Цркви, а нарочито његова трећа књига *Дојмашике*, написана после тога, изразити пример православног сведочења о свеобухватности=саборности православне богочовечанске саборно-католичанских еклесиологије, тојест о православном теохуманизму, космизму и литургизму, саборном екуменизму, о свечовечанском и свекосмичком свејединству свих створења, и свега света, и свих људи у Христу Богочовеку – у небоземној Цркви Његовој, Цркви Свете Тројице.

Николај управо спречавао „зилотске“ крајности још у богољаљском покрету пре рата у нашој земљи, а у Америци је суздржавао „букача“ јеромонаха Арсенија (Тошовића) из Цорданвила да не ствара раскол у Српској Цркви. Са Патријаршијом пак у Београду нормално је општио, као и са патријаршијским епископом Дионисијем. Кад је отишао Русима, није отишао „ради прекида општења“ него да предаје у Богословији, и то код Руса Америчке Митрополије (Евлогијеве, која је далеко „екуменистичкија“ од Заграничне Руске Цркве, мада и ову „зилоту“ у Грчкој звани „ГОХ“ оптужују за „екуменизам“, а не код Руса Заграничне Цркве, мада је и са њима имао добре, нормалне православне односе, као и са свима осталим Православним Црквама, старог и новог календара подједнако.

Што се пак тиче Николајевог односа према екуменизму, Светитељ је као православни епископ и богослов учествовао у екуменским сусретима и дијалозима између два рата. У Краљевини Југославији постојала је *Лига Цркава*, где су он и епископ бачки Иринеј (Ћирић) били учесници. После рата, већ у Америци, био је присутан на скупу Светског Савета Цркава у Еванstonу 1954. године.⁹ Свети Николај је позитивно оценио тај скуп, нарочито учешће и став православних, а затим је о томе написао и ово: „Јединство Цркве не може се постићи узајамним концесијама него само усвајањем од свију једине праве вере у целости, како је она завештана од апостола и формулисана на васељенским саборима; другим речима: враћањем свих хришћана оној јединственој и неподељеној Цркви којој су припадали преци свих хришћана целога света првих девет столећа од Христа. А то је Православна Црква... Када су у питању начела вере и појам Цркве, православни немају ни права ни потребе да мењају свој став... Православна Црква не признаје ни десничарске (=зилотске) ни левицарске (=реформаторске, протестантске

категорије“¹⁰

Што се пак тиче става светог Оца Јустина Поповића према екуменизму, тачно је да је објављена његова књига *Православна Црква и екуменизам*¹¹, али треба одмах рећи да он у њој има у виду неправославни и јеретички – римски и женевски, тојест римокатолички и протестантски – екуменизам, док је сва његова трета књига *Дојмашике*, написана после тога, изразити пример православног сведочења о свеобухватности=саборности православне богочовечанске саборно-католичанских еклесиологије, тојест о православном теохуманизму, космизму и литургизму, саборном екуменизму, о свечовечанском и свекосмичком свејединству свих створења, и свега света, и свих људи у Христу Богочовеку – у небоземној Цркви Његовој, Цркви Свете Тројице. Па ипак, и у тој књизи о екуменизму Отац Јустин пише на почетку: „Екуменизам је покрет који из себе роји многобројна питања. И сва та питања, уствари, извиру из једне жеље и увиру у једну жељу. И та жеља хоће једно: Истиниту Цркву Христову. А Истинита Црква Христова носи, и треба да носи, одговоре на сва питања и потпитања која екуменизам поставља. Јер, ако Црква Христова не решава вековеч-

10 Општијије види у нашем раду *Хришћолођа* Св. Епископа Охридског и Жичког Николаја, у зборнику о њему: Св. Владика Охридски и Жички Николај, Жичка Краљево 2003, стр. 546.

11 Издање манастира Хиландара, Солун 1974, на српском и грчком; недавно се појавила и у руском преводу, 1997. – Треба признати да је ова књига скопљена на брезни, из још недовршених рукописа Оца Јустина. Он је тада радио на завршној *шређој књизи* своје *Дојмашике*, која даје далеко потпунију и богатију слику његове *еклесиологије*. Издајући сада све рукописе, повремене дневнике (из млађих дана), записе и белешке скоро целог живота у свескама, блокчићима, листићима Аве Јустина, нашли смо његове *Записе о екуменизму* и објавили их у посебној књижici, манастир Тврдош 2010, где се види његов јасан богословски став да постоји **православни богочовечански екуменизам**, али и критика римокатоличког и протестантског екуменизма.

9 О томе постоји његов извештај, објављен у *Сабрана дела*, књ.13, 42-46.

ПОВОДЫ

на питања човекова духа, она није ни потребна... Међу бићима човек је најсложеније и најзагонетније биће. Зато је Бог и сишао на земљу и зато постао човек... Са тог разлога је Он и остао сав на земљу у Цркви Својој, којој је Он Глава, а она – тело Његово. Она – Истината Црква Христова, Црква Православна: и у њој сав Богочовек са свима Својим благовестима и са свима Својим савршенствима" (стр.7). Овим Отац Јустин показује да је јединствени богочовечански догађај и стварност Црква=Хришћос спасење и за екуменска трагања и тумарања, једина нада света и човечанства. Исти заузима, при kraју књиге, "нистичког екуменизма", тој тричног-папоцентричног (свођење Цркве на личног ског) и женевско-протестантског екуменизма (спајање их и дефектних црквених такозваној branch theory, ірана, у један савез, конгрес федерацију" или нешто обзира на мање или више или криву веру и апстрактној светих Тајни и свештеност што је Отац Јустин у тој екуменизам речу свеједа да је тај исти израз, свеједа, употребио већ патријарх ски Герман II (1222 – 1240). Светом Сави издао Томос ји Српске Цркве – за лати

12 Донекле побољшани стадијум те теорије изражен је у текстовима Светског Савета Цркава званим *BEM* (*Baptisme-Eucharist-Ministry = Крштење-Евхарисија-Свештенослужење*), за које „зилоти“ мисле да су „усвојени“ од православних, а тај „радни текст“ једне од комисија Светског Савета Цркава не представља никакав обавезујући документ за било кога, најмање за Православну Цркву, јер га ниједна Православна Црква није усвојила, нити ће га прихватити у садашњој форми, као што Православне Цркве нису прихватиле ни најчрт на *Шему Уније*, сачињен у Баламанду 1993, који је затим коригован у Ариџију 1998. и најзад, као неприхватљив за Православну Цркву, сасвим одбачен од међуправославне делегације у Балтимору (САД) 18. јула 2000. (о чему види наш чланак *О римокатоличком екуменизму*, у *Видослов*, Манастир Тврдош-Требиње, бр. 22, Божић 2001, стр. 69-82, конкретно 79). - Али шта вреди све ово када „зилоти“ не читају ништа озбиљно! Уствари читају само своје пропаганде брошуре и којекаве новинске папкишке, као и своје клевете о антицрквеним сајтовима, где шире лично исконструисане или туђе непроверене вести, попут „рекла-казала“.

25. децембар 1964.
у Зеници

Драги Ристо,

Ваше писмо - ванесиму благовест за мен! Кај гравијију првотин стога
бива решено свако запада најсвршење, земање сас и подеса најсвршење.

Моја била овде личните теше, и што додаткују моштевна теша. "Егзултације"
су у ноги. Ко чре што се, избегаши, превиђа ово најсвршење: Егултација
западоготврданске Историје је преће богочестављенога Православља егултација,
који је узек Илјасова богочовека Христос, у имену подземља, а склоногајају,
и подознавају, и стварајући узасношћи, и у земању истогајују сас и
хришћанство. Никада гојек, никој ишила губије, не морао бити чи лијеје,
ни симбол, ни конкретнују егултација. Никада гојек, да који гојек, био
узек и камој богочовек. Оваја интеграција земају што је пре свих бројне
хеликтике и хуманистичке објавио Христово богочовекашу и као модел
старател и као модел cognoscendum донео: Христос се ража!

Писмо Авде Јусћина Гојовића
од 25.12.1964. године

јереси његовог времена.¹³ Треба имати у виду да је томе претходио Четврти крсташки рат и окупација Православне Цркве у Византији од латинске јерархије (осим Никејског Царства), као и одржавање тиранинског сабора у Латерану 1215. године, на којем је изабран латински „цариградски патријарх“. Па ипак је патријарх Герман II после тога водио дијалог са Латинима у Нимфеј и Никеји у два наврата (1233 – 1234) и тражио одржавање васељенског сабора, као што су то касније тражили и Оци исихасти (свети патријарси цариградски Калист и Филотеј; Паламин ученик Јосиф Вријеније и његов ученик Марко Ефески). Отац Јустин је студирао у Енглеској, где није имао прилику да учествује у екуменским сусретима и дијалозима, али је знао да то чине и његов пријатељи о. Георгије Флоровски и Владика Николај, па их није за то осуђивао. Штавише, овога последњег је већ за живота сматрао и називao свештим.

Знамо преподобног Оца Јустина изблизи и знамо да никада није прекидао општење ни са једном Православном Црквом, или епископом, или патријархом, па ни са патријархом српским Германом (1958-1990), како безочно лажу српски „зилоти“. Није то чинио ни онда кад је патријарх Герман био један од „председника Светског Савета Цркава“ (формална почасна титула, без икаквих обавезујућих услова и задатака, као уосталом, и формално учешће Православних Цркава у екуменском Светском Савету Цркава).¹⁴

13 Види његово Писмо кијарским монасима у С. Лагопатис, Герман II Пашијарх цариградско-никејски, Триполис 1913. (на грчком).

14 Ако то српским добровољно слепим (εθέλοτυφλόις) „зилотима” у њиховој εθέλοθρήσκεία (в. Кол. 2, 20-23) нешто значи, нека погледају нашу критику, писану тада (28. јануара 1975) и достављену патријарху Герману (в. наш зборник *Живо Предаће* у

Као слободан и одговоран члан Цркве Христове, он јесте пророчки опомињао, – а кад је требало, и писмено критиковао, – али раскол никада није стварао (ни око питања промене календара ни око екуменских сусрета у Риму и Цариграду) него је, напротив, говорио да се „раскол лако ствара, али се врло тешко зацељује“. Зато је, уосталом, био и против немудро изазваног и про-дубљиваног „америчког раскола“, као и против „македонског раскола“. Исто тако зnamо да је Отац Јустин – насупрот римо-центричном римско-папском екуменизму и женевском протестантском схватању екуменизма (спајање црквених заједница по

такозваној branch theory=шареџај транд) – одобравао нама млађим теолозима када смо говорили, писали и сведочили при екуменским сусретима и дијалозима да постоји и православни **саборни икуменизам**, који је он означавао називом **православни богочовечански екуменизам** (Писмо Авино из 1964. у књизи *На Богочовечанском штампарију*, 1980, стр. 206), са циљем јединства у Истини-Христу и благодати Духа Светога, сходно католичанско-саборном карактеру и пуноћи Цркве Божје – Једине Свете, Саборнокатоличанске и Апостолске.¹⁵

Енисейскій Академіческий театр

Цркви, изд. Видослов, Врњачка Бања 1998, стр. 344-350; такође целу нашу књигу *О икуменизму и екуменизму*, Врњачка Бања 2008, посебно тачке 2 и 4.

15 Отац Јустин је био дугогодишњи познаник и пријатељ са оцем Георгијем Флоровским, великим православним теологом 20. века и учесником у екуменском дијалогу на Западу (са њим је заједно постао *йочасни доктор* православне Академије Светог Владимира у Њујорку, коју је изузетно ценио, као и Богословски институт Светог Сергија у Паризу). Никад није посумњао у његово екуменско сведочење Православља на Западу (иако се није сасвим слагао са мишљењем Флоровског о „границима Цркве“). А ево како о. Флоровски дефинише свој *православни екуменски* став: „Као свештеник Православне Цркве верујем да је Црква у којој сам крштен и васпитан права Црква, тојест Истинита Црква и Једини Црква. То верујем из многих разлога: по личном убеђењу и по унутрашњем свидетелству Духа Светога, Који дише у Тайнама Цркве, и по свему ономе што могу научити из Светога Писма и од саборског Предања Цркве. Треба, dakле, да сматрам друге Цркве за непотпуне и у многим случајевима могу доста тачно да идентификујем многе мањавости. Стога за мене хришћанско јединство јесте прсто свеопште обраћање Православљу. Ја немам конфесионалне лојалности; моја лојалност припада искључиво Ледној Светој (*Una Sancta...*)“ (Ecumenism. A Doctrinal Approach. Collected Works, XIII.). – Више о ставу Оца Јустина о екуменизму видети у пред-поговору његове већ поменуте књиге *Задиси о Екуменизму*, стр. 2 и 31-35.

У организацији Одбора за Јасеновац СвештоАрхијерејској

Семинар о образовању о

У организацији Одбора за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, благословом и гостољубљем Преосвештеног Епископа Шумадијског Г. Јована, уз сарадњу управе Спомен-парка Крагујевачки октобар, 29. и 30. јануара 2011. године одржан је трећи семинар о образовању о Јасеновцу. Семинар су похађали сарадници Одбора за Јасеновац, као и наставници и представници богословија Српске Православне Цркве, у којима су већ дужи низ година обавезна предавања о страдању у Јасеновцу, који је симбол свекупног српског страдања или где су и просијали наши Новомученици.

У име Одбора и организатора на почетку семинара, присутнима се обратио координатор Одбора за Јасеновац протосинђел Јован (Ћулибрк), представивши програм семинара и његове учеснике, те подсетивши све о јасеновачкој жртви, српском Новом Косову и страдању. Семинар је благословио домаћин, Епископ Шумадијски Г. Јован, подсетивши на то да су Шумарице свештено место града Крагујеваца, и да смо дужни да у своје животе вратимо сећање и памћење на све страдале из рода нашег. Поздравном речју, присутнима су се обратили потпредседник општине града Крагујевца г. Добрена Миловановић, и г. Ненад Ђорђевић, директор Музеја жртава геноцида.

У име гостију из Спомен-установе Јад Вашем из Јерусалима све присутне је поздравила госпођа Хава Барух из Међународне школе за образовање о холокаусту.

На почетку радног дела семинара прво је излагао господин Александар Конузин, амбасадор Руске Федерације у Републици Србији. Говорећи о фалсификовању историје Другог светског рата, као и о установљеној Председничкој комисији Руске Федерације, којој је главни задатак да се бори против те појаве, г. Конузин је рекао: „Други светски рат не сме да буде предмет политичких спекулација. Данас није неопходно да се поједностављује и украшава историја. Свака држава антифашистичке коалиције слепдила је своје циљеве, имала сопствене националне интересе. Узајамно повериње ради постизања истог циља градило се тешко. Па ипак савезници су успели да превазиђу разногласје да би постигли заједничку победу. Њих је обједињавало управо схватање да се злу мора супротставити заједнички, не допуштајући никакве сепаратне споразуме.“

У наставку семинара, о логору Сајмиште, говорио је Сарадник Института за

Ивејово преосвештениство Ейиског шумадијски Г. Јован на отварању семинара

Учесници семинара са реквијом крагујевачке богословије др Зораном Крчићем

савремену историју др Милан Колјанин.

Предавањем о сличностима и разликама појмова холокауст и геноцид Јифтах Ашкенази из Јад Вашема је окончала прву сесију.

„Значење ослобођења Аушвица 1945. године – у своје време и данас“ била је тема госпође Барух, којом је отворила послеподневну сесију да би са својим колегом Ашкеназијем у наставку говорила на тему „Повратак у живот – образовање путем књижевности и уметности“.

Последње предавање првог дана семинара било је г. Ненада Ђорђевића, на тему „Крагујевачки октобар“, тј. о страдању народа у Крагујевцу, Шумарицама и околним местима октобра 1941. године.

Други дан семинара почeo је Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Преосвештени Владика Шумадијски са свештенством и народом у цркви Светог Саве у насељу Аеродром, у комплексу Богословије Светог Јована Златоустог.

ДОГАЂАЈ

Сабора СПЦ

Јасеновцу

Верном народу се обратио и протосинђел Јован (Ћулибрк), тумачењем дневног Јеванђеља, поделивши са верним овог града живу успомену и сећање на све пострадале из српског рода.

Истакавши да ти мученици чувају нас а не ми њих, отац Јован је рекао: „Са њиховим помињањем ми, већ овде, и сада, предокушамо заједницу вечног памћења и незaborава љубави Божје, која нас греје и осветљава нам пут којим треба да идемо. Као народ, треба да постојимо молећи се својим светим пречима и страдалницима.“

После Литургије у згради Богословије Светог Јована Златоустог је била приредјена трпеза љубави за све, гостопримством ректора ове школе оца Зорана Крстића.

Предавања су настављена излагањем г. Артура Кола, амбасадор Израела у Републици Србији, који је говорио о значају образовања о холокаусту.

Након њега је, на тему „Како размишљамо о Јасеновцу“, говорила др Кринка Видаковић Петров, супротставивши идеолошки и предањски начин памћења.

О страдању Рома на Доњој Градини подсетио нас је др Драгољуб Ацковић, да би последње предавање било „Логор смрти Јадовно и рад Удружења Јадовно 1941“ које је имао др Душан Бастишић из Бање Луке.

Рад семинара је сумирао протосинђел Јован (Ћулибрк) који се захвалио свим учесницима семинара, како наставницима богословија и сарадницима Одбора за Јасеновац тако и представницима бројних других институција које се баве питањем страдања у Другом светском рату (Меморијални центар Јасеновац, Народни музеј Краљево, Удружење Јадовно 1941, итд.). На крају је предложен рад Одбора за Јасеновац током прошле године, као и главни правци развоја у проучавању страдања у Другом светском рату и у сећању на њега. Нарочито је наглашен значај празновања Новомученика Јасеновачких као и чињеница да је ове године седамдесетогодишњица почетка рата у Југославији, Грчкој и ССРБ-у, што нас обавезује на обележавање више значајних датума и места страдања.

На крају, учесници семинара су се још једном помолили Новомученицима Крађујевачким и Јасеновачким, и разшили се како би и друге подсетили на важност сећања на свету жртву оних који су пострадали за свој народ и тако себе уписали у књигу вечног живота.

• Александар Вујовић

Улога верске наставе у превенцији ХИВ-а

Уоквиру пројекта „Превентивни карактер верске наставе – Усавршавање наставника верске наставе у превенцији злоупотребе психоактивних супстанци, насиља и ХИВ-а“, у суботу 12. и недељу 13. фебруара 2011. године, у просторијама Добротворног фонда Српске Православне Цркве Човекољубље у Београду, одржан је дводневни семинар за наставнике верске наставе. На семинару је учествовало 12 вероучитеља из Архиепископије Београдско-карловачке, који верску наставу држе у основним и средњим школама у Београду, и троје вероучитеља из Суботичке и Зрењанинске надбискупије, који раде са децом у школама у Војводини.

Овај програм је акредитовао Завод за унапређивање образовања и васпитања и заведен је у Каталогу програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача, стручних сарадника и директора за школску 2010/2011. годину под бројем 573 до јуна 2011. године. Програм је намењен наставницима верске наставе из свих традиционалних цркава и верских заједница који предају у основним и средњим школама у Србији. Циљ програма је да се вероучитељи упознају са савременим проблемима младих везаним за злоупотребу психоактивних супстанци, насиље и ХИВ/сиде, и да се упознају са механизмима превентивног деловања у раду са децом. С обзиром на то да ученици испољавају велико поверење према вероучитељима, овим програмом они се образују и обучавају да пруже помоћ и адекватне одговоре на питања и дилеме које млади врло често имају. Теме које су биле заступљене на семинару су: Превенција злоупотребе

психоактивних супстанци, Превенција алкохолизма, Превенција насиља, Превенција ХИВ/сиде и Духовни аспекти превентивног рада. У реализацији су учествовали стручњаци специјализовани за проблеме обухваћене програмом, односно експерти који имају вишегодишње искуство и достигнућа на пољу сузбијања ових проблема. То су психолози, психијатри, епидемиологи и свештеници који у интерактивном раду вероучитељима преносе своја знања, резултате истраживања и практичне алате за конкретно делање у раду са младима.

Добротворни Фонд СПЦ Човекољубље је и у првом полугодишту ове школске године, тачније у децембру 2010. године, организовало исти семинар, на коме је 14 београдских вероучитеља стекло релевантна знања из области превенције ХИВ/сиде, алкохолизма, насиља и злоупотребе психоактивних супстанци, која ће моћи да примене у раду са децом. Циљ Човекољубља је да у наредном периоду, организујући семинаре са овом проблематиком, едукује што више наставника верске наставе у Србији и на тај начин допринесе изграђивању здраве заједнице. Смиљана Ђурчић

Едукација вероучитеља ради изграђивања заједнице

Циљ Човекољубља је да у наредном периоду, организујући семинаре са овом проблематиком, едукује што више наставника верске наставе у Србији и на тај начин допринесе изграђивању здраве заједнице.

Свечаносћ њоводом славе юридворној храма Српске Патријаршије

Слава капеле Светог Симеона Мироточивог

Придворни храм (Патријаршијска капела) Светог Симеона Мироточивог у Београду прославио је и ове године веома свечано своју храмовну славу, у петак и суботу 25. и 26. фебруара 2011. године, у присуству већег броја верних и поред снјегног невремена.

Празнично бденије уочи славе у петак, 25. фебруара, служио је Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Г. Атанасије уз саслужење четири презвитера и два ђакона а певао је, као и ранијих година, хор „Свети Симеон Мироточиви“ при САНУ са академиком проф. др Димитријем Стефановићем.

Богослужењу је, поред свештеника Архиепископије, молитвено присуствовао и многобройни благочестиви народ престоног града као и запослени у Српској Патријаршији.

На сам дан славе, Свету Архијерејску Литургију служио је такође Викарни Епископ хвостански Г. Атанасије, уз саслуживање осам свештеника са шест ђакона и четири ипођакона и четеца. Богослужење је својим умилним појањем пратио хор Првог београдског певачког друштва.

Епископ хвостански Г. Атанасије је по завршетку Свете Литургије преузрао славски колач овогодишњим свечарима као и члановима удружења Краљеве омладине, а потом је

одржао надахнуту и поучну беседу.

Домаћин славе и ове године је био протођакон г. Стеван Рапајић, старешина Патријаршијске капеле, са члановима своје породице. Већ пуних тридесет и три године протођакон Стеван се пожртвовано стара и брине о овој светој обитељи, која је под директним надзором Његове Светости Патријарха српског.

После богослужења, уследила је

традиционната трпеза љубави на којој су се присутним званицама и уваженим гостима обратили Епископ хвостански Атанасије, академик Димитрије Стевановић, као и домаћин протођакон Стеван Рапајић. Слави придворне капеле Светог Симеона Мироточивог присуствовали су и представници градске и републичке владе – г. Зоран Алимић и г. Дамјан Крњевић.

ДОГАЂАЈ

*У Великој дворани Задужбине Илије М. Коларца
26. фебруара одржана Светосимеоновска академија*

Мост што преводи у вечни живот

Овогодишња Светосимеоновска академија, одржана 26. фебруара са благословом Његове Светости Патријарха Иринеја у Великој дворани Задужбине Илије М. Коларца у Београду, била је у знаку града Ниша. Музички и једно највећи део програма, са својим подмлатком, изнео је, и ван граница Србије, познати нишки хор „Бранко“. По пореклу је Нишија и глумац Танасије Узуновић који је читao записе познатих научника о Светој Гори.

Овој свечаности присуствовао је Његово преосвештенство викарни Епископ хвостански Атанасије Ракита, више свештеника и већи број научних, културних и јавних радника. Публика је запосела и галерије Велике дворане Коларчеве задужбине.

Кључно место у програму и ове године дато је светосимеонској беседи. Беседа се по традицији поверава афирмисаним научницима који се баве српским средњим веком. Овога пута та част припадаје др Даници Поповић, научном саветнику Балканолошког института САНУ. Своју беседу Даница Поповић је усредсредила на монашки живот Стефана Немање у Светој Гори, где је он поживео као „пустиње васпитаник, односно становник пустиње“.

„Основно средство којим је остварено сакрално утемељење немањићке државе било је светитељство Симеоново“ – рекла је Даница Поповић. „Оно је пак било крајња тачка једног дугог пута са више етапа међа којима кључна места имају чин монашења и нарочито одлазак у Свету пустињу Атоса,

право место Његовог духовног рођења и преображаја. Ту, на Атосу, Симеон је спознао смисао страха Божијег, оног сакралног страха који лежи у основи сваког религиозног доживљаја... Једном речју, тек као пустиња становник и васпитаник, Симеон је стекао она благодатна својства који су његовом лицу владара победоносца дала нову битну димензију, учинивши га моралним узором и небеским заступником свога народа. Лепше и тачније од нас од тим

својствима и моћима првог српског светеца, сведочи кроз одабране поетске слике његов син и наследник. За Стевана Првовенчаног он је мост што преводи у вечни живот и лествица која узводи људе своје под небеске кровове.“

Глумац Танасије Узуновић прочитао је три записа под насловом „Света Гора“ Војислава Ђурића, Павла Рака и Бориса Зајцева, који још више допуњавају беседу Данице Поповић и дочаравају простор „пустињу“ у којој је своје монашке дане, али и последње дане живота, провео Свети Симеон Мироточиви.

Црквено-певачка дружина „Бранко“, основана пре 124 године при нишком Храму Свете Тројице, позната је у свету, где је на такмичењима хорова освајала бројне награде. Име је стекао и подмладак, Дечија црквено-певачка дружина „Бранко“, основана 1995. године са благословом тадашњег Епископа нишког, садашњег Патријарха српског Иринеја. Изведена су дела Стевана Мокранјца, Станислава Биничког, Андреја Цинцаревића, Милана Ђурђевића, Ј. Татркина, Арзуманова, Д. Христева, П. Чесникова, Дергтјајева. Ови хорови имају и више сјајних солиста. Посебним аплаузом испраћена је композиција „Анђели певају“ компонована по речима Владике Николаја, праћена и инструментима коју је извео млађи хор.

Занимљиво је напоменути да су диригенти оба ова хора – Сара Цинцаревић и Јована Микић – рођене у Приштину.

Јово Бајић

Најсћарији храм у једној зашворској

Молитва у затвору

У Сремској Митровици, највећем граду Епархије сремске, међу православним храмовима налази се и један сасвим посебан – капела Св. Петке у Казнено-поправном заводу „Сремска Митровица“. Једна од особености ове капеле је свакако чињеница да је то најстарији храм у једној затворској установи на просторима бивше СФРЈ. Овај завод је некада носио име Краљевска казниона, а изграђен је 1895. године, по наредби цара Фрање Јосифа, као први затвор у Аустро-угарској монархији. Био је и остао највећи затвор на Балкану, као и једини у Србији у коме су на одслужењу затворске казне и страни држављани. Након Другог светског рата, у њему су били затворени и политички осуђеници, међу њима и владика хвостански, потоњи Светитељ, Варнава (Настић), осуђен од комунистичког режима.

Капела Св. Петке је подигнута 1893. године, а, након две године, проширењем КПЗ-а, укључена је у његове зидине, ради верника ове установе. Првобитно је то била двоолтарна црква, у којој су се одвijала православна и римокатоличка богослужења. Православна богослужења вршио је затворски духовник, отац Макарије, потоњи Епископ сремски. Године 1944, срушени су звоник и иконостас, и без трага је нестало све што је чинило Цркву. Богослужбени рад је забрањен, а затворска капела је претворена у биоскопску салу. Свештеници и црквени великодстојници су долазили у посету осуђеницима, али без дозволе за богослужења, духовни рад или верско образовање осуђеника.

Године 2000-те, након готово шест деценија, живот Цркве међу зидинама ове установе покренут је трудом Бранислава Павкова, данашњег затворског вероучитеља. Наиме, током побуне затвореника, исте године, свештенство Епархије сремске га упућује у затворски круг на разговоре са осуђеницима и мисионарски рад. Благословом Епископа сремског Василија и сарадњом са

Део зграде зашворске капеле

Готово све што се у затворској капели може видети, ручни је рад верника на одслужењу затворске казне. Јеванђеље је ручно рађено у дуборезу, а антиминс из 13. века, свећњаци из 17. века и богослужбени предмети су уздарја осуђеника и њихових породица

Управом затвора, Храм је враћен у окриље Цркве. Након три године, покренута је верска настава, затвор добија свог духовника, проту Лазара Пајића, кога је наследио данашњи духовник, отац Љубомир Хаџи-Воларевић.

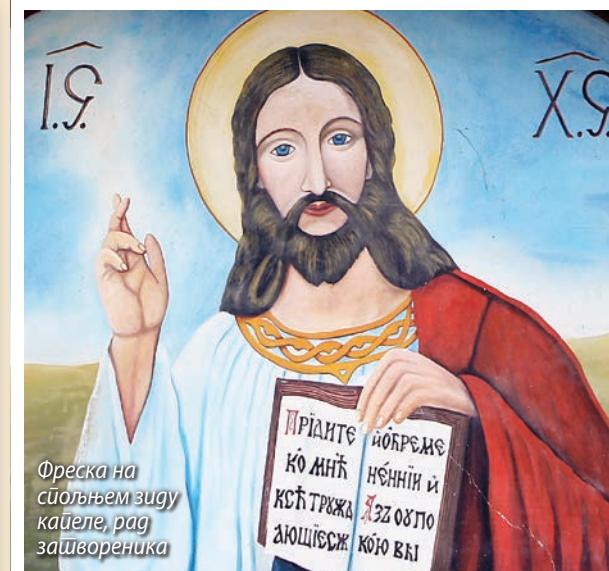
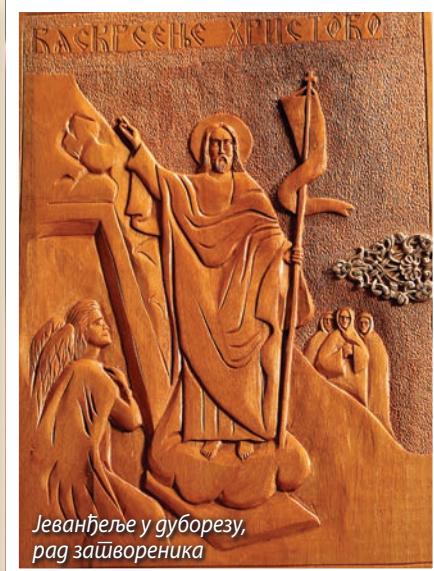
Необична црква

Улазак међу зидине ове затворске установе бива праћен извесном стрепњом, но, она нестаје оног тренутка кад се угледа светао лик Господа како благосиља са фреске изнад бочног улаза у

ЖИВОТ

установи на юросторима бивше СФРЈ

КАО ПУТ ПОКАЈАЊА

затворску капелу, држећи Јеванђеље на коме пише: „Приђите мени сви уморни и обремењени...“ Не слутећи какве се све животне, душевне и духовне драме одвијају унутар затворских зидова, човек пред овом сликом стоји као пред Живим Јеванђељем, које се са овог страдалног места доживљава и разумева снажније него што је наша свакодневица на то навикла.

Затворска капела Св. Петке нема уобичајени изглед храма, будући да се овај простор и данас користи као сала за културне манифестације. У њој се обављају православна и римокатоличка богослужења. Римокатоличке вернике посећује митровачки жупник и служи о великим празницима. Православна богослужења су редовна, затворски духовник сваког петка служи Свету Литургију, као и вечерње, бденија и акастице.

У оквиру капеле налази се просторија у којој затворски духовник обавља духовне разговоре и исповест са осуђеним лицима, а вероучитељ са њима води индивидуалне разговоре, припремајући их за улазак у светотајински живот.

Верска настава у КПЗ-у је организована по павиљонима, свака група има часове веронауке два до три пута месечно. Иако ни богослужења ни верска настава нису обавезни, њихова посебеност је велика, а о празницима, храм, који може да прими 500 људи, постане мали за све који желе да присуствују служби. На Литургији, осуђеници знају одговарања и молитве, читају

псалме, помажу свештенику, а имају и групу од 12 појаца. За храмовну Славу Свету Петку, сами спремају славски колач и жито.

У црквеној радионици негује се иконописачка, калиграфска и дуборезачка делатност, израда бројаница и црквених предмета.

Радионица душе

Готово све што се у затворској капели може видети, ручни је рад верника на одслуђењу затворске казне. Јеванђеље је ручно рађено у дуборезу, а антиминс из 13. века, свећињаци из 17. века и богослужбени предмети су уздарја осуђеника и њихових породица. На десном зиду капеле налазе се портрети владике Макарија и Св. владике Варнаве, које је затворској капели даровала игуманija манастира Јазак, мати Параксева. Први иконостас који су верници ове Установе сами израдили налази се у цркви Воздвижења Часног Крста у окружном затвору у Новом Саду. Иконостас у својој капели, са 15 икона – уља на платну, уз целиваоницу и владичански трон, осуђеници су направили 2004. године.

Иконе израђују у техникама уља на платну, пирографији, дуборезу и мермеру. Међу храмовним иконама налазе се и радови руских и румунских затвореника, њихов дар капели Св. Петке. О свакој икони овог несвакидашњег храма постоји посебна прича, свака је сведочанство преображаја нечије душе. Ни једна није рад академског сликарa ни иконописца, па ипак, свака искри толи-

ком боготражитељском лепотом и чистотом да посматрач мора осетити суже у својој души. Чини се да су управо те иконе, чији сјај допира из самог срца тешке и болне стварности, једина права окна кроз која утамничене душе гледају у Небо и у боголики одраз своје душе. Међу затворским зидинама уче се најтеже лекције о човеку и размерама душе његове, њених понора и преображаја. „Имајмо храбrosti и узвисимо се надличним антиципацијама и предрасудама, говорио нам је Свети владика Николај, и размислимо о човеку на првом месту као човеку. Нека грешник дође на друго место. Презиримо грех, но не презиримо грешнике јер, где, ми сви у свему смо им браћа. ... И најкомпромитованији човек, кога ми за нулу сматрамо, готов је у датом тренутку пружити руку дављенику и спасити га, готов је са гладним поделити хлеб свој или расхладити уста ономе који умире од жеђи“. Сам Господ нам у Јеванђељу поручује: „Странац бејах и примиште Мe, наг бејах и оденујте Мe, болестан бејах и посетиште Мe, у затвору бејах и дођосте Мi“ (Мт. 25, 36).

„Нека би дао Господ да би сви који се овде нађоше препознали Господа, сву љубав, и с покајањем добили избављење и постали честити људи у овом друштву“, записао је Епископ сремски Василије, приликом посете капели Свете Петке у Казнено-поправном заводу у Сремској Митровици, у Свето Јеванђеље, рађено рукама верника на издржавању затворске казне, које се чува у олтару ове затворске капеле.

● Ивана Радовановић

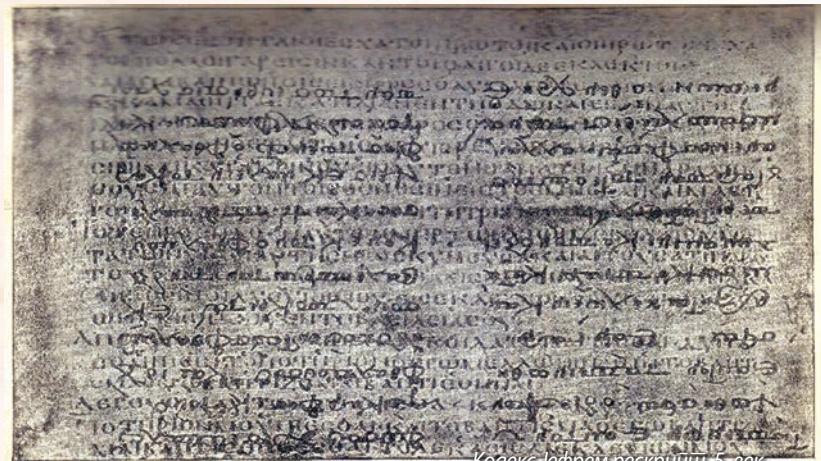
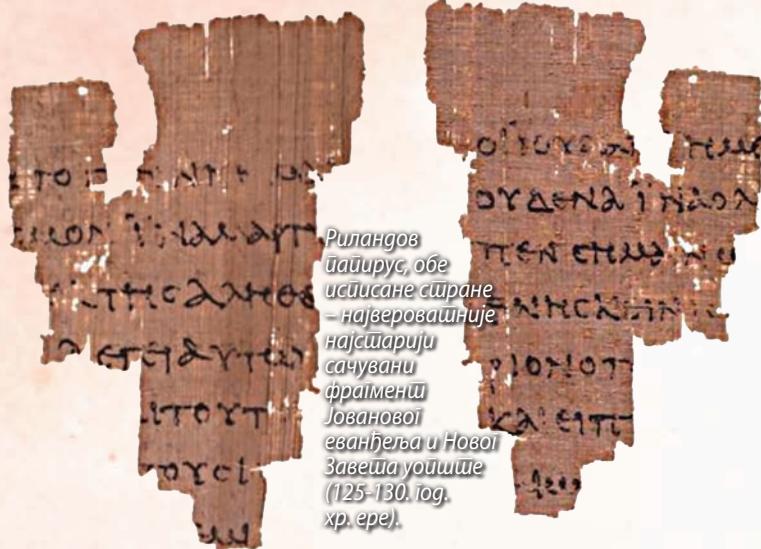
Живимо у свету који има најразличитија интересовања. Нека од њих су међусобно потпуно поларизована. Многи људи проучавају астрономију, физику и друге природно-математичке области истражујући и могућа будућа дешавања у космосу и његовом делу у коме и ми живимо, било да је у питању наша галаксија или сунчев систем. Други се окрећу људској прошлости, проучавају различите културе, историју древних цивилизација и величанствена достигнућа њихових представника, било да су у питању градитељски подухвати или висине њиховог духовног достигнућа.

Популарни медији овоме, свакако, дају велики допринос. Данас су грађевински подухвати Египта и Латинске Америке подједнако доступни као и спектакуларни резултати астрофизике сваком гледаоцу и читаоцу емисија или часописа *Discovery, National Geographic, History...* Нова археолошка открића и различите методе реконструкција догађаја омогућују реалан доживљај Ханибаловог похода на Рим или грчког похода на Троју колико и јучерашње догађаје из нашег града о којима добијамо извештаје преко средстава дневног информисања. Велики број људи је веома заинтересован за догађаје из далеке прошлости и изнова фасциниран открићима која потврђују историчност догађаја који су се сматрали митовима, нпр. *Тројанској рати* и сл.

Древни епови попут Илијаде и Одисеје посматрају се из новог угла који омогућује да се у њима разлучи епска фантазија од историјске подлоге. Ти текстови изнова добијају на снази као аутентични документи не само људског духа већ и људске историје. Ретко ко размишља о чињеници да ови текстови долазе у форми која је настала више од хиљаду година после оригинала, док су сами оригинални описивали догађаје од којих су били удаљени више векова. Једноставно поређење са Новим Заветом показује да је овај основни хришћански документ неупоредиво потврђенији од свих других докумената античког света.

У новијој литератури се, наспрот критичким (па и критизерским) тенденцијама 19. века и прве половине 20. века, све више указује на рано датирање настанка новозаветних списа. Наиме, први наводи новозаветних текстова или наводи о њима јављају се у списима ајосштолских ученика. Тако, Поликарп већ у првој трећини 2. в. говори о Јовановом Еванђељу. Оно је тада већ било познато у Египту. То значи да је аутограф настао макар 2-3 деценије раније, крајем 1. в. Како је оно најмлађе Еванђеље, синоптици су настали пре њега (вероватно до краја 7. или средине 8. деценије). То потврђује чињеница да су цркveni писци 2. в. у Сирији, Египту, Француској и Риму уvelико цитирали Еванђеља и Посланице (Климент Римски, Јустин Мученик, Иринеј Лионски). Ово је значајно стога што се раним датирањем новозаветних списа смањује

Најстарији рукоп

временски раскорак у односу на саме догађаје који се представљају (на свега неколико деценија). Истовремено, размак до првих навода је изразито кратак, тако да се тешко може претпоставити да је у том периоду дошло до измена у самом садржају списка.

Исто се потврђује и на најстаријим сачуваним рукописима новозаветних текстова. Осим фрагментарних цитата код наведених апостолских ученика и Отаца Цркве, Нови Завет је фрагментарно сачуван и у великом броју рукописа. Веома значајан је тзв. *Риландов папирус* (Rilands papyrus, P⁵²) који садржи део текста Јовановог Еванђеља. Као је тај део текста изразито мали, значај папируса није у његовој релевантности за текстуалну критику, већ у датуму настанка. Датирање се врши на основу стила писма и других материјалних доказа. Подаци указују да се овај препис може

датирати у 125-130. год. хр. ере. Неки сматрају да овај папирус треба датирати и раније, у време владавине цара Трајана (98-117. хр. ере). Објављен је 1935. год, а оригинал се чува у Манчестеру. Листови папируса су писани са обе стране.

Папирус Бодмер II (P⁶⁶) пронађен је 1952. год. у Египту. Објављен је у Женеви 1956. год. Веома је близак стандардном критичком тексту Новога Завета који се уobičajeno користи. Садржи Јованово Еванђеље од пролога до 14, 26. Папирус потиче са краја 2. или почетка 3. в. хр. ере. Био је предмет озбиљног научног истраживања К. Бернера и Ф. Комфорта. Они су закључили да је папирус настао преписивањем три преписивача, од којих је први био преписивач, други коректор и трећи дефтеро-коректор. Утврђено је да текст припада тзв. *александријској шекспуалној Ђородици*. Величина листова је 14,2x16,2cm. Сматра се

БОГОСЛОВЉЕ

ИСИ НОВОГ ЗАВЕТА

Ватикански кодекс, 4. век

Папирус Богмер II (P⁶⁶), 2-3. век

Александријски кодекс, 5. век

да је припадао заједници египатских монаха под старајством Св. Паҳомија.

Папирус Честер Беати (Chester Beatty Papyrus) потиче из прве четвртине 3. в. У питању су три кодекса од којих први (P⁴⁵) садржи 30 фрагментарних страница из четири Еванђеља и Дап. Други кодекс (P⁴⁶) садржи Павлове посланице записане на 86 страница. Претпоставља се да је кодекс оригинално имао 104 странице. Значајно је да у овом кодексу изостављене паstorалне посланице Св. ап. Павла, а да је сачувана Посл. Јеврејима (павловски део кодекса се датира на почетак 3. в.). Трећи кодекс овог папируса (P⁴⁷) садржи рукопис Дап. сачуван на 10 фрагментарних страница. Значајно је да је ово један од раних папирских кодекса који садржи и Отк. (погл. 9-17). Овај папирус, који се данас чува у Даблину и Мичигену, потиче из Мемфиса (Египат) и тамо је скупљен у периоду од 1930 до 1936.

Припада Кесаријској текстуалној породици, и могуће да је служио као предлогак Лукијановој и Оригеновој рецензији Старог Завета (пошто садржи и неке његове делове). Претпоставља се да папирус, који је оригинално имао форму свитка, потиче из древног хришћанског манастира.

Папирус о Исусу пронађен је у Египту. Пronашao га је Чарс Хулиот, евангелички капелан и познавалац класичних језика. Изворно, највероватније да је наведени капелан, пронашао још неколико фрагмената којима је изгубљен траг. Датирање папируса је спорно и предлажују се датуми од 60. год. хр. ере до краја 4. в. Редатирање у ранији период затражило је проф. Карстон Тајди 1994. г., после непосредног сусрета са три мала папирска фрагмента Матејевог Еванђеља у Оксфордској библиотеци и примене упоредне методологије (пре свега проучава-

ња облика писма, односно корпоративне палеографије). Тајди је употребљавао најсвременији ласерски скенер. У питању је обострано писан папирус који садржи неколико стихова (6 реченица) из Mt 26 (помазање у Витанији, пре распећа, Јудино издајство и Последњу вечеру, најаву Јудиног издајства). Фрагменти папируса су пронађени у Луксору или Долини краљева (Египат), 1900-1901. године.

Папирус P⁷² представља најстарији рукопис у којем се налазе и посланице ап. Петра и Јуде. Овај папирус се датира у 3. в. Припада Александријском текстуалном типу са илуминацијама. Кодекс садржи и апокрифно *Рођење Маријино*, такође апокрифну преписку ап. Павла са Коринтском црквом и делове апокрифних *Oga Соломонових*. Поред тога, садржи фрагменте Мелитонове пасхалне химне, као и његову пасхалну беседу. Данас је рукопис подељен и делови се чувају у више европских библиотека. Димензије листова су 14.5x16cm, а на страницама се налази од 16 до 20 редова.

Поред папирских рукописне грађе Новога Завета, неопходно је споменути и кодексе настале на пергаменту. Они су по правилу 100 до 150 година млађи од горе наведених манускрипата, али су потпуније очувани, највише управо због квалитета материјала. Они су настали у периоду од 4. в. (Ватикански кодекс и Синајски кодекс) до 7. в. (Коридети кодекс). Са папирском рукописном грађом деле тзв. уницијално (мајускулно) писмо. Њега карактерише писање великома словима без међусобног повезивања и без размака међу речима.

Ватикански Кодекс (B). Потиче из 4. в. Садржи Нови Завет до Јевр. 9, 14. Из садашњег кодекса су недостају паstorалне посланице, Посл. Филимону, Дап. Рукопис је формиран у три ступца по страни. Текст је делимично избледео, а илуминација је прилично једноставна. Рукопис се чува у Ватиканској библиотеци.

Синајски Кодекс (S). Познат је постао захваљујући Тишендорфу, који га је средином 19. в. пронашао у библиотеци Манастира Св. Катарине на Синају. Најпре је успео да преузме само један, мањи део рукописа, који је даровао библиотеци у Лайпцигу. Већи део рукописа је накнадно морао да добије на свечаној церемонији у надбискупској резиденцији у Каиру, 1859. год. Исте године, пошто је припремио факсимилено издање кодекса, Тишендорф је оригинал предао цару Алексеју II. После револуционарних дешавања у Русији, кодекс је доспео у Лењинградски музеј који га је продао Британском музеју. Поред целог Новог Завета садржи и Посл.

Варнавину и Јермин Пастир. Кодекс датира из 4. в. Текст је добро очуван, а распоређен је у четири ступца по страни.

Александријски Кодекс (A). Овај кодекс поти-

че из 5. в. Земља порекла је највероватније Египат. Овај кодекс је доспео у Британски музеј пошто га је претходно на поклон добио енглески суверен Карло I 1628. год. Поклон му је даровао патр. Кирило Лукарис. Кодекс осим Новог Завета садржи и две Климентове посланице. Текст је доста добро очуван. Распоређен је у два ступца по страни. Садржи и инспиративне илуминације, мада не претерано богате.

Кодекс Јефрем рескрипција (C). Кодекс потиче из Египта, а датира се у 5. в. Данас се чува у националној библиотеци Француске. У питању је манускрипт Новога Завета који је у 12. в. иструган како би се пергамент употребио за преписивање дела Св. Јефрема Сирине. Захваљујући технолошко-техничким открићима и употреби хемикалија, реконструисан је првобитно написани текст, макар делом. Реконструисан је 2/3 Новог Завета. Реконструкцију је извршио Тишендорф у периоду од 1841. до 1843. год. димензије листова овог пергамента су 33x27cm.

Кодекс Фриренсис (W). Овај кодекс садржи највећи део четири еванђеља. Редослед сачуваних фрагмената је Мт, Јн, Лк, Мк. После Мк. 16,14 (што је последњи стих тзв. крајећи Марка), наилазимо на додатак који данас садрже готово сви преводи и који се назива Фриров лојон. Кодекс је настао у Египту, у 5. в. Купио га је К. Л. Фрир (C. L. Freer) 1906. год. Данас се чува у Вашингтону.

Кодек Безае (D). Наведени кодекс се још назива и Кодекс Кантирабријенсис. Од 9. до средине 12. в. чувао се у Лиону, у манастиру Св. Иринеја Лионског. Из манастира су га узели хугеноти. Они су рукопис дали Калвиновом ученику Теодору из Безе, који га је однео у Кембриј и поклонио тамошњем Универзитету који га и данас чува. Поред четири Еванђеља (по реду Мт, Јн, Лк, Мк) кодекс садржи фрагментарно Дап, Посл. Јованове и Откривење. Значајно је да су Еванђеља и Дап. сачувани двојезично (грчко-латински). С обзиром да кодекс потиче из 5. или 6. в. може се рећи да је то најстарији двојезични рукопис Новог Завета.

Кодекс Кларомонтијанус (D-Paul). Овај кодекс је пронашао Теодор Беза из манастира у Клермонту. Садржи Павлове посланице, укључујући и Посл. Јеврејима. Рукопис је двојезичан, а чува се у Националној библиотеци Париза. Потиче из 6. в.

Кодекс Коридеши (Θ). Потиче, највероватније, из области Кавказа. Настало је у 7. в., а данас се чува у Грузији. Садржи четири Еванђеља, готово у потпуности.

Ако наведеним рукописима папирно-пергаментне грађе уницијалног писма дадамо минускулне рукописе, који су знатно мање значајни за критичко истраживање Новог Завета и реконструкцију текста, долазимо до закључка да постоји огроман материјал грчко-новозаветног опуса, и да његово истраживање представља велики изазов савременим научницима, али и значајан подстрек за проучавање Речи Божије у Светом Писму за сваког верника.

• Јован Блајојевић

БОГОСЛОВЉЕ

Како да чи

Изгледа да људски мозак увиђа смисао књижевних одељака и многих других израза који припадају људскомству на два начина: од „почетка ка крају“, и такође од крајева према центру. Иако је такав образац заступљен и у самом Светом Писму, читалац обично није свестан оваквог начина читања

Књижевна критика Библије је изгледа област коју је најбоље да препустимо стручњацима. Мада би, у суштини, свако могао да изучи одређена начела која су владала писањем библијских одељака, а такав увид би могао довести до много бољег разумевања смисла Светог Писма. То би нам могло помоћи да Свето Писмо читамо на нов и свеж начин који одговара начину на који је он заправо био и написан.

Древни Јевреји и други антички народи тежили су да пишу на поетски начин, спајајући два стиха, којима можемо дати назив „А“ и „Б“. Дакле, Псалам 112 (111), 1:

(А) Блажен је човек који се боји Господа, /
(Б) у заповестима Његовим хтеднуће веома. //

Може се приметити да други стих преузима тему првог, „поклапајући се са њим“ а опет га појачавајући или испуњавајући, ближе одређујући управо то како се неко „боји Господа“: слушајући Његове заповести. Постоји покрет од А до Б, тако што Б употпуњује, појачава или испуњава А.

Сложени образац у Светом Писму

Већи део Светог Писма, као и друга књижевна дела, написана су у складу са сложенијим обликом овог обрасца који се назива „хијазам“ (*"chiasmus"*) или концентрични паралелизам. (Термин „хијазам“ потиче од грчког слова „хи“, које се пише као велико слово Х, што указује на укрштање или преокрет термина, као у

фрази „Први ће бити ћоследњи / ћоследњи ће бити ћрви“.) Аутор појединачног одељка из Светог Писма или читаве књиге развија ову мисао, као што бисмо очекивали, од почетка до краја. Али он ипак открива и смисао стварајући концентрично кретање од почетка и од краја пасуса ка његовом центру. Ово кретање се дакле појачава, савршава или испуњава, почев од првог и последњег стиха, а затим напредује ка средини.

Понекад та средина може да садржи више од једног елемента. Пример је образац А:Б:Б':А у којем је главна „тачка“ или средиште значење изражено у стиховима Б:Б'. На пример, Мт. 11, 27-28 (увучени текст олакшава читање паралелних стихова):

A: Све је мени ћреда Отац мој,
Б: и нико не зна Сина до Ошаи,
Б': нити Оца ко зна до Син,
А': и ако Син хоће коме ојакриши.

У А', „све“ из А је појачано и детаљно описано речју „коме“ (људима), баш као што је „предао“ појачано речју „открити“. Жижа је, међутим, усмерена на Б:Б', узајамно познање Сина и Оца; и посебно је наглашено Б', чињеница да једино Син познаје Бога Оца. Ова „јовановска муња“ у синоптичком предању служи да докаже оно што се изнова казује у четвртом Јеванђељу: Бога можемо познати једино кроз Његовог Сина, Исуса Христа.

Још један добар пример се налази у 1. Јн. 1, 6-7, у тексту у којем је изражена антитеза између оних који лажно тврде да су у заједници са Богом и оних који су, због свог моралног владања, заиста у заједници и са Богом и једни са другима.

ПРАВОСЛОВЉЕ

Џон Брек

тамо Свето Писмо?

А: Ако речемо да имамо заједницу с Ним

Б: и у ћами ходимо,

В: лажемо и не ћворимо исхину.

Б': Ако ли у свештосши ходимо, као што је Он сам у светлости,

А': имамо заједницу једни са другима...

Овде се последњи стих (A') поклапа са првим стихом (A) и употребљава га тако што се прави разлика између истине и лажи. Исти однос постоји и између Б' и Б. Основна порука одељка је приказана у стиху В: они који тврде да имају заједницу са Богом, а ходе у ћами (односно чине грех), обмањују себе: „лажу“ и не „творе истину“.

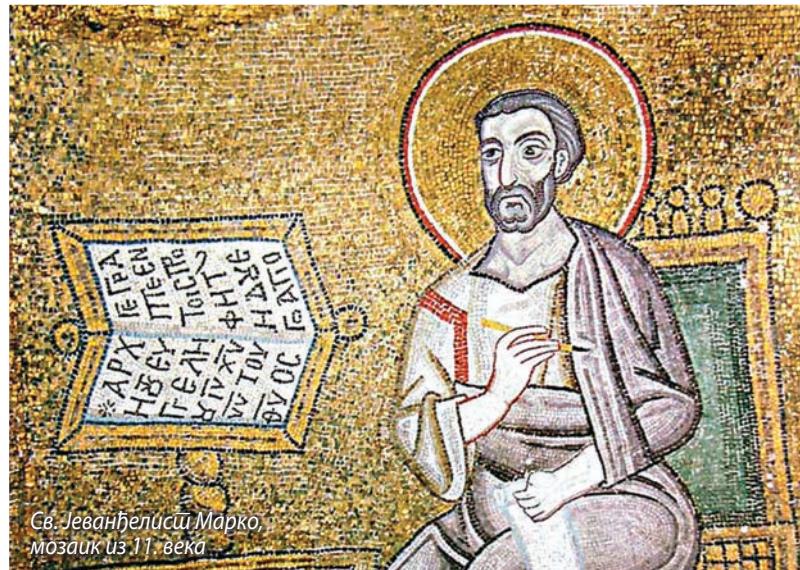
Два начина поимања смисла

Тако се значење овог пасуса открива спиралним кретањем које употребљава линеарно читање од почетка до краја. Ова спирала води читаоца од стиха А до стиха А', затим од стиха Б до стиха Б' и достиже врхунац у средини, у стиху В. Као торнадо, вир или спирална галаксија, овај одељак увлачи читаоца у вихор који води, постепено се појачавајући, од крајева одељка (уводних и закључних стихова) према средини или средишњој тачки. Читалац обично није свестан оваквог начина читања. Штавише, изгледа да људски мозак увиђа смисао књижевних одељака, као и многих других израза који припадају људском искуству – као што су класична музичка дела или слике пејзажа – на два начина: од „почетка ка крају“, и такође од крајева према центру. Бахова фуга ће, на пример, стићи до крешенда за којим следи развијање и појачавање првобитних тема. Уметник који слика пејзаже ће често насликati тамну предњу страну, употребљену осенченој позадином, док ће средина дела бити обасута светлошћу.

Два начиња читања: линеарно и концентрично

Један од најзанимљивијих књижевних примера овог облика се јавља на почетку Јеванђеља по Марку (1, 1-15). Јеванђелиста у неколико спретних потеза описује мисију Јована Крститеља и испуњење те мисије у јединственом обрасцу крштења Христовог.

Тај пасус се може поставити на следећи начин:

А (стих 1) Почетак Јеванђеља Исуса Христа.

Б (2-3): Долази Јован Крститељ да припреми „пут“ (= Јеванђеље).

В (4): Појави се Јован у пустињи.

Г (5): Људи исповедају своје грехе.

Д (6): Јован бијаше обучен у камиљу длаку (као пророк Илија).

Ђ (7): Долази један јачи од Јована.

Е (8а): „Ја вас креших водом,

Е' (8б): а он ће вас крешиши Духом Свећим.“

Ћ (9): Долази Исус и бива крштен.

Д' (10): Исус је „обучен“ у Духу (као есхатолошки пророк).

Г' (11): Глас с неба „исповеда“ Сина.

В' (12-13): Исус је изведен у пустињу.

Б' (14): Исус долази да проповеда Јеванђеље (= „Пут“; види Мк. 10, 52).

А' (15): „Покажте се и верујте у Јеванђеље!“

Овај одељак можемо да читамо спирално, од спољашњих стихова према средини (односно, од А до А', затим Б па Б', па В па В' и тако даље) и на крају стижемо до „поенте“ или жиже значења овог одељка, која је изражена у стиховима Е и Е': Јованово крштење у води је само припрема за есхатолошко крштење у Христу. Исус је – а не Јован – истински есхатолошки пророк који ће „крстити“ Своје следбенике дарујући им Духа Светога.

Сваки стих у првој половини овог одељка одговара допунском стиху у другој половини. Они „основни“ стихови (означени са ') преузимају исту тему коју има оригинални стих, али је покрећу на посебан начин: објашњавају је, проширују или је некако другачије „појачавају“, тако да центриpetalno кретање води читаоца од крајева према центру, ка фокусу поруке аутора.

Позивам вас да овај одељак прочитајте неколико пута, посебно у *Исправљеној стандардној верзији* (Revised Standard Version) Светог Писма (осим оних који могу да читају у оригиналу, на грчком језику). Постепено ћете увидети да чitate на два начина који се међусобно допуњују: од почетка до краја, као што читамо било који текст; али и у складу са овим концентричним током. Иако вам ово може изгледати као сасвим нов начин приступања библијском делу, ипак ћете га читати у складу са истим хијастичким начелима које је аутор пре свега и користио приликом састављања овог дела.

● Изворник: John Breck,
God With Us: Critical Issues in Christian Life and Faith,
St Vladimir's Seminary Press 2003, с. 139-142
(издавање 8: "How Are We to Read the Scriptures").

● Са енглеског превела Маријана Пејшровић.

Вера зајисана у

Мозаичка радионица

Питање о хришћанској уметности данас се све чешће поставља. Шта се све може сматрати хришћанском и црквеном уметношћу? Како та уметност треба да изгледа? Где су границе у слободи приступа? На који начин се аутентично изражавати у уметности иконописа данас? Ово су само нека од бројних питања на која није једноставно дати одговор и, штавише, мислим да још увек и не постоји јасан и прецизан одговор.

Ако погледамо хришћанску традицију, већ од првих векова наше ере се сусрећемо са различитим ликовним представама. У катакомбама првих хришћанских заједница остали су очувани цртежи и слике, које варирају од једноставних уградираних симбола крста, удице или рибе, па све до сложених приказа свештене историје.

Икона као израз вере

Ликовна уметност – и нарочито мозаици са хришћанском тематиком – постају широко распрострањен вид декорације храмова и палата након, током и после 4. века н.е., када хришћанство стиче најпре легалност а потом и статус званичне религије Римског царства. Даљи развој уметности, како на Истоку (на простору Византије) тако и на Западу (на простору Западног Римског царства а потом и Светог Римског царства немачког народа и других држава које настају у западној Европи), добро је познат. Уобичајена перцепција византијске уметности као стилски јединствене и у суштини непроменљиве не одговара стварном стању ствари. Када се има у виду распон од ранохришћанске уметности до византијске уметности 15. века, видимо веома много стилских и иконографских варијација. Када то имамо у виду, постаје јасно да позив да се данас слика у „византијском“ стилу не би имао смисла, јер би смо морали дефинисати на који то стил мислимо у веома великој палети стилова који су коришћени на простору Византије и на територијама које су се налазиле под њеним непосредним утицајем.

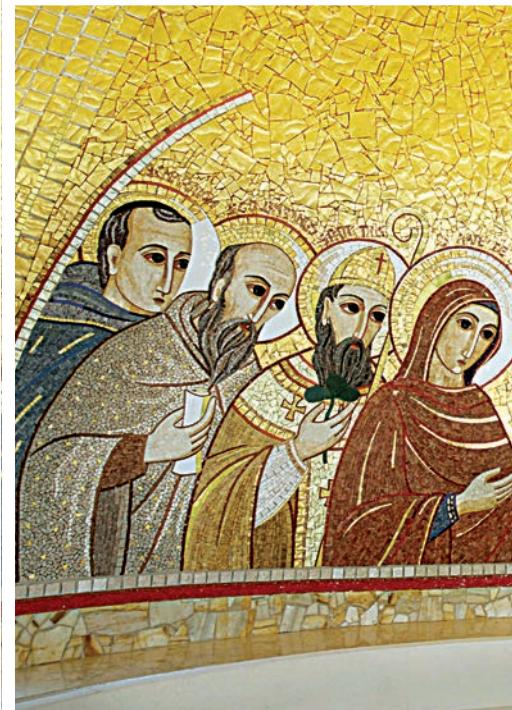
Ово је веома важно с обзиром на то да се данас често питамо „шта даље“? Јасно је да стално понављање форми из прошлости не представља задовољавајуће решење. Такође је јасно да помањкање аутентичног израза у хришћанској и цркvenој уметности није одраз само недостатка уметничког укуса, сензиби-

Ако знамо да је икона нераздвојно повезана са Литургијом, кроз ово аутентично искуство вере и стваралачког чина нам се открива и шта значе речи да теологија није наука о Богу него живот са Богом и да се она, као и цела црквена уметност, открива и проверава у Литургији

Где су границе стваралаштва?

Помањкање аутентичног израза у хришћанској и црквеној уметности није одраз само недостатка уметничког укуса, сензибилитета и образовања, већ представља недостатак аутентичног живљења вере. Како онда данас сликати иконе које неће бити тек пук копије неких аутентичних израза вере из прошлости, већ наш аутентичан израз? Како, са друге стране, остati веран традицији и ономе што је теолошко учење о слици и њеном значају за правилно исповедање вере? Где су границе и где су могућности за аутентичан стваралачки опит?

литета и образовања, већ представља, што је у овом случају много важније, недостатак аутентичног живљења вере. Како онда данас сликати иконе које неће бити тек пук копије неких аутентичних израза вере из прошлости, већ наш аутентичан израз? Како, са друге стране, остati веран традицији и ономе што је теолошко учење о слици и њеном значају за правилно исповедање вере? Где су границе и где су могућности за аутентичан стваралачки опит?

Савремени хришћански ствараоци

У једном од прошлих бројева *Православља* представљен је један део интервјуја са оцем Стаматисом Склирисом који се управо бавио овим проблемом. Ту, као и у самим сликама оца Склириса, можемо видети какав би био његов одговор на нека од горе постављених питања.

Овом приликом бих се осврнуо на још један аутентичан приступ. Реч је о стваралаштву оца Марка Рупника и мозаичке радионице којом он руководи у римском центру Алети (Centro Aletti).

Отац Рупник, као уметник и теолог, није непознат нашој црквеној и широј културној јавности. Пре неколико година је домаћој публици представљена књига оца Радована Биговића у којој управо Склирис и Рупник одговарају на питања везана за савремену хришћанску уметност и културу. Можда је мање познато да је стваралаштво оца Рупника и његове радионице присутно и у Београду, у згради београдске надбискупије, у којој је на карактеристичан начин осликана капела.

У чему се огледа значај овог аутора и мозаичке радионице центра Алети? Нећу се овде детаљније освртати на чињеницу да је реч о данас најутицајни-

камену

Центра Алети

Кајела Поштификалној цркви у Риму, 2010.

јој уметничкој радионици и – слободно можемо рећи – школи на хришћанском Западу. Уместо осврта на многобројне значајне пројекте које су реализовали на скоро свим континентима, задржаћу се на анализи самога стила и онога што овакав приступ може да дà свременој хришћанској уметности у целини.

Већ је први поглед на мозаике оца Рупника давољан да констатујемо две ствари: реч је о позивању на традицију хришћанске уметности, и то уметности ранохришћанских и византијских времена. Ово позивање на традицију је видљиво пре свега у самој техники (мозаик), али и у стилу, формама и иконографији. Истовремено увиђамо и другу ствар, да ове слике нису просто копије или површине интерпретације неких мозаика из прошлости, већ представљају аутентичан и штавише јединствен израз. Од чега се састоји ова аутентичност?

Рупнику је пошло за руком да древну технику мозаика сквати на потпуно нов начин. Уместо да камен или стаклену пасту користи на сличан начин на који сликар користи боје како би описао одређену форму и следио цртеж популњавањем површине мање или више уједначеном величином камена, Рупник сквата мозаик као технику која има своја сопствена својства и законитости. То му је омогућило да знатно прошири идеју о

томе шта све може бити градивни елемент мозаика. Рупник се не устручава да употреби и веома велике површине монолитног камена како би објаснио неку текстуру, нити бежи од употребе стакла, теракоте или пак огледала – уколико ти материјали и форме могу аутентично проговорити са зидне површине о хришћанској вери.

Јеванђелска порука записана у камену

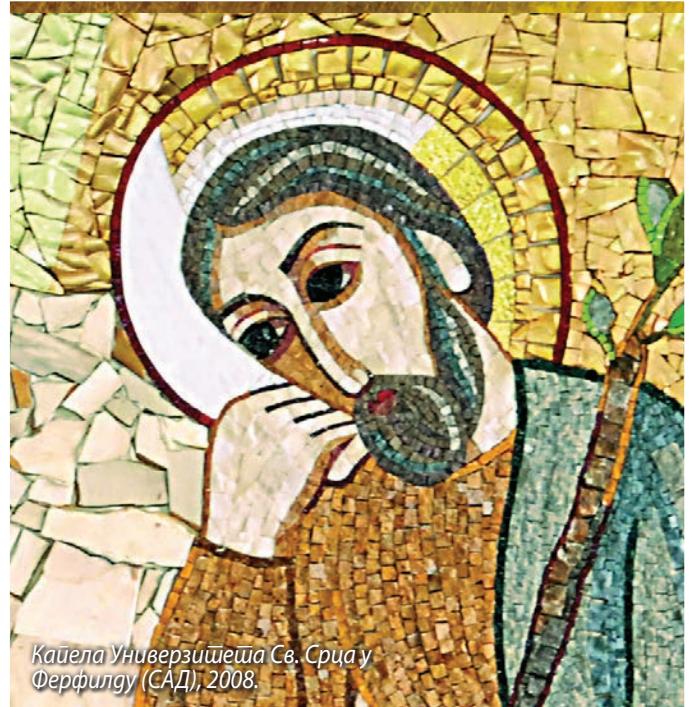
Ово, међутим, само по себи не би било давољно. Било је неопходно да се храбро приступи фузiji овакве технике и једног хришћанског виђења слике. Није давољно да материјал само проговори, он треба да проговори на хришћански начин и да упути јеванђелску поруку. Из тога настаје веома велика слобода израза и веома велика одговорност за сам тај израз. Рупник се не устручава да преузме, у основним цртама, стилизацију која је тако типична за рано хришћанство и Византију. Али он је истовремено транспонује како би те стилизоване форме проговориле не само на хришћански начин већ и свременим језиком.

Ово су разлоги због којих је сусрет са мозаицима овог уметника и његове школе такође аутентично уметство. Различи-

ти материјали, различите величине структурних елемената, димензије мозаика и форме сликаних ликова говоре да је дошло до једног снажног и самосвојног израза вере у једној древној техници, али ипак на нов и свремен начин, који пружа сведочанство и о садашњем времену које није искључено из историје спасења већ, напротив, у њој активно учествује.

Мозаичка радионица центра Алети данас окупља уметнике из разних крајева света, укључујући и оне са наших простора. Они су ангажовани на бројним значајним пројектима у храмовима широм света. У оквиру Центра и поетике о којој сам управо говорио развијају се и појединачни приступи сваког од мозаичара. То говори да није реч о шаблонизирању само једног могућег приступа већ пре о отварању простора да свако од мозаичара буде усмерен у једном правцу како би на путу напорног бављења мозаиком дошао и до свог сопственог одговора на питања вере, и вере која је записана у мозаичкој техници. Интензивни контакт са овим мозаицима и њихова већа присуност на нашим просторима би имали сасвим извесно позитивно и подстицајно дејство на свремену хришћанску уметност код нас. Одговор на горе постављена питања не лежи у томе да се одреди шта је исправно и прихватљиво како би се све друго одбацило. Одговор лежи у подстицају на истраживање и на давање аутентичног одговора сваког ко се на овај или онај начин бави хришћанском уметношћу данас и, нарочито, иконописом. А тај одговор, да би био аутентичан, и самим тим исправан, мора проћи кроз аутентично уметство вере. Само тако ћемо увидети шта заправо значе речи црквених отаца да је иконопис *шeолoијa у бојама*. А ако знамо да је икона нераздвојно повезана са Литургијом, кроз ово аутентично уметство вере и стваралачког чина нам се открива и шта значе речи да теологија није наука о Богу него живот са Богом. Да се она, као и цела црквена уметност, открива и проверава у Литургији.

• др Давор Џалаш

Новгородска школа је почела да се обнавља и поново стиче славу доласком грчких уметника у Новгород. Један од њих био је и Теофан Грк, личност пројекта и уметности живота Цркве и икономским исихазмом, личност темпераментна и веома обдарена, која је оставила дубок траг на развој црквених сликарства Русије.

Почетком тринадесетог века, услед велике и страшне најезде монголске Златне хорде, престала је да постоји Кијевска Русија. Након победе у бици на реци Калка 1223. године, Монголи су спалили и опустошили град Владимир, као и друге веће градове североисточне Русије, и кренули на запад. Последице су биле несагледиве. Највећи културни центри, били су уништени. Градови Кијев и Владимир никада се нису опоравили од разарања. Новгородска република је успела да сачува независност и преузела улогу културног центра Русије. Новгород је одувек био важан руски град, али након монголске најезде, због свог положаја је био дugo изолован и почeo је да губи улогу културног узора. Некад чувена новгородска школа спала је на ниво провинцијске школе, ван свих културних токова, без већих уметничких дometа.

Долазак у Новгород

Новгородска школа је почела да се обнавља и поново стиче славу доласком грчких уметника у Новгород. Један од њих био је и Теофан Грк. Стигао је у град из Константинопоља крајем четрнаестог века као веома образован и надарен уметник и одмах оставил снажан утисак на своје домаћине. Године 1378. осликао је цркву Преображења Господњег у улици Ильин. На жалост, до нас су дошли само фрагменти, али је њихов значај велик јер се са сигурношћу може тврдити да их је насликао Теофан па се на основу њих може са великим поузданошћу процењивати шта још припада Теофановом опусу.

Фреске новгородске цркве Преображења су, иначе, веома занимљиве због свог необичног монохромног колорита и оштрих белих акцената. Дуго се сматрало да је такав колорит настао као последица пожара, али новија истраживања указују да постоји могућност да је Теофан заиста сликао на тај начин. Можда је жеleo да, попут исихаста који су своју молитву сводили на неколико речи, што је више могуће сведе свој ликовни језик, и оскудном бојом, вештим и одлучним потезима, сликом дочара једноставност и снагу Исусове молитве.

Теофанов рад представља успешан спој стила који је усвојио у Цариграду и стила локалног иконописа. Сликао је сигурно и слободно. Потези су му били одлучни, боје сведене, израз строг. Његову аутентичност било је тешко опонашати, али је зато његов утицај био изузетан, како на фрескопис, тако и

Теофан Грк и Андреј Рубљов,
сцена из филма А. Тарковског

Из исхорије црквене умешности Теофан Грк

Претпоставља се да је Теофан рођен тридесетих година четрнаестог века у Константинопољу, да је ту стекао добро образовање и потом осликавао цркве у Константинопољу, Галатији, Халкидону. На жалост, ништа од тих радова није сачувано. Читав његов опус везан је искључиво за његов боравак и рад у Русији који је трајао преко тридесет година

на иконопис и уметност минијатуре рукописних књига. Из новгородског периода мало тога је сачувано. Најпознатија је чувена икона Донске Богородице која се данас чува у Донском манастиру у Москви.

Московски период

Године 1395. Теофан прелази у Москву. Из тог периода потиче сведочанство сачувано у једном писму Епифанија Мудрог, познатог московског сликара и писца, са којим се Теофан зближио, игуману Кирилу Тверском. Епифаније се дивио Теофану и у том писму са одушевљењем описује начин на који је Теофан радио: „Нико никада

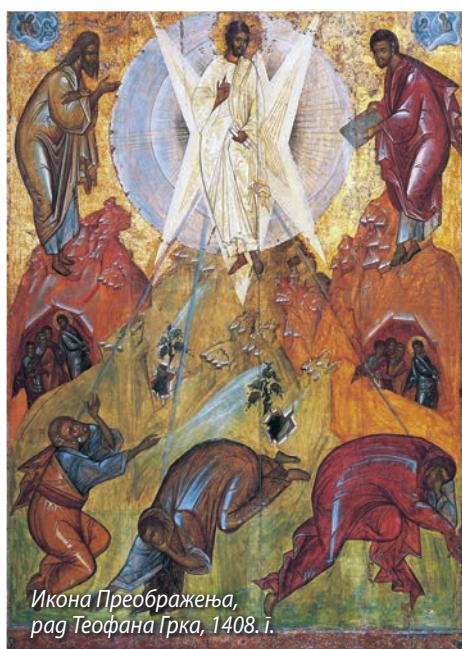
није видео да је, док је цртаo или сликаo, гледаo у постојеће предлoшке, како иначе чине наши иконописци. Напротив, он би својеручно сликаo своје фреске, приближавајући им се и удаљавајући, док би истовремено причао са посетиоцима, разматрајући унутрашњим осећајем шта је благородно и мудро и созерцајући оно што је добро очима душe“.

У Москви је сликаo много, а најпознатије су фреске у цркви Рођења Богородице и у цркви посвећеној Благовестији у Кремљу. Ову последњу је осликаo заједно са чувеним Андрејем Рубљовом првих година петнаестог века. Ликови на Теофановим фрескама су озбиљни и строги и приповедају о гре-

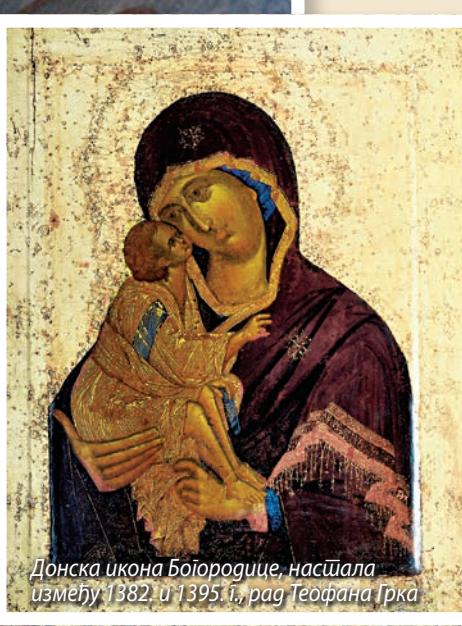
ЦРКВА И УМЕСТНОСТ

Купола цркве Преображења у Новгороду,
1378. г., рад Теофана Грка

Икона Преображења,
рад Теофана Грка, 1408. г.

Донска икона Богородице, настала
између 1382. и 1395. г., рад Теофана Грка

ховној палости људског рода која је човека одвукла веома далеко од Бога те једино што му преостаје јесте да са страхом и трепетом понизно стоји пред лицем Божијим и моли за опроштај ишчекујући Страшни суд. Свет Теофанових фресака је драматичан и напет, а његови светитељи уздржани, озбиљни, удубљени у богослије и забринути за судбину човечанства. Суровост и нестабилност света у коме је Теофан стварао су несумњиво утицали на његово сликарство, а стварност будућег царства је видeo као једино чему ваља стремити и што је достојно човека и његове жртве.

У сликању икона, Теофан је ипак био нешто мекши и суптилнији. Употребљавао је финије и лепше боје, чистију фор-

му и поставио темеље будућег московског сликарства. Насликао је велики број икона, али се поуздано може тврдити једино да су следећих девет заиста његове: Донска Богородица и Успење Богородице које се налази са друге стране (из новгородског периода), Спас у сили, Пресвета Богородица, Свети Јован Крститељ, Архангел Гаврило, Свети Василије, Свети Јован Златоуст и Свети Апостол Павле које су насликане 1405. године за иконостас московске цркве посвећеној Благовестима. То је био први иконостас у Русији на коме су приказане фигуре светитеља у целини. Високе два метра, веома су импресивне, а својом смиреношћу и достојанством, сведоче о дубокој молитви светитеља

руског народа и сам пролазећи кроз велика искушења, развија кроз своју уметност идеју Божије љубави и самилости према човеку, разумевања његових патњи и спремности Бога да прими човека у своје окриље.

И Теофан и Андреј су били дубоки мислиоци и велики уметници. Теофан је очигледно био личност пројекта искомеством живота Цркве и искомеством исихазма, личност темпераментна и веома обдарена која је оставила дубок траг на развој црквеног сликарства Русије. Упокојио се око 1405. године, а појединачни историчари верују да се пред крај живота вратио у Цариград.

• Ирина Радосављевић

Божијих за палог човека пред престолом Христа Спаса. Изузетна ликовна вештина и дубока духовност његових икона говоре о богатом таленту овог уметника.

Теофан и Андреј

Теофанов ученик Андреј Рубљов, иако је примио много тога од Теофана, ипак је направио известан заокрет, одступивши од Теофанове строгости у форми, боји и композицији и створио сопствени израз, истичући пре свега неизмерно милосрђе и човекољубље Божије према палом човеку и Богом даровану човекову изворну лепоту и достојанство. Чувени руски режисер Андреј Тарковски је у свом филму „Андреју Рубљову“ на веома занимљив начин представио ликове два велика уметника. Теофан је у филму приказан као некакав старозаветни пророк, седе браде, оштрог погледа и још оштријег језика. Незадовољан понашањем људског рода, циничан и груб, као да жели да својом уметношћу натера човека да се тргне и задрхи пред лицем живог Бога, да увиди величину свога пада и осети покајање. Насупрот њему, Андреј, гледајући страдање

Савремени свешт и Православна

„Мали човек“ у Јеванђелској декларацији о љубави

Људска права су идеја нашег доба и то најпривлачнија идеја. Од усвајања Универзалне декларације о људским правима 1948. год. од стране Генералне скупштине Уједињених нација, за свега шест десетица ова је идеја постала знак распознавања нашег времена, превазилазећи очекивања и самих њених твораца. Декларација је усвојена само као препорука државама чланицама Уједињених нација, а од онда, она мења људске животе, али мења и национална законодавства широм света. Пре Другог светског рата само су државе биле субјекти међународног права. Овом Декларацијом су по први пут и права појединача добила међународно правно признање. Као таква, сасвим је логично и очекивано да велике, а и све друге, светске религије изражавају своје ставове и да се одређују према основним људским правима израженим у Декларацији.

Римокатоличка црква сматра једним од својих задатака да проповеда и брани права човека јер су она део достојанства људске личности, створене по икони и подобију Божијем и коју је Христос искупио. Римокатоличка црква преузима овај појам врло драго данашњем човеку (А. Гаврић, „Црква и права човека“, Глас Концила, бр. 26, 27.06.2004.) да би му дала истински хришћански смисао и да га на тај начин евангелизује и тиме подупре добре установе данашњег друштва. До оваквог става се није дошло безболно. Напротив, он је формиран током вишедеценијског оштрог сукоба Римокатоличке цркве са модерним друштвом, да би суштинско доктринарно приближавање модерним временима почело енциклом *Racem in Terris* папе Ивана XXIII 1963. године у којој он појашњава учење Римокатоличке цркве о људским правима.

Исламски свет је до сада, углавном, изражавао уздржаност у погледу идеје о људским правима или бар понеких права. Конкретно, на право слободе вероисповести која је са становишта ислама неприхватљива и односи се на чл. 18 Декларације који каже да свако има право на слободу мисли, савеси и вероисповести; ово право укључује слободу промене вероисповести и уверења ... као и на чл. 16 који говори о слободном при-

Не постоји ни један разлог да Црква не прихвата општу идеју која је довела до прецизног формулисања основних људских права: не постоји разлог због кога би се Црква опредељивала за колектив, а против појединца

станку и мушкица и жене приликом склапања брака. Већина исламских земаља и данас сматра ову идеју замаскираним средством неоимперијализма и оружјем глобалне хегемоније.

У Православљу је, од помесне до помесне Цркве, ситуација различита. Од незаинтересованости до, у последње време, озбиљних проучавања и заузимања официјелних ставова, какав је изразила Руска Православна Црква.

У нашој теолошкој и црквенoj заједници, поред похвала вредних појединачних доприноса, постоји одређена нелагодност у вези са овим питањем. Инстинктивно се осећа да у основним људским правима има много елемената хришћанства, али истовремено и још нечег, што је узорак нелагодности и уздржаности. Сматрам да је ово симптом једног ширег проблема, а то је тешко разумевање основних елемената космитеорије модерности и свих промена које је она створила у друштву, али често и ниподштавања и наивне представе да ће се ово неизнаношо што нас забуњује и плаши проћи и да ће се свет поново вратити на сушаро, стабилно и добро познато. Та непрестана забуњеност новим, а у очекивању повратка сушаро и златног доба, врло често паралише Православље и онемогућава га да се на прави начин и стваралачки сусретне са модерношћу, а сада већ и са постмодерном. Један од првих корака би могао да буде свест о томе да се традиционално друштво неће вратити и да нам је неопходно осветљавање и анализа узрока настанка модерног друштва и његових основних елемената, а људска права су први од тих елемената. Иако она нису произведена у хришћанским лабораторијама и није их изнедрила, нити формулисала хришћанска мисао, то не значи да немају никакве везе са хришћанством, а посебно не значи да немају никакве везе са суштинским

схватањем добра, хуманости и истинског људског напретка.

У покушају даље анализе ограничићу се на само један аспект темеља основних људских права који је најчешће и најжељије критикован са различитих становишта, а то је да су она индивидуалистичка, што ћу покушати да повежем са појмом малог човека у Јеванђељу.

Права човека се појављују у 18. веку, али конкретан историјски тренутак у коме и због кога су она коначно обуличена, и у коме је настала и усвојена Универзална декларација, а који нам је увек неопходан при разматрању узрока настанка неке идеје или схватања, је био трагичан.

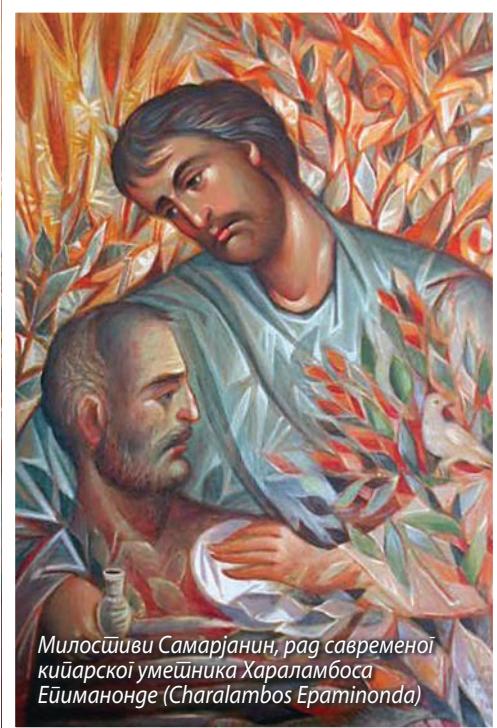
Свест о томе, са жељом да се ужаси рата никада више не понове, писци Декларације изражавају у уводу, да је – *неноштовање и презирање људских права водило варварским њослујцима, који су вређали савешт човечанства...* Свакако да је савест човечанства била повређена, али од варварских поступака су страдали конкретни и живи људи и то милиони људи који нису имали ниједан расположиви инструмент, ниједно расположиво средство и начин да се супротставе државним идеолошким ратним машинеријама са којима, у највећем проценту, ништа заједничко нису имали. Питања на која се очајнички тражио одговор су била како спасити појединца од уништавајуће моћи државе? Да ли су појединци беспоговорно служећи државама заборавили на виши закон хуманости и да ли су се, уопште, могли на њега позвати?

20. век је био век тоталитаризма какви су по први пут пројављени у људској историји. Многе европске државе су на културни и друштвени песимизам настала после Првог светског рата и пред претњом од комунизма, одговориле стварањем ауторитарних влада. Појава фашизма у десетак европских држава је била знак да су многи Европљани сма-

ЦРКВА И ДРУШТВО

Црква: хришћанско и људска ђрава

ељу и у Универзалној дским правима

Милостиви Самарјанин, рад савременог
кијарског умешника Хараламбоса
Ејиманонде (Charalambos Eraminonda)

трали да је либерализам банкротирао, да су парламентарне владе јалове, жудећи за војном диктатуром и чвршћом руком. Тоталитаризам који је уследио и увео свет у нови, још жешћи сукоб од претходног, је био потпун, и у том смислу је он искључиво феномен 20. века. Ранија деспотска уређења нису располагала технолошким средствима, али ни посебном жељом да успоставе потпуну контролу над људима као што су то учинили фашизам и комунизам. Потпуна контрола и послушност, обавезност прихватања владајуће идеологије, нису остављали појединцу никакву могућност за испољавање приватности и слободе. Појединачници нису имао никаква права која би држава требало да уважава. Оваква друштвена кретања и схватања довели су људски род до најниже тачке бивствовања. Јеркос вредносћи коју су зајадњаци придали разуму, они су њоказали засирашљујући склоносћ ка ирационалном јонашању и мишким начинима размишљања – идејама које јеркосе разуму, лојици,

иа чак и здравој јамеши (М. Пере, *Интелектуална историја Европе*, Клио, 536). Европа се нашла пред ужасом сопственог наслеђа од кога је један слој био да се појединачи, да се мали човек, не може одбранити од разорне моћи колективе, у овом случају државе, јер му није расположиво ни једно ефикасно средство. Са том свешћу су писци Декларације одмах по завршетку рата почели рад на формулисању основних људских права. Ова Универзална декларација је брана и крај разумевању државе-нације као највеће, па и искључиве вредности којој се људи, као најсветијем идолу, морају безусловно покорити и беспоговорно служити. Треба се подсетити да је циљ постојања државе, као и свих њених институција, добробит човека, сваке појединачне и конкретне људске личности, њен напредак и развој. Држава постоји зарад конкретних људи, а не зарад саме себе.

Усвајањем Универзалне декларације о основним људским правима и њеним ратификовањем од стране држава широм света, по први пут у историји појединица је добио средство којим може да се бори против великих система штитећи своја права, а да та борба не буде безнадежна. Декларација је усвојена 10.12.1948. г., 48 држава је гласало за, ниједна против, а 8 је било уздржано, укључујући Југославију и ССР (са становишта идеолошког колективизма), Саудијску Арабију (са становишта екстремног ислама) и Јужноафричку Републику (са становишта апартхејда).

Ако је сврха људских права да ограничи људску употребу или злоупотребу власти, и да даде управо ономе који је нема, појединцу, онда с правом можемо да направимо паралелу са Христовим ставом у Јеванђељима према малом човеку. То су они који су сиромашни, сиромашни духом, мала Христова браћа са којима се сам Син Божији поистовећује. Убоги Лазар, као икона самога Христа, има посебну вредност и својим сопственим именом је уписан у Царство Божије. Христос је син сиромашног дрводеље и нема где ћаву да склони (Лк 9, 57-58). Зашиша вам кажем: как учиниши једноме од ове моје најмање браће, мени учиниши је (Мт 25, 40) – ово ће бити критеријум Христовог суда након Другог доласка. Ни помена, ни трага не налазимо у Јеванђе-

љима где би се Христос позитивно односио према држави – идолу. Тако нешто би било у апсолутној супротности са Духом Христовим, али је зато Христос увек на страни малог човека, а што је у апсолутној сагласности са Духом Јеванђеља.

Закључујући, могу да кажем да ми се чини да не постоји ни један озбиљан разлог да Црква не прихвати општу идеју која је довела до прецизног формулисања основних људских права, што не искључује могућности и потребу критике, па и неслагање и неприхватање појединачних, нарочито новијих, права.

Чињеница да су она индивидуалистичка, тј. утемељена у индивидуализму западноевропског духовног наслеђа, исто тако није озбиљан приговор. Не постоји разлог због кога би се Црква, у овом контексту, опредељивала за колектив, а против појединца. Овакви приговори претежно долазе, како то анализира М. Игњатијеф („Људска права као политика и идолопоклонство“, *Службени гласник*, 2006, 71) од друштава склоних ауторитарном начину организовања власти, каква су азијска друштва. Ово треба да има на уму свако ко жeli да са становишта хришћанства покушава да критикује идеју о људским правима због индивидуализма. Савремени ће човек то чути и схватити као залагање за колективизам и велике ауторитарне системе, попут државе. Насправом, или боље рећи изнад овог појмовног пара индивидуа – колектив, хришћанство истиче личност и заједницу, што представља позив и призив за надилажење природног стања индивидуе слободним и најприродним стањем личности. Индивидуа је минимум одакле се креће ка личности. Ту идеју минималног апсолутној јасно изражава Универзална декларација. Она само повлачи линију испод које се више не може људски живети, а не претендује, чак и не покушава да дефинише животне циљеве и то шта значи добар живот.

Људска права су идеја нашег доба, али идеја без идеје. Она су формулисана са циљем да изразе ојољени људски минимум у којем се моју укорениши различије идеје људској најречи (исто, 94), али и различите метафизичке и антрополошке идеје, при чему православно хришћанство није изузетак.

• Прошојеј-саврофор гр Зоран Крстић

Рађање српске историографије

Српска научна историографија се формирала у другој половини XIX века. Она је настала и усталала се у академском смислу кроз сударе два интелектуална табора. Те две, можемо слободно рећи, историјске школе, почивале су на сучељеним психолошким основама, негујући различите методолошке правце. Занимљиво је да су протагонисти оба кружока по свом средњошколском образовању и интелектуалном сазревању били богослови. Историја је одувек у систему хуманистичких и богословских дисциплина имала важно и запажено место. На првом месту као практична наука која обучава и припрема за политичку борбу или у богословском случају: за апологетске захвate. Она се у XVIII веку схватала као „органон“ којим се намеће тријумф „своје истине“.

Српско литургијско и академско богословље дuguje много страним, на првом месту руским концептима, који су опет трпели утицаје, из добро познатог „авијонског ропства“ православне теологије. Тражећи свој пут, православни су, најблаже речено, позајмљивали теолошко оруђе и аргументацију римокатолика, тј. протестаната. Са друге стране, њихово извршно предање је остајало замагљено чекајући некога да у срећнијим временима спроведе нову артикулацију и примену у животу.

После пада Цариграда (Другог Рима) 1453. и своје сопствене државе, кроз ослањање на Москву (Трећи Рим), српски народ је налазио снаге да преживи епоху османске власти, у којој није било плодотворног и подстицајног озрача за дела културе. Стваралаштво је било предодређено за велике духове и јаке умове који би само са великим напором и храброшћу успевали да се отгрнну од чемерне свакодневице. Православна Црква, преко оригинално створеног и тешко променљивог идентитета, али и кроз амбијент молитвености (не)свесно је вршила акумулацију писаних трагова. Књижевна и богословска дела се препишују, штампају, дистрибуирају ради стварања покретних библиотека за богослужења. Добро је познато да само за државе типика преко целе године већ треба десетина књига.

Ad fontes кроз источнике

Уз византијски књижевни и богослужбени канон иде и аналистика, развије-

нији вид историјског приповедања од житијне литературе. Српски лешојиси почињу теолошким и космогонијским схватањима, калеме своје време на библијску историју, али кад долазе до времена њима савременим тада се у њиховим редовима ишчитава оно што је најближе реалности „овога века“. Ту стварност научници-историчари успешно или неуспешно покушавају да ухва-

Chorographia Patriarchatus Ipekiensis, auctore abbate Michaele Maria Milliscich, штампаном као додатак у књизи Georgius Pray, Specimen hierarchiae hungaricae, pars II (Posonii et Cassoviae 1779). Андрија Качић у својој Descriptio soluta et rythmica regum, banorum et caeterorum herorum slavinorum seu illyricorum (латински превод објављен у Будимпешти 1764. г.) даје преглед „словинске“ историје у којој је српска noseћи армирана стуб приповедања.

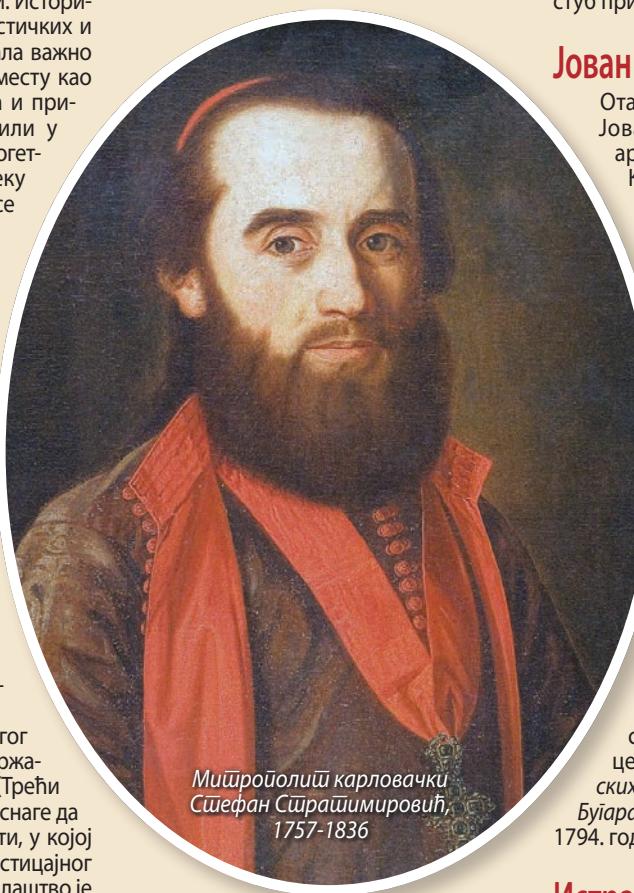
Јован Рајић

Отац српске историјске науке је Јован Рајић (1726-1801), учени архимандрит ковиљске обитељи.

Класично учени српски богослов, знање древних језика је стекао у језуитској гимназији у Коморану, а касније код евангелика у Шопрону. Уписан предањски, знања из прошлости светосавске српске цркве надопунио је лекцијама из Кијева, држаним на латинском језику и по схоластичким методама и рецептима. Упркос архивским истраживањима, исцрпљивањем папира и документација манастирских збирки, нарочито Хиландара, рад Јована Рајића задржава реторику народне поезије, и не само реторику него и фактографију кроз коју се реконструише схема догађања и узрочно-последична веза друштвених процеса. Његова *Историја словенских народа, најпре Срба, Хрвата и Бугара* угледала је светлост дана 1793-1794. године издата у четири тома.

Истраживања митрополита Стефана Стратимировића

Рајићев савременик, поглавар Карловачке митрополије, Стефан Стратимировић (1790-1836), можда најученији архијереј васколике Србадије из перспективе националног Пантеона. Колико је он знао и шта је све од књига имао у својој личној библиотеци, види се по коментарима на маргинама истих. Наоружан оруђем калсићне учености, имао је дворског библиотекара који је практико књижарску продукцију тога времена, и антикварнице Беча, Пеште, Јене, Тибингена и осталих европских центара. Стефан Стратимировић је имао најбоља издања Данијела Фарлатија, Ивана Луцијуса, Диканжа, Едварда Гибона,

Мишройолиш карловачки
Стефан Страјимировић,
1757-1836

те. Историчари цркве су врло мало користили љоменике и сказанија, заправо биографске низове црквених поглавара и великомостојника што су први „азбучници“ и „просопографски приручници“ за историју светосавског организма.

Историјом српске цркве се у XVIII веку баве и римокатолици који то чине из практичних разлога ради постизања планираног црквеног јединства. Један од њих је, тако, дао први преглед историјске географије српске црквене прошлости са крајним историјско-топографским екскурсима о свим значајним манастирима и развојем њене епископалне организације. Реч је о делу

ИСТОРИЈА

афије из духа богословља

мађарских историчара Георгија Праја и Стефана Катоне. Његови радови историјски радови су остали у рукопису од којих би били најзанимљивији „О Скитима и Готима”, „О судбини кирилских писмена”, „Расужденије о неких местах код Страбона”, „Сокрашенја повјест по Едварду Жибону” и „Из книг Константина Порфиородног тематејх“.

Подстицао је стварање достојне и нениподштавачке историјске слике о Србима као народу који има заслуге за Монархију Хабсбурга, јер је *natio bellico-sa*, односно *gens propugnatora*. У ставу митрополита Стефана Стратимировића према народној поезији одзывања ехо посланице митрополита Викентија Јовановића Видака (1774-1780) у којој се каже да такве песме говоре о разбојницима и зликовцима, људима који не поштују поредак. Није, дакле, реч о националним херојима, пошто је хајдучија у Срему тада била антидруштвена пошаст која је харала и коју је црква као институција реда осуђивала.

Никодим Милаш и Никанор Ружичић

Никодим Милаш (1845-1915), епископ далматинско-истријски, био је научник него владика. Док је његов претходник Стеван Кнежевић подигао 14 нових црквених здања, дотле залазак са катедре овог ретког српског полихистора и енциклопедисте, остаје у сенци „одливања“ српских црквено-народних фондова (позната афера о оставинама у манастиру Крки). Та невоља коју није он директно изазвао дала је повода његовим опонентима из табора друге конфесије у Далмацији да блате лик и научни ауторитет највећег канонисте XIX века православног света чија дела и данас значе. На пољу српске историјске науке његово дело *Православна Далмација* је географска монографија заснована на домаћим и страним изворима, јер је био зналац класичних језика (мајка му беше Италијанка прешла у Православље). Милаш се школовао код фрањевца и са добром подлогом, пре свега знањем језика отишао је на даље школовање у Русију.

Никанор Ружичић (1843-1916) је интензивније почeo да се бави историјом и црквеним правом када је смакнут са трона епархије жичке након повлачења напредњачке јерархије митрополита

Теодосија Мраовића 1790. године. Његове концепције и планови су велики, али су остварења скромна. Урадио је на основу српских извора *Историју Српске Цркве*, бавио се издавањем старих књижевних и документарних споменика. Посебну пажњу је посвећивао правним изворима - Номоканону. Био је солидан правник, остаће забележен по темпераментној полемици.

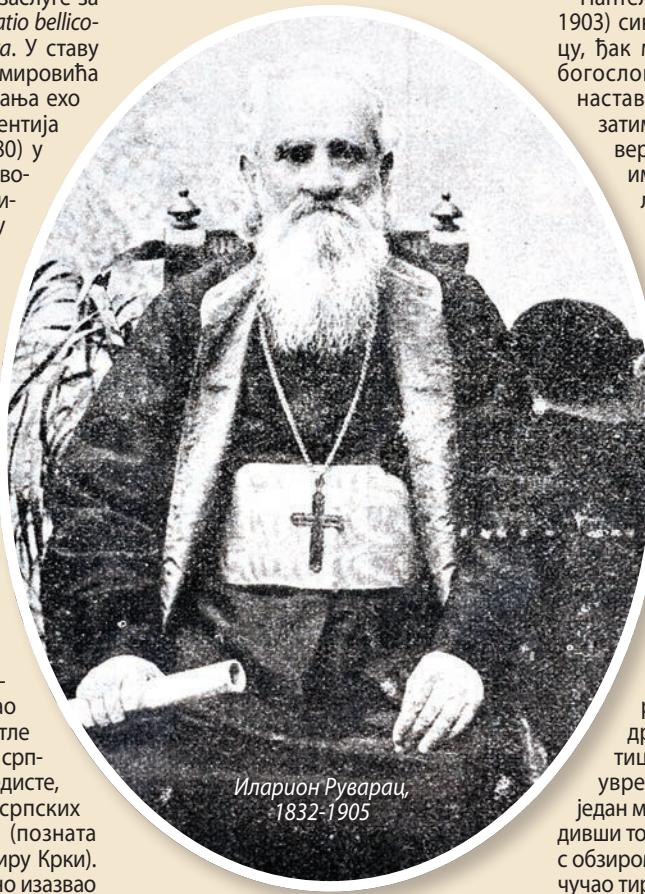
њу креативног хаоса, посетилац фрушкогорских манастира Милан Ђ. Милићевић. Истраживач у Руварчевој личној библиотеци Никола Радојић је писао о његовој научној критици и методологији. Иларион Руварац је био мајстор лично вођене полемике, јунак ироније и сарказма, човек који својим стилом нагони противника у мишју рупу, иако су му неке речи биле недоличне „брди и духовном чину“.

Пантелија Славков Срећковић (1834-1903) син Шумадије, рођен у Крагујевцу, ћак манастира Драче Београдске богословије. Као државни питомац наставио је у Кијеву (семинарија), затим на Духовној академији и Универзитету. За разлику од Рувараца имао је редовније и боље школовање, али је овај други био инвентивнији, оригиналнији и критичнији према изворима. Без позитивистичке истрајности и обазривости, Срећковићева синтеза је била постављена на лабаве темеље и није могла да отрпи разорну критику по питању значајних догађаја које је аутор погрешно датовао и тумачио. Опширо казивање са реторским залетом и заплетом показује шупљине, али није толико црн колико је „опаки калуђер“ из Гретега приказивао. Његови одговори одају утисак достојанственог професора универзитета, а архимандрит Иларион Руварац је у критици био беспоштедан користећи увредљив тон. Архимандрит је у један мах одбио владичански чин, урадивши то, како многи сматрају, на време, с обзиром да је његовом карактеру ипак чуcao тиранин.

У полемици Илариона Рувараца и Пантелејија Срећковића има препознатљиве српске поделе на Шумадинце и „прекобарце“, Пречане-Швабе и Србијанце. То је била борба за културну хегемонију једног од два центра: Кнезевине Србије или околине српске „Атине“, руског и бечког школског концепта у српској култури.

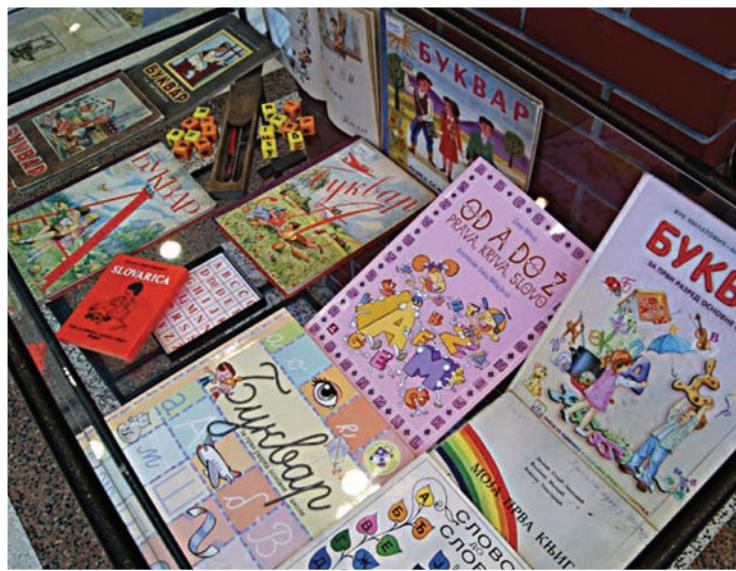
До дана данашњег историјом цркве су се најбоље и најплодоносније бавили богослови и свештенослужитељи: Стеван Димитријевић, Радослав Грујић, Ђоко Слијепчевић, Љубомир Дурковић-Јакшић, Рајко Веселиновић, Душан Кашић, па све до наших савременика, о чијим делима ће се дати суд када то буде допустила историјска дистанца.

• Радован Пилиповић

Иларион Руварац и Панта Срећковић

Иларион Руварац (1832-1905), студирао је права у Бечу 1852-1856 године, по повратку из Беча завршио је Карловачку богословију. Био је професор Карловачке гимназије и тамошње Богословије. Љубав према историји и историјским истраживањима удахнуло му је карловачки професор Александар Стојачковић (1822-1896). Озрачеј за несметан и миран научни рад стекао је након монашења, поставши настојатељ манастира Гретег. Његову богату библиотеку описује у ста-

На Православном богословском факултешу у Београду

Изложба „Буквари и букварска настава у Срба“

Православни богословски факултет Универзитета у Београду као једна од најстаријих и најугледнијих високошколских установа у Србији од 21. фебруара је, по благослову Декана Факултета, Преосвећеног Епископа новосадског и багачког др Иринеја Буловића, домаћин и, заједно са Педагошким музејом, суроганизатор изложбе „Буквари и букварска настава у Срба“. На отварању изложбе, којем је, поред представника културног, јавног и црквеног живота, присуствовао велики број наставника и студената овог факултета и ученика средње богословске школе (Богословије) на челу са ректором,protoјерејом-стварофором др Драганом Протићем, говорили су проф. др Ксенија Кончаревић, продекан за наставу и директор Педагошког музеја Немања Антовић, док је еминентни српски књижевник Горан Петровић, добитник низа престижних књижевних награда у земљи и иностранству, изговорио надахнуту беседу о светосавском наслеђу у нашем језику и култури. Поставку је уредила Бранислава Јордановић, виши кустос – светник Педагошког музеја у сарадњи са protoјерејом-стварофором др Драгомиром Сандом, професором Катихетике са педагогијом.

Први познати буквари у српској култури, подсетићемо, настајали су управо под окриљем Цркве и за потребе духовне просвете. Тако, нашим најстаријим

Први познати буквари у српској култури настали су управо под окриљем Цркве и за потребе духовне просвете

букваром сматра се „Буквар Саве ино-ка“ (Дечанца), штампан у Млецима 1597. године. Од 1602. године на нашем тлу починују се користити и руски буквари (на цркенословенском језику). Доласком Максима Суворова у Сремске Карловце са 400 примерака буквара Теофана Прокоповича и 70 руских граматика цркенословенског језика (1726.) покренута је снажна обнова школовања богословског и учитељског подмлатка који ће деловати на свим српским просторима. Иначе, поменути Прокоповичев буквар доживеће низ издања: између осталог, прештампан је на Цетињу 1836., као и у Новом Саду 1853. године.

Од најстаријих буквара српских аутора ваља поменути и „Буквар или наука детем и јуном“ Кипријана Рачанина из 1717, серију издања Захарије Орфелина (од 1764. до 1793), као и „Буквар Павла Соларића“ из 1812. године, о коме се похвално изражавао и Вук Стефановић Каракић, пре но што ће и сам написати и издати „Оглед српског буквара“ у забавнику „Даница“ за 1827. годину. Као што је био забрањен Вуков „Нови правопис“, тако ће и овај буквар у Србији

доживети забрану коришћења „због језичких новина“, али ће остати у употреби у Црној Гори, све док на иницијативу Петра Другог Петровића Његоша у „Митрополитској књигопечатњи“ на Цетињу није угледао светлост дана „Српски буквар ради учења младежи црквеному и грађанском читању“ Димитрија Милаковића (1836). Период старих буквара и букварске наставе завршава се појавом „Буквара за основне школе“ Ђорђа Натошевића, штампаног у Београду 1870. године.

Временом ће доћи до иновација у методама овладавања почетним читањем и писањем, као и до експанзије уџбеничке и приручне литературе за ову намену. Према подацима „Библиографије српских буквара“ др Борјанке Трајковић, до сада се на српском језику појавило скоро 700 наслова ове врсте (укупчујући и издања објављена у дијаспори).

У аули Факултета до 8. марта биће изложени вредни експонати који говоре о методама описмењавања српске деце и омладине од XVI века до данас.

• Др Ксенија Кончаревић

КУЛТУРА

Гласило съудената Православно-богословској факултета

„Логос“ у Ваљеву

Помоцију Гласила студената Православно-богословског факултета „Логос“ у Ваљеву организовала је Канцеларија за веронаку Црквене Општине Ваљево, а у оквиру циклуса трибина „Православље и млади“. До сада су одржане четрдесет три трибине, на којима су гостовали многи признати и угледни теолози, књижевници, глумци, режисери, историчари...

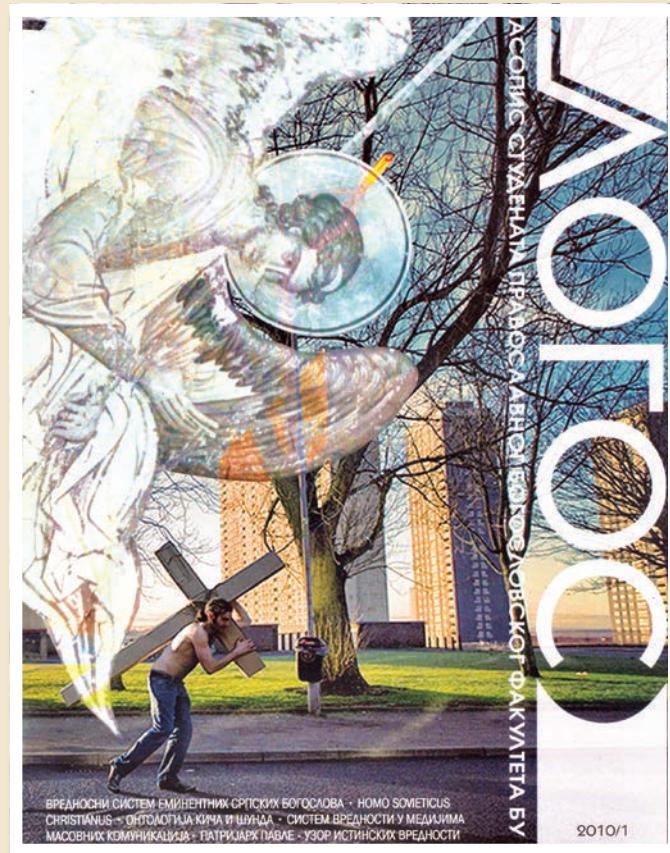
Велики број посетилаца присуствовао је промоцији часописа, а учешће су узели студенти и аутори поједињих текстова у „Логосу“, Стеван Сировљевић, Никола Росић и Марко Јовановић, док је програм водио ђакон Саша Ђурђевић. Посебно одушевљење присутних изазвао је Сиријац Туфика Јар Антонис који са богословом Васељенског Патријарха студира на Православном богословском факултету у Београду. Он је на сиријском за присутне појао Христос Воскресе.

У средишту интересовања новог броја часописа „Логос“ је једна од најактуелнијих савремених тема - систем вредности.

У складу са хришћанским учењем и искуством, студенти су покушали да на овој трибини, а кроз призму новог броја часописа „Логос“ сагледају како се вредносни систем са својим позитивним и негативним странама одражава на обичног човека.

„Велика је одговорност на Цркви и веома је важно како ће она одговорити на данашња искушења и изазове“, рекао је студент Стеван Сировљевић. Марко Јовановић се осврнуо на практичне аспекте овог проблема: „Наш задатак је био да се суочимо са проблемима који деценијама муче наше друштво и са којима оно никако да раскрсти. Савремени човек је егзистенцијално и интелектуално изгубио идентитет. Живи у световном друштву које обесмишљава и пориче све хришћанске вредности. Нове комуникационске технологије као што су Facebook, Twitter, Skype и My Space, поред многих погодности, доприносе отуђењу међу

Часопис „Логос“, испуњен разноврсним поетским и прозним остварењима, чланцима и прилогима, због модерног дизајна и актуелности тема највише је прилагођен младима, мада га и старије генерације радо читају.

Часопис са историјом и традицијом

Давне 1935. године овај лист је почeo свој „живот“ под именом „Светосавље“. Због тешких друштвених и историјских околности гласило је излазило у прекидима. У новом формату и дизајну, до сада су изашла четири броја. У савременој изradi овог часописа, поред студената ПБФ-а из Београда, учествују и њихове колеге са других друштвених факултета.

људима, склапању лажних пријатељстава и стварању тзв. виртуелне стварности. Ријалити програми узимају све више маха и улазе у сваку пору друштвеног деловања. Само у искреном, отвореном дијалогу и успостављању близског односа међу људима може се помоћи свакоме ко живи у свету лажне и искрвљене реалности. Црква и њени пастири имају важну улогу у враћању палог човека на прави пут – закључио је Марко Јовановић.

Говорећи о историјату и узори часописа младих богослова кроз време, ученици трибине су присутне подстетили на почетак часописа „Логос“. Давне 1935. године овај лист је почeo свој „живот“ под именом „Светосавље“. Због тешких друштвених и историјских околности гласило је излазило у прекидима. У новом формату и дизајну, до сада су изашла четири броја. У савременој изradi овог часописа, поред студената ПБФ-а из Београда, учествују и њихове колеге са других друштвених факултета. Никола Росић је говорио и о културној мисији часописа „Логос“: „Сви студенти волонтерски учествују у његовој изradi и служе се искључиво научно потврђеним емпиријским истраживањима. Академик Владета Јеротић, проф. Мило Ломпар, културолог Зорица Томић и други интелектуалци свесрдно подржавају и препоручују овакав начин нашег иступања у јавности“, рекао је Никола.

Због модерног дизајна и актуелности тема, „Логос“ је највише прилагођен младима, мада га и старије генерације радо читају. Испуњен је разноврсним поетским и прозним остварењима, чланцима, прилогима из теологије, философије, историје, антропологије, књижевности, социологије...

На промоцији овог интересантног и надасве инспиративног листа, сазнали смо и то да штампање часописа „Логос“ материјално помаже Министарство вера у Влади Републике Србије, а да сав приход од продаје иде у хуманитарне сврхе и намењен је једној од дечјих институција у Краљеву, пострадалих у прошлогодишњем земљотресу.

•
Марина Марин

ЧИТАЧ

Или како се помирити са сазнањем да је неко кога волиш чинио нешто застрашујуће?

Режија: Стивен Далдри;
Улоге: Кејт Винслет, Ралф Фајнс, Дејвид Крос;
Сценарио: Дејвид Хер по роману Бернарда Шлинка
Година снимања: 2008.

Филм „Читач“ је урађен према деломично аутобиографској књизи Бернарда Шлинка која је својевремено узбуркала јавност. Филм је, такође, поделио критику и публику. Радња започиње 1995. године када се Мајкл Берг, средовечни адвокат, присећа своје младости и страствење и необичне љубавне везе коју је имао са старијом женом, кондуктерком у трамвају, Ханом Шмит. Оно што је њихове сусреће чинило необичним јесте њена жеља да јој млади Мајкл чита књиге и они проводе време заједно читајући, од Хомера и Чехова до стрипова о Тин Тину. Хана Шмит изненада нестаје, а Мајкл је среће осам година касније, као студент права, на суђењу женама које су радиле као чувари у концентрационом логору и потпуно је уздрман и сметен сазнањем о Ханиној прошлости.

Главни глумци су своје улоге одиграли добро и прилично убедљиво (Кејт Винслет је за улогу Хане добила Оскара), али сам филм оставља известан утисак празнине, недовољног емотивног набоја и нејасне поруке и сврхе. Поједини критичари су га чак окарактерисали као увредљивог због начина на који се бави темом холокауста. И сам Шлинков роман је изазвао комешања у јавности јер је актере холокауста приказао као обичне људе који су се након рата вратили својим сасвим обичним животима. Таква је била и Хана Шмит, обична жена, немонструм или звер, чак осећајна и драга. Заиста је тешко схватити како је таква особа могла хладнојрвно да посматра страдања невиних и након тога мирно живи. То је уједно и лајт мотив субјења. Ханин одговор на питање КАКО, био је: „То је био мој посао. Само сам обављала свој посао“. Одговорност према послу и претпостављенима, неразумно ревновање према нацистичким законима и правилима, угушило је самилост и саосећање према човеку, а страхоте којима је присуствовала, у њеној свести једноставно нису били њен „посао“ нити њена одговорност. Њена дужност је била искључиво да чува затворенице. На субјењу се повело питање смрти триста затвореница које су изгореле у запаљеној цркви зато што Хана и

остале чуварке нису откључале цркву у којој су затворенице биле затворене. Хана сасвим искрено поставља питање: „Шта сам друго могла да урадим? Ја сам чувар, мој посао је да не дозволим да побегну. Зар је требало да допустим да настане хаос, да се разбеже...“ И њено питање, при том, није реторичко. Хана заиста не схвата у чему је њен грех и до краја филма није сасвим јасно да ли је дошло до правог покајања. Са једне стране филм изазива сажаљење и разумевање према Хани, што је критиковано као увреда жртвама холокоауста, а са друге, остаје горак укус сазнања бандалности зла.

Иако се ради о осредњем филму који је пропустио шансу да буде изврстан, вреди га видети због једног другачијег погледа на холокауст и низа питања са којима се човек сучочи након филма, питања која су вредна размишљања – како је могуће да обичан човек, својом вољом, постане учесник невероватних злочина, како је могуће да су разлози толерисања зла толико банални? Сам писац романа, Немац, писао је трагајући за одговором на једно од многих питања које је мучило послератне генерације његових сународника – како се помирити са тим да је неко кога волиш чинио нешто застрашувачко

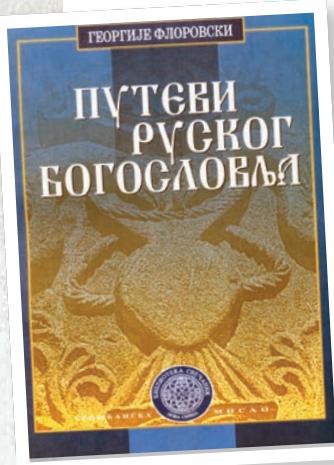
Ирина Радосављевић

СВЕТ КЊИГЕ

Протопрезвитељ Георгије Флоровски, Путеви руског богословља

Превео са руског свешт. М. Р. Мијатов, Хришћанска мисао, Београд 2009, 532 стр.

*Промишљање Пушева и српанијица руског богословља
(пиводом новог српског превода Путева
русоког богословља
Георгија В. Флоровскија)*

мисли, а у преводу М. Р. Мијатова (његов превод је знатно бољи од претходног). Ни последње издање није најбоље могуће урађено, али јесте доволно добро за једно озбиљно читање овог по свему капиталног дела.

*

Историјски развој богословља у Русији Георгије Флоровски није напросто излагао, већ критички процењивао. Његов приступ подразумева не само нотирање одређених ставова који су се појављивали кроз историју, већ и њихово темељно промишљање и оцењивање. Упућеност Флоровског у историју руског богословског (у ширем смислу и философском) мишљења је на највишем нивоу, и то јасно на основу најповршијег читања његове књиге. Оно што се може довести у питање, јесте критеријум по коме Флоровски оцењује мишљења конкретних аутора. Наиме, он сматра да је отачка традиција, мисао источних отаца – нормативна. У оној мери у којој руски религијски аутор јесте на „путу отаца“, у тој мери је он прихватљив за једну културу, тј. духовност која је у основи православна (каква је и руска). Оцењујући ауторе по том кључу, очекивано, многе је, посебно оне из каснијих периода, веома оштро критиковао.

Да ли је отачка нормативност адекватна када је у питању руска мисао коју истражује Флоровски? – Отац Јован Мајендорф, на пример, сматра да ипак треба прво промислити и само источно (односно: „византијско“) предање; прецизније, треба промислити у којој мери је оно у сагласности (тј. истозначно) са „Светештим Предањем“, па тек онда га користити као критеријум. Мајендорф мисли да пре критике руског православља у име „византизма“, треба и сам византизам подвргнути критици. Сасвим конкретно, он је мишљења да Георгије Флоровски доста „ускогрудо схвата светоотачко предање“, те из тог разлога многе руске ауторе непримерено критикује. Међутим, ствари стоје другачије. Јован Мајендорф превиђа неке важне моменте.

Пре свега, уколико „руско православље“ жели да остане доследно себи, својим коренима, оно као норматив може узети управо предање оних који су их покрстили, а то су Византинци. Такозвано „руско православље“ је рођено из такозваног „византијског православља“, те доследност себи нужно подразумева доследност православној духовности Византије. Даље, иако има у виду и додатно подвлачи да књиге Источни оци IV века и Византијски оци од V до VIII века хронолошки претходе Пушевима, Мајендорф превиђа да су оне и својеврсни мешавински

увод у Пушеве. У њима је Флоровски критички промислио парадигму коју примењује приликом писања Пушева. Као што је очигледно, Мајендорфова основна примедба је неодржива.

Оно што је Јован Мајендорф добро приметио јесте то да је Флоровски био фокусиран на савремену софиолашку кризу тзв. „русоког православља“, посебно на (како је сматрао о. Георгије Флоровски) фалсификовање светоотачког предања приликом излагања тог учења. Софиологија је парадигма када је у питању недоследност руских религијских писаца својим отаčkim коренима, стога Флоровски, по нашем мишљењу, тако оштро напада и најмање одступање од онога што је у својим Патрологијама и у осталим теолошким радовима јасно истакнуто као светоотачка духовност, одн. као предање Цркве.

Када је у питању православни Исток, Пушеви руског богословља је једна од најзначајнијих богословско-историјских књига написаних у двадесетом столећу, јер управо указује на све опасности које се могу појавити на путу развоја ортодоксног мишљења. Међутим, књига се односи на сам моменат деконструкција оних мишљења која су само номинално православна, одн. односи се искључиво на детектовање и критику свих аномалија које се појављују у једној таквој мисаоној конструкцији. Прихватљиво само те позиције нужно води хијерархијизму, који је по својој природи разарајући и бесплан – што сигурно није била намера аутора, али јесте иманентна опасност. Стога је неприхватљиво читање Пушева независно од осталих радова о. Георгије Флоровског. Другим речима, прихватити само критички приступ из Пушева, а игнорисати конструктивну методологију присутну у осталим патристичким, историјско-богословским радовима Флоровског, није ништа друго до порицање његове основне методолошке идеје о неопатристичкој синтези. Неопатристичка синтеза, у начелу, управо подразумева два наведена момента: (1) критику недоследног тумачења отаца и неопрезног интегрисања нехришћанских (философских) идеја (наравно, не подразумева потпуно игнорисање истих, чак напротив), као и (2) доследно и креативно интерпретирање отаčkih богословских идеја и учења.

•

Блајое Пантелић

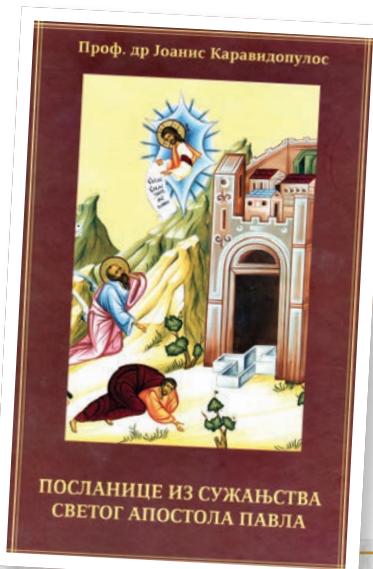
Јоанис Каравидопулос, Посланице из сужањства Светог Апостола Павла

Превела са грчког изворника Лада Јагушт Акад, Истина, Београд – Шибеник 2010, 620 стр.

Јоанис Каравидопулос рођен је у Солуну где је завршио студије богословља и философије. На тамошњем универзитету је професор на одсеку за богословље и предаје Тумачење Новог Завета. Осим у Солуну, професорски позив је обављао и на другим престижним богословским факултетима Европе (Стразбур и Гетинген). Радио је на припреми низа критичких издања Новог Завета на грчком језику

уз најугледније

стручњаке у овој области, у чији ред се и сам може убрајати. Нашој читалачкој публици овај аутор је био представљен низом научних чланака из области библијских наука објављених у стручном часопису ПБФ УБ Богословље. Последњих година издавачка кућа Епархије Далматинске Истиње, почела је са систематским публиковањем његових најзначајнијих дела, у оквиру серијала Библијска библиотека. У овој едицији публиковане су његове књиге: Увод у Нови Завет, Еванђеље јо Марку (увод и тумачење) и Посланице из сужањства светог апостола Павла (увод и тумачење). Ови радо-

СВЕТ КЊИГЕ

ви представљају значајан допринос библијској науци на нашим просторима.

Овом приликом ћемо представити дело *Посланице из сужањства*. Оно је научно-популарног карактера. То га чини прихватљивим широм читалачкој публици, али и онима који се баве богословским студијама. У вези са научношћу овог дела треба истaćи богату литературу која је коришћења у његовом настајању. Она обухвата изворе који сежу у период патристике, али и најсавременије релевантне изворе везане за ову област.

Каравидупулос на почетку своје студије даје увод у коме се описано бави питањима датирања, ауторства и места настанка посланица упућених Ефесцима, Филипљанима, Колошанима и Филимону. Следи увод и тумачење сваког од наведених списка појединачно. У посебним уводима Каравидупулос нарочиту пажњу посвећује откривању кључних интересовања конкретног списка и тема са којима се аутор посланице бави. Унутар овог дела аутор књиге даје и сазнања о рецепцијентима сваке конкретне посланице, указујући на питања са којима су се они сусретали као и на могући енциклјски карактер неких од посланица из сужањства. Поред тога, веома је значајна чињеница да у овим уводима Каравидупулос на вешт начин налази место за истицање богословских тема какво је питање односа инспирације и надахнућа Писма и сл. Још један нарочити допринос Каравидупулоса јесте сагледавања међусобних односа *Посланица из сужањства*, пре свега однос *Посланице Ефесцима* и *Посланице Колошанима*.

Када је у питању тумачење *Посланица*, значајно је истaćи да је оно засновано на дубокој утемељености у патристичком предању, али да истовремено користи све позитивне доприносе савремених библијских истраживања Истока и Запада. Од нарочитог значаја је одлично познавање старогрчког језика и критичког текста *Посланица*, односно различитих варijанти њиховог текста са којима се сусрећемо у манускриптој баштини Новог Завета. Поред тога, треба прimitи да Каравидупулос веома вешто открива позадину слика и идеја које третира аутор ових посланица, без обзира дали је реч о ранохришћанској богослужењу, грчкој или старозаветној мисли. На тај начин, он омогућује читаоцу да препозна преобразај ових идеја у библијски текст какав ми данас познајемо.

У вези са популарним тоном књиге треба истaćи лепоту језика којим је писана (као и превода) који текст чини веома читљивим и разумљивим, тако да може да буде у служби Цркве и изградње народа Божијег, пружајући могућност да се сваки њен читалац упозна са Еванђељем, али и да сагледа његов егзистенцијални значај и место у савременом животу друштва, Цркве и поједицима. На тај начин, ова књига следи принцип који је изражен 2.каноном 7. Васељенског сабора, а који сваког хришћанина позива да Реч Господњу третира *ћромиšљено, а не ћеки overšno*. Такав приступ омогућује сваком читаоцу Светога Писма да се упозна са овим базичним документом Цркве и хришћанске вере, као речју надахнутих сведока о Оваплоћеној Речи Божијој – Христу. Сматрам да је ова књига значајан допринос усмерен ка том циљу.

Јован Блајовић

др Илија Томић, *Јудејске верске заједнице у доба антике – Прилоги из историје и теологије*

Православни богословски факултет Универзитета у Београду – Институт за теолошка истраживања, Београд 2010, 280 стр.

Основне студије др Илија Томић је завршио у Београду, где је при Православном богословском факултету 2000. године одбранио докторску дисертацију, после два студијска боравка у иностранству (најпре у Швајцарској, а затим у Немачкој). Године 1988. постаје асистент, а 2000. доцент при катедри за Стари Завет. Јавност се упознала са радом др Томића, као врхунским светским кумранологом, вероватно најбољим на нашим подручјима, публиковањем његове дисертације *Прошивници есенске заједнице у кумранским сисмима*. Томе је допринело изврсно познавање језика библијског Оријента које има наведени аутор. Своја интересовања из области филологије је презенто-

вао у делу *Прилоги из йалеографије, филологије и историје јудејског народа*. Написао је и дело *Старозаветни ћороци*, као и више чланака у стручној периодици. Своја широка интересовања из области библијске историје и археологије изразио је и у најновијем делу *Јудејске верске заједнице у доба антике*.

Студија *Јудејске верске заједнице у доба антике* је комплексан истраживачки рад унутар кога је употребљен низ релевантних савремених студија и добро истражених античких извора, критички обрађених и пажљivo пр obrаниh. У питању је пример одмереног објашњења верско-историјских прилика и ситуација које нису сасвим јасне, иако су доста познате. Студија је од нарочитог значаја, нарочито за наше поднебље које није имало прилику да иде у корак са истраживањима ових тема која су у свету далеко одмакла. Стога, дело др Томића представља значајан и неопходан камен у покушају савремене библијске науке у Србији да премости јаз који је дели од сличних истраживања у свету. Међутим, није само стручна јавност заинтересована за библијска истраживања обогаћена овом публикацијом, напротив. Ова публикација представља својеврstan допринос свима који су заинтересовани за истраживање старог века уопште.

Занимљиво је приметити да др Илија Томић најмање времена посвећује најпознатијим верско-политичким јудејским групацијама антике, садукејима и фарисејима. Наиме, прве и не третира у смислу методолошког истраживања већ у склопу представљања фарисеја, односно садукејске критике фарисејства. Са друге стране, др Томић веома мало места посвећује и истраживању фарисејског покрета, али доноси обилне податке о две друге групације, које су на нашим подручјима заправо и најмање познате, а неретко и погрешно представљене. То су зилоти и есени. Не можемо се отети утиску да то није случајно, односно да је др Томић свесно изабрао да се посвети управо овим групама, избегавајући да понавља општа места повезана са садукејима, исправљајући уобичајено (али не увек и тачно) схватање о фарисејима) и детаљно нас упознајући са зилотима и есенима.

При томе, др Томић осим навођења извора за проучавање зилота, веома пажљivo истражује и садржај тих извора, разоткривајући унутрашње противречности извора и неретко указавши на оригиналне могућности разрешења тих противречности. Веома педантно представља *йогорује* зилотског покрета, њихове револуционарне карактеристике и деловања, али и богословске идеје. Нарочиту пажњу посвећује есхатолошко-месијанском димензијом овог покрета, димензији која је битно утицала на атмосферу у којој се појављује Христос и доцније развија прва Црква.

На сличан начин др Томић представља и есенски покрет, пажљivo указујући на изворе за његово истраживање и прецизно представљајући његов хронолошки развој. Поред тога, др Томић се осврће на битне карактеристике есенског богословља, унутар кога нарочиту пажњу посвећује ангеологији. Изразит допринос овог дела представља и сажет приказ различитих кумранских рукописа и јудејских апокалипсиса.

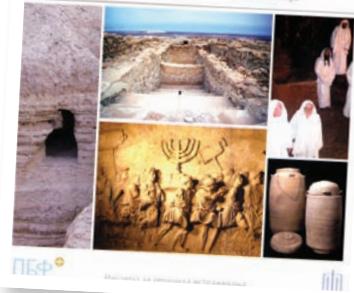
Узети заједно, есхатолошко-месијанска стремљења зилотског покрета, и богословска подлога не мање есхатолошких и апокалиптичких списка есена, представљају атмосферу унутар које се јавља и развија хришћанство и без којих се оно не може разумети, а то је ниво на којем ова студија постаје неопходан водич свакоме ко жeli да упозна прелазну фазу између Старог и Новог Завета и уочи специфичну ноту хришћанства којом је оно искорачило у своје самостално постојање, притом не одбацујући тековине јудејске антике.

Јован Блајовић

ЈУДЕЈСКЕ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
У ДОБА АНТИКЕ

Илија Томић

Прилоги из историје
и теологије

ВЕСТИ ИЗ ПРОШЛОСТИ

Православље – верске новине Архијериског београдско-карловачке, Јодина I, број 1, 15. април 1967. Јодина

Прва реч

Живимо у времену чији је темпо необично брз. Често запајамо ствари, људе и догађаје око нас само површно, јер они пролете поред нас или ми поред њих. Нико нема времена. Све је мобилно. Нема више статике. И простор све више бледи. Нема више удаљености. Састају се људи из најудаљенијих крајева света, поразговоре, сврше посао, и за неколико часова, као из суседног села стижу кући.

Тако је у свакидашњем животу, који је испуњен редовним пословима, практичним бригама и умором. За духовна задовољства, за душу и освежење њенога живота, савремени човек као да има мало времена. Тако је и са верским животом.

Верујући човек нашег времена, због брзог темпа живота и широко разгранатог комуницирања, не стиче да се довољно унесе у црквени живот и да ту нађе освежење свога личног верског живота. Међутим жеља постоји, постоји и интересовање и потреба за учествовањем у том животу. Православни Срби жеље и често захтевају да буду обавештени о свему што се догађа у Цркви и траже верско штитво. Црква се због тога осећа дужном и обавезном да том захтеву удовољи. Она зна да се баш због непознавања верског и црквеног живота и неучествовања у њему појављују верска застрањења, малаксалост и падови. Кад духовна глад није задовољена, лако се могу уместо здраве и чисте вере појавити знаци сујеверија, уместо правог религиозног оптимизма, збуњеност и мрзовоља, а уместо религиозно-моралне будности и узрастања долазе падови, верски и морални. Значај Цркве и јесте у томе да

култивише верско-морални живот својих чланова, да их води земаљском срећи и вечном спасењу. Црква је мати. Она кроз векове настоји да своје чланове учврсти у вери у Бога, свога Створитеља и Спаситеља, да их одврати од греха, да их облагороди, учини добрима, како би били права деца Божја, а међу собом вољена браћа. То она жељи и данас и друго не може желети, јер иначе не би била оно што јесте – Црква Христова.

У низу настојања Српске Православне Цркве да води своју паству путем Христове истине, покренут је с благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Германа овај лист са жељом да и он допринесе религиозно-моралном уздизању православних Срба, упознавајући их са црквеним и верским животом.

Православље бр. 1, стр. 1.

Посматрања и размишљања

Београд за време Велике недеље

... Цркве су пуне побожног света који са свећама у руци и свећом у души, прати ток еванђелског излагања ове тајанствене и спасоносне драме, тражећи вероватно своје место и своју улогу у њој, тешећи се духовно ако је нађе на позитивној страни. А црне свештеничке одједре и црни прекривачи на св. престолу и налоњима у цркви, на потмулу лупање клепала уместо звона која су после данашње Литургије замукла да се јаве тек на васкрсење, даје одговарајућу спољашњу боју, унутрашњем душевном расположењу тога празника.

Да, велики је четвртак. Ноћ кад су људи извели на свој лукави суд Законодавца свих векова и свих светова!

Велики Петак

У цркви читамо иста Еванђеља. Делимично и исте песме. Према томе имамо и иста расположења. Већ од раног јутра верници посећују цркве. А после подне посета достиже врхунац. Ниједна београдска црква није кадра да одједном прими у себе све оне посетиоце који од почетка вечерје у 15 часова па све до посље ноћи у масама хрле да изразе своју побожност и поштовање великој жртви Спаситељевој. Зато се тога поподнедеља и те вечери до дубоко у ноћ могу крај свих београдских цркава видети дугачки и широки густи редови побожног народа који из храма досежу чак у суседне улице.

А богослужење тога поподнедеља и те ноћи има посебну чар. Заиста су песници који су састављали црквене песме за овај празник, и композитори који су их обукили у мелодије и акорде, били у највећој

мери инспирисани. Они су до дна душе преживљавали страдање Христово, неизмерну величину и неисцрпни значај тога страдања, и то своје снажно осећање преносе и на нас кроз поезију и музiku. Иако је обред у основи исти у свим храмовима, ми ћemo описати како он изгледа у Саборној цркви.

На солеји је постављен гроб Христов, искићен цвећем и многобрјним свећама. Побожне душе мобилисале су сву своју љубав према распетом Христу, свај укус и естетски смисао да би гроб био украсен што укусније, и што величанственије. И, разуме се, кад се споје бескрајна љубав, топла побожност и висок естетски смисао, резултат заиста мора бити ванредан. То сведочи и сам изглед Христова гроба...

•

Прошојеје гр. Лазар Милин,
Православље бр. 1, сајр. 7.

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

У Ватикану

Састанак Медведева и папе Бенедикта XVI

Папа Бенедикт XVI и Медведев – слика са аудијенције у Ватикану, 17.2.2011.

На конференцији за штампу након прве посете руског председника Ватикану, отако су ове две државе установиле пуне дипломатске односе 2009. године, руски председник Медведев и поглавар Римокатоличке цркве и Свете Столице су изразили своје задовољство добрым односима и нагласили своју жељу да их ојачају. Обе стране су указале на позитивну улогу коју за друштво има међуконфесионални дијалог. Истакнуто је и да је потребна широка сарадња, како у заштити и промоцији људских вредности тако и у културној и социјалној области. Представник Одељења за спољне послове Руске Православне Цркве, протојереј Николај Балашов, је поводом овог сусрета рекао да је „састанак двојице шефова држава посвећен разматрању међудржавних и међународних питања. Задовољни смо чињеницом да је овај састанак одржан у позитивним односима између Руске Православне Цркве и Римокатоличке цркве“.

Током разговора који су Медведев и Сергеј Лавров, шеф руске дипломатије, водили са Бертоноем и секретаром Ватикана за односе са државама, монсињором Домиником Мамбертијем, разговарано је о међународним питањима, укључујући ситуацију на Блиском истоку. Иако није било званичних саопштења односно евентуалног сусрета папе и руског Патријарха Кирила, вест о сусрету папе Бенедикта и руског председника је у светским медијима пропраћена претпоставкама о могућностима да до таквог сусрета на највишем црквеном нивоу дође у скорије време. Дугогодишње напетости међу православнима и римокатолицима у Русији су спречавале претходног папу Јована Павла II да посети Русију, но сматра се да су односи данас

побољшани и да дијалогу Римокатоличке цркве и најмноголудније помесне Православне Цркве предстоји будућност. У међувремену је Ватикан именовао новог апостолског нунција за Русију, надбискупа Ивана Јурковића. Јурковић је рођен 1952. године у Кочевју у Словенији, рукопложен је за свештеника 1977. године, а за бискупа 2001. године.

Аустралија

ИОСС помаже СПЦ

Као одговор на катастрофалне поплаве које су задесиле аустралијску државу Квинсленд током протекла два месеца, Његово Преосвештенство епископ Иринеј (Добријевић) је одредио једну парохију Српске Православне Цркве за центар у којем ће се пружати помоћ породицама које су погођене поплавама. У помоћ је притецло и Међународно православно добротворно друштво, основано 1992. године као званична хуманитарна агенција Сталне конференције канонских православних епископа Америке (SCOBA), која је до сада спровела своје програме у више од 35 земаља света. Незампаћене поплаве су у Аустралији погодиле више од два милиона људи широм континента и уништиле више од 30 хиљада дома. Волонтери Српске Православне Цркве ће угроженим породицама делити опрему за чишћење и поправке, а мобилни тимови ће чистити и обнављати разрушене домове. Такође ће бити организован и један тим за помоћ домаћинствима у којима живе старије особе и самохрани родитељи.

• <http://www.hellenicnews.com>

У Немачкој

Ожењени Немац рукопложен за римокатоличког свештеника

У ванредном поступку за који је било потребно одобрење од папе, Харм Клутиг, лутерански обраћеник, рукопложен је за римокатоличког свештеника, а дозвољено му је да остане у браку.

Свештеник Федерико Ломбарди, главни портпарол Ватикана, изјавио је да су изузети ретки или да је било сличних случајева. „Ово се не дешава свакога дана“, рекао је он. Клутиг и његова жена су у браку од 1977. године, и обое су били лутерански свештеници пре него што су прешли у римокатоличку веру. У изјави надбискупије Келна се напомиње да они не треба да дају традиционални завет на целибат под условом да остану у браку – што је прилично необично с обзиром на то да је

целибат кључни услов за римокатоличке свештенике. Такође се наводи и да је папа 1950. године први пут дозволио да клирици који пређу у римокатоличку веру могу да остану ожењени, али да сваки поједничани случај папа мора лично да одобри, као и да су у прошlostи ожењени свештеници такође били рукополагани у Хамбургу и Регензбургу. Клутиг је професор историјског богословља на Универзитету у Келну и предаје римокатоличку теологију на Универзитету Фрајбург у Швајцарској.

Русија

Електронско проповедање

Првојерарх Руске Православне Цркве, патријарх Кирил, прошле године је посаветовао свештенике да користе друштвене мреже на интернету како би проповедали корисницима интернета. Он није посебно поменуо мобилне мреже, али се у последње време у овој сferи Русији све више осећа присуство Цркве.

Једна православна јединица из Москве је ове године покренула СМС сервис који на захтев шаље изреке из Светог Писма – како би људи учили Свето Писмо и на тај начин били позвани на заједништво, грађећи идентитет припадности Православној Цркви и превазилазећи отуђеност савременог света.

Како јавља Интерфакс, игуман Јоасаф Сорокин, који је творац овог пројекта, рекао је да овај сервис, под називом „Добра Реч“, нуди цитате из Светог Писма и из списка Светих Отаца. Он свакога јутра бира два цитата која ће постати верницима широм земље, док број претплатника овог пројекта расте.

У Риму

Јубилеј ватиканског радија

Радио Ватикан је папа Пије XI свечано пуштио у рад пре равно осамдесет година, 1931. године, радио поруком изговореном на латинском језику. Тог дана је први пут у историји Римокатоличке цркве папа послао свој глас широм света. Уредник програма на енглеском језику на ватиканском радију, Шин Патрик Ловет (Sean Patrick Lovett) говори о почецима емитовања

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

програма на тој радио станици: „Папа Пије је био очаран чињеницом да може да се говори у комад метала са једне стране а да се то чује са друге стране, на радију“. Он каже да се у Ватикану и даље труде да користе нове технологије како би пренели поруку људима.

Он такође истиче да је радио Ватикан играо велику улогу за време Другог светског рата као и непосредно после њега, јер је преко овог радија емитовано више од милион и по порука како би се помогло да ратни заробљеници и избеглице ступе у контакт са својим породицама.

Радио Ватикан је преносио важне догађаје из живота Римокатоличке цркве, укључујући и Други ватикански концил, изборе папа, сахране папа: осим папе Јована Павла I, све папе посетиле су радио, а папа Јован Павле VI је радио посетио одмах након што је био изабран за папу, већ наредног дана.

10. фебруара је у Конференцијској сали Ватиканског музеја одржан скуп поводом ове годишњице, којем су присуствовали високи званичници Римокатоличке цркве.

• <http://www.radiovaticana.org/>

У Турској

Угрожени драгуљ хришћанске историје

Чак ни Монголи нису успели да у XIV веку, када су убили 40 монаха и око 400 верника, униште један од најдревнијих хришћанских манастира на свету, али ће то можда учинити турски премијер, Реџеп Тајип Ердоган.

У таквој се ситуацији налази сиријски православни манастир Мар Гаврила (или „Дарјо д-Мор Габријел“ – Dayro d-Mor Gabriel – односно „Дејрулумур“ на турском), који се налази на југоистоку Анадолије.

Овај манастир, који се налази на данашњој граници Турске и Сирије, основали су 397. године монаси Мар Самуило и Мар Симон, који су умрли 409. одн. 433. године.

Велики су притисци режима на овај древни сиријски манастир (ко-

ји настањују дохалкидонски источно-православни монаси): спроведена је експопријација манастирског земљишта, и тиме је доведен у питање материјални опстанак ове древне монашке заједнице. Малобројној монашкој обитељи манастира Мар Гаврила, коју сачињавају 3 монаха и 14 монахиња, у грех се уписује прозелитизам и антидржавна пропаганда – због тога што се у њему изучава источни или сиријски арамејски језик. Такође, постоје оптужбе да је манастир изграђен на месту на ком се некада налазила цамија, што је неоснована и апсурдна тврђња с обзиром на то да је манастир основан много пре настанка ислама, и да се у оквиру манастирског комплекса налазе неки елементи које су изградили византијски цареви Аркадије (395-408) и Теодосије II (408-450).

• <http://www.zenit.org/>

У Азији

Јубилеј Православља у Јапану

Храм Васкрсења Христовој у Токију (Николај-До)

Ове године се у Јапану празнује 150. годишњица од доласка младог јеромонаха Николаја (Касаткина) у Јапан.

У источнојапанској епархији Јапанске Православне Цркве, у граду Хакодате, тим поводом ће се одржати бројне свечаности и биће одржан годишњи сабор клира и мирјана Јапанске Православне Цркве. Такође је планирано да се у знак сећања на Св. Николаја Јапанског објави албум са фотографијама као и књига о историји храма Васкрсења Христовог у Хакодатеу. Биће снимљени и нови дискови са православним појањем на јапанском језику.

У фебруару је одржан семинар у православном храму у граду Нагоји (западнојапанска епархија) на тему „Храм Христовог Васкрсења у Токију и руска архитектура XIX века“.

Предавач је био историчар архитектуре, Михаил Икеда. Иначе је 2010. године у Јапану обележено 40 година од

прослављења Св. Архиепископа Николаја, као и 40 година од добијања аутономног статуса ове младе Помесне Цркве. Крајем 2009. године су у Јапану у градовима Нагоји и Фукуоки изграђени православни храмови, а крајем 2010. је завршена изградња храма у парохији Тоно.

На Тајланду

Основан православни манастир

Почетком године је у провинцији Рачабури довршена изградња православног Свето-Успењског мушки манастира, започета 2009. године, а 12.2.2011. је служено Мало освећење манастира, у којем су учествовали православни клирици са Тајланда и из суседних далекоисточних земаља. Планирано је да се чин великог освећења обави крајем године, а у будућности се планира и изградња катихетске школе.

Игуман манастира, архимандрит Олег, каже да најтежи задатак – успостављање духовног живота обитељи – тек предстоји. Као кандидати за ступање у манастирску обитељ већ су се пријавили неки житељи Тајланда и Лаоса, као и неколицина Руса и Румуна.

У Женеви

Заседања Централног комитета Светског Савеза Цркава

На заседањима Светског Савеза Цркава током фебруара 2011. године у Женеви разматран је контекст промена у светском хришћанству, а међу кључним постављеним питањима била су и питања посвећена променама у црквеним и екуменским круговима и питања у вези са међурелигијским односима и међурелигијском сарадњом.

„Историјски и културолошки крајолик који окружује цркве се увек мења, и поставља се питање: Како ћемо ми одговорити на те промене?“ приметио је др Дејвид Томпсон.

Архиепископ Нарег Алемезијан (Nareg Alemezian) из Јерменске Апостолске Православне Цркве у Либану је позвао на јединство чланница ССЦ-а пред изазовима глобализације.

Разматрани су међурелигијски односи широм света, на Средњем Истоку, у Шри Ланки, Индонезији, Немачкој... Посебна пажња је посвећена питањима светске економије, чије креирање се налази у власти западне хемисфере.

• Маријана Пејшовић

Манастир Мар Гаврила

У Дубровнику

17. редовна годишња Конференција Фонда јединства православних народа

У организацији Фонда јединства православних народа из Москве и сурорганизацији Епархије Захумско-херцеговачке и Приморске, Црквене Општине Дубровачке, а под покровитељством Хрватског Државног Сабора и града Дубровника, у периоду од 14. до 17. фебруара одржала се 17. редовна годишња Конференција Фонда јединства православних народа. По завршетку конференције одржана је прес конференција, на којој је присуствовао велики број новинара из Републике Хрватске, као и Босне и Херцеговине. О закључцима Конференције направљен је и коминике, у коме се између осталог говори о свим оним проблемима и питањима која су постављена на конференцији, а који се тичу мултикултурализма, истакнувши како све религије могу да одиграју важну улогу у изналажењу међусобног дијалога. На пријему, који је за учеснике конференције уприличио Фонд Јединства Православних Народа, руководство Фонда срдечно се захвалило Хрватском Државном Сабору, Епархији Захумско-херцеговачкој и Приморској, Црквеној општини дубровачкој и граду домаћину за угодан боравак и успјешно организовану Конференцију.

• Ђакон Владислав Вукановић

У Бијељини

Владику Василија посетио командант ЕУФОР-а

Владика зворничко-тузлански Господин Василије, примио је у посету 10. фебруара 2011. године у манастиру светог Василија Острошког у Бијељини-привременом сједишту Његовог Преосвештенства, команданта ЕУФОР-а Генерал Мајора господина Бернхарда Баира са његовом уваженом пратњом.

Током веома конструктивне дискусије, у којој су се саговорници дотакли опште-животних тема у Босни и Херцеговини, изражено је

задовољство досадашњом сарадњом са надом да ће у будућности бити још боља.

Владика Василије упознао је генерала Баира са тенденцијом прогреса који је направљен по питању повратка расељених лица, који још увијек није задовољавајући, као и проблемима са којима се сусреће. Командант ЕУФОР-а захвалио је Епископу Василију на његовом досадашњем вриједном раду пожељевши му све најбоље у будућим настојањима.

• Извор: Епархија зворничко-тузланска

Заседање Међуправославне комисије у Шамбезију

Призивом Светога Духа у центру Васељенске Патријаршије у Шамбезију, код Женеве, у уторак 22. фебруара 2011. године почела је са радом Комисија за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве, састављена од представника свих помесних Православних Цркава како би довршила израду текстова који се тичу двеју последњих тема предстојећег Сабора: о начину проглашавања аутокефалије и о диптисима, то јест канонском рангу и поретку Цркава. Одлуком Светог Синода Српску Православну Цркву у раду Комисије представљају митрополит црногорско-приморски г. Амфилохије, као вођа делегације, и Епископ бачки г. Иринеј, као саветник, у пратњи о. Ермолаја ковиљског, иprotoјереја Гаја Гајића, као секретара.

Скуп је отворио председавајући Комисије Високопреосвећени митрополит пергамски г. Јован, пожелевши свима добродошлицу у име Васељенског Патријарха. Потом је подсетио присутне на велике помаке који су постигнути у решавању важних питања, нарочито током 2009. године (о дијаспори и аутономији Цркава), и указао на конкретне недовршене теме на којима ће Комисија радити.

Настављајући рад на припреми Светог и Великог Сабора, „Православна Црква“, по речима председавајућег, „изражава, на тај начин, жељу да одговори на захтеве времена, који изискују тешњу и редовнију комуникацију помесних Цркава, утврђујући тиме њен систем саборности. Али уколико Православна Црква заиста жели да прати савремена кретања и да се не затвара у себе, то није могуће без поштовања њених фундаменталних еклесијолошких начела и исконског Предања“.

Према важећем Правилнику, све одлуке се доносе једногласно или, литургијским речником казано, „једним устима и једним срцем“, што још више повећава одговорност свих Цркава учесница, као и потребу разборитости и сарадње њихових представника.

Надаље су уследили уобичајени поздрави представника помесних Цркава по устаљеном реду.

У име Српске Православне Цркве поздравно слово упутио је митрополит Амфилохије:

„Високопреосвећени Господине Председавајући, Високопреосвећени и Богољубезњејши Оци и остали представници помесних Православних Цркава, Дозволите да Вас, као представнике помесних Православних Цркава Међуправославне припремне комисије Светог и Великог Сабора, поздравим у име Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја и пуноче Српске Православне Цркве и да пожелим успех у раду ове Комисије. Сигуран сам да ћемо наћи решење за ова последња два питања, како би што пре био сазван Свети и Велики Сабор Православне Цркве.

Претходно је речено да припреме за овај Велики Сабор трају педесет година. Слободан сам да подсетим ово Сабрање да припреме, уствари, трају скоро сто година. Питање сазивања Васељенског Сабора покренуто је поводом обележавања 1600 година од Првог васељенског сабора (325-1925).

Историјски услови, тешкоти и велики потреси у току двадесетог века допријели су да до овог сазива не дође. Несумњиво један од битних разлога за то био је и хиљадугодишњи изостанак сазива васељенских сабора.

Надам се да ћемо у духу смирења једнодушно наћи решење за преостала питања и, на тај начин, створити предуслове сазива Великог Сабора. Тако ће поново оживети и бити обновљен дух саборности древне Цркве првих десет векова, и тиме бити створени услови за остваривање мисије Православне Цркве у савременом свету.“

На полуострву Луштица

Црква Св. Трифуна – Клинци 14.02.2011. године

На полуострву Луштица, наспрот Херцег Новом, у селу Клинци служена је Света Литургија у цркви Св. Трифуна, поводом прославе храмовне славе. Свету Литургију служио је луштички парох јереј Никола Урдешић. Малобројни сељани ни овог пута нијесу пропустили прилику да присуствују Светој Литургији, као што су то радили и њихови преци. Након причешћа, опходила је литија око храма а затим је ломљен славски колач, а вјерници села Клинци припремили су послужење за све присутне.

У Тузли

Ново скрнављење храма светог Георгија у Тузли

На храму Светог Георгија у Тузли 14. фебруара 2011. године примијено је да су вандали начинили материјалну штету поскудавши све окапнице са прозора, дјелимично оштетивши фасаду храма а улазну капију у порту су покидали. Злобницима је то било мало па су кренули и по гробљу и оскрнавили два споменика, са једног су однijели и металну бисту. Највјероватније да је штета начињена током викенда. Полиција је извршила увиђај и направила службену забиљешку.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У Лазаревцу

Духовна трибина

Црквена општина Лазаревац је на Сретење, 15. фебруара 2011. године, организовала Духовну трибину, на тему „Уметност у служби Цркве”, о којој је говорио фронтмен наше познате рок групе Партибрејкерси, Зоран Костић - Цане.

Отварајући ово сабрање, пред препуном салом, углавном младих људи, ГО Лазаревац, отац Александар Новаковић је најпре говорио о смислу празника Сретење, као спасосносном за човека сусрету са Богом. Само значење речи сретење, етимолошки гледано подразумева сусрет из кога извире човекова срећа. Ако попут старца Симеона у лицу Богомладенца Христа препознамо спасење и мир, избећи ћемо Ледено добра и нећемо постати хипнотисана гомила, рекао је он. Отац Александар се на крају захвалио нашем госту Зорану Костићу Цанету, који нам својим личним искуством у спознаји Истине и Христа, кроз уметност којом се бави, помаже, да пронађемо у овом свету какав јесте, Смисао и Утеху, те као такав даје велики допринос у васпитавању и обликовању наших младих генерација у једино истинском и аутентичном систему вредности, који јесте Црква.

•јереј Желько Ивковић

У Црној Гори

110. годишњица од упокојења војводе Марка Миљанова

Поводом 110-годишњице од упокојења војводе Марка Миљанова, Његово Високопреосвештенство, Архиепископ цетињски, Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, служио је 15. фебруара 2011. године са

свештенством Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Архијакона Стефана на Медуну у Кучима. У току Литургије, у надахнутој бесједи о овом знаменитом писцу и војводи, Митрополит Амфилохије је говорио и о празнику Сретења Господњег као о једном од најчудеснијих догађаја у историји људског рода, као о дану када се Бог сусрео са човјеком, налазећи сличност Марка Миљанова са Св. Симеоном Богопримцем.

„Ми смо Нови Израиљ, нови изабрани народ Божји, који слави Сретење, јер је Онај са Којим се срео Симеон Богопримац вјечно са нама и у нама у великој и Светој Тајни Цркве Божије, силом Духа Светога“, рекао је Владика. „Један од дивних свједока тог Сретења, сличан Симеону Богопримцу, у нашем народу, тог сусрета са правдом Божјом, јесте велики бранitelj и чувар правде Божје, велики вitez Марко Миљанов“ – казао је Митрополит Амфилохије.

У манастиру Клисина
Прослава Сретења

Манастир Клисина, духовна тврђава на обали реке Сane подигнута љубављу српског народа и стањем надлежног епископа Владике Хризостома, из дана у дан оправдава своје постојање и води путем духовног узрастања. Поводом великог празника Сретења Господњег, Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Г. Хризостом боравио је у манастиру Клисина где је служио Свету Литургију. Обзиром да је у току дрогадња старе манастирске цркве саграђене 1991/92. године, Литургија је, као усталом и сва редовна богослужења, служена у привременој капели у манастирској порти. Преосвештеном Владици Хризостому саслуживали су јеромонаси Методије Крагуль, духовник манастира Гомионице и Теофил Ђуричић, намјесник манастира Глоговца и Ђакон Невен Маринковић.

У Епархији врањској
Спроведена акција добровољног давања крви

У среду, 16.02.2011. године, Основна организација Црвеног крста Полицијске управе Врање, у сарадњи са Православном епархијом врањском и Саборним храмом Свете Тројице, организовала је акцију добровољног давања крви.

Служба за трансфузију крви нишког Клиничког центра, у сарадњи са Трансфузиолошком службом Здравственог центра из Врања, прикупила је крв, а Центар за превенцију Дома здравља Врање је даваоцима одредио ниво шећера у крви. Добровољни даваоци крви били су свештеници Епархије врањске, припадници Полицијске управе Врање, војници 4 бригаде копнене Војске

Србије, гости из Полицијских управа Пирот, Неготин, Ѓилане и Ваљево. Прикупљено је 260 јединица драгоцене течности. За све даваоце Полицијска Управа је организовала пригодно послужење. Цела акција спроведена је у просторијама Црквене општине Врање.

У Мостару

Научни скуп „Мирољубиви суживот, узајамно поштовање према светим књигама“

У мостарском хотелу „Бристол“ 16. фебруара одржан је научни скуп на тему „Мирољубиви суживот, узајамно поштовање према светим књигама“, у организацији Мостарског мутијства ИЗ, Научног Института „Ибн Син“ и факултета хуманистичких наука Универзитета „Џемал Биједић“. На скупу су, између осталих, говорили мостарски мутији Сеид еф Смајкић, Епископ ЗХИП Г.Григорије, генерални викар мостарско-дувањске бискупије дон Томо Вукшић, предсједница јеврејске општине Мостар г-ђа Ерна Ципра, гвардијан фрањевачког самостана у Мостару фра Ико Скоко и др.

Владика Григорије је истакао да нема алтернативе дијалогу рекавши: „Имамо искуства суживота и толеранције и то не значи да живимо једни поред других, јер није могуће да живимо једни поред других, а да у исто вријеме не живимо једни са другима“.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У Крушевачкој епархији

Прва Архијерејска Литургија

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, администратор Крушевачке епархије, служио је 16. фебруара 2011. године прву Архијерејску Литургију у овој новооснованој епархији Српске Православне Цркве, уз саслужење игумана манастира Грgetek, архимандрита Доситеја, и више свештеника и монаха.

Преосвештени Владика Јован је у манастиру Мрзеница, који је био испуњен верним народом и монахијама из Врањске, Шумадијске, Нишке и Крушевачке епархије, после причешћа и дивне беседе, служио четрдесетдневни паастос игуманији ове светиње мати Екатарини. Затим су сви присутни отишли на њен гроб који се налази на монашком гробљу у близини конака, где је одржан помен. После тога је послужена трпеза љубави.

У Тршићу

Академист најмлађих Богу Живоме

У суботу, 20. фебруара, у нашој цркви брвнари у Тршићу служен је Академист «Слава Богу за све». Ово и не би била тако чудна вест када не би споменилу да су они који су читали похвалне стихове овог академиста нико други до ученици веронакуке Основне школе «Вукова спомен школа» из Тршића! Ова идеја родила се на часовима веронакуке, када су ученици заједно са svoјим вероучитељем расправљали како би могли унапредити свој богослужбени живот и разумети да служба Господу није резервисана само за оне који су у свештеничком чину, већ да та служба захтева и свецело учешће свакога од нас. Тако је изабран захвални академист «Слава Богу за све» како би се подсетили да молитва није само искање од Господа, већ у исто време и благодарност за све оне дивне дарове којих нас је удостојио! Са благословом Божијим, надамо се да ће се ова традиција наставити, те ће тако овај академист бити уврштен у редовни распоред богослужења тршићке цркве, сваке суботе са почетком у 16 часова.

• Проф. врске наставе Тијана Тешмановић

У Загребу

Седница Епархијског савета

У уторак, 22. фебруара, у резиденцији Митрополије загребачко-љубљанске одржана је седница Епархијског савета. Седници су присуствовали сви чланови савета, на челу са Високопреосвећеним Митрополитом Јованом, који је после молитве отворио рад седнице Епархијског савета. На седници се разговарало о стању верника и свештенства у нашој епархији, финансијском пословању, обнови храмова, изградњи нове зграде гимназије и духовног центра, раду гимназије „К.К. Бранковић”, раду фирме „Господар” итд.

Манастиру Наупара званично предато земљиште

22. фебруар 2011. године биће записан у летопису манастира Наупара као посебно значајан датум, историјски, јер је тог дана извршена званична примопредаја одузетог манастирског земљишта од стране некадашње комунистичке власти. Садашња држава је овим чином исправила дугогодишњу неправду и манастиру вратила 1.479 хектара квалитетне шуме (остало је још 8 хектара за које ће се накнадно донети решење). Комисију за предају

Поводом разорног земљотреса у Крајстчерчу

Љубљена нам децо духовна, драга браћо и сестре. Прошло је само неколико месеци од страшног земљотреса који је прошлог септембра погодио град Крајстчерч (Christchurch) и Нови Зеланд, још мање од земљотреса у Краљеву, још увек осећамо последице поплава и циклона који су погодили источну обалу и још се боримо са пожарима на западној обали Аустралије, а ево задеси нас још једна катастрофа.

Још увек се наше парохије широм Аустралије и Новог Зеланда боре да на сваки могући начин помогну унесрећене у свим тим природним катастрофама, а ево још једне, и то у овом низу најстрашније. Овај земљотрес који је јутрос погодио Крајстчерч свакако је најбољнији ударац свима нама јер је толико мноштво живота изгубљено.

Једина наша утха, како каже Псалмопојац Давид, јесте Бог. Христос који је победио смрт, који је разорио врата ада и који је угасио у нама страх од смрти тиме је угасио и све остале страхове и стрепње. Његовом победом над смрћу тешимо се данас оплакујући страдале а Његовим неизрецивим човекољубљем водимо се у близијега. Угледајући се на Христа саосећамо у болу са породицама страдалих којима у име свег нашег свештенства, монаштва и верног народа, као и у своје лично име, изражавамо Наше најдубље саучешће. Такође, угледајући се на Њега, врхунског Човекољупца, усрдно се молимо за спасење свих оних који су пострадали као и за спасење и душа и тела оних који су још под рушевинама.

Са очинском љубављу и Архијерејским благословом

• + Иринеј Ениской аустралијско-новозеландски

непокретности од стране предузећа „Србија шуме”, у чијем је коришћењу било земљиште, чинили су г. Јордан Мијатовић, дипл. инг. шумарства, г. Зоран Живановић, дипл. инг. шумарства и правник г. Раде Петронијевић. Комисију СПЦ коју је формирао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, администратор Крушевачке епархије, сачињавали су игуман манастира Наупара отац Дамаскин, јереј Драгић Илић, члан Епархијског управног суда Крушевачке епархије и г. Радош Миленковић дипл. инг. шумарства.

У Епархији рашко-призренској

Литургија у Приштини

На дан када се Црква молитвено присећа еванђелске приче о Блудном сину, Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Г. Теодосије служио је Свету Литургију у обновљеном приштинском храму Светог Николе.

Владики Теодосију је саслуживало једанаест свештенослужитеља, међу којима су билиprotoјереј-ставрофор Радивоје Панић, старешина храма Светог Саве на Врачару и protoјереј Маринос, православни грчки свештеник при грчком контингенту КФОР-а у Урошевцу. На Светој Литургији, у којој је учествовало око 150 верника са Косова и Метохији и из Београда, певали су чланови хора при Београдском храму Светог Александра Невског. Св. Литургији су присуствовали и припадници грчког КФОР-а на челу са пуковником Ламбрисом.

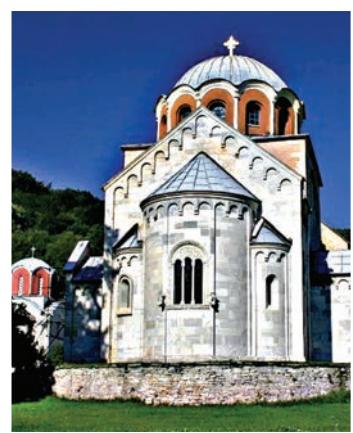
Хористи из храма Св. Александра Невског, заједно са оцем Радивојем

Панићем, ових дана бораве у посети Косову и Метохији, како би молитвено дали подршку Цркви и њеном верном народу на овом простору и показали братску солидарност.

У манастиру Студеници

Свечано прослављен Свети Симеон Мироточиви

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа жичког Г. Хризостома, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је на дан Преподобног Симеона Мироточивог Свету Архијерејску Литургију у манастиру Студеници. Владици је саслуживало више свештеномонаха и свештеника из Жичке и других епархија, а госте је је срдечно дочекало студеничко братство на челу са игуманом манастира, архимандритом Тихоном (Ракићевићем).

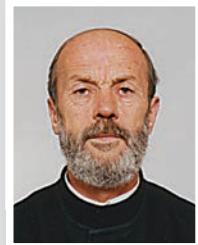
Вјечнаја памјат

† Протојереј-ставрофор Слободан Крстић, бивши Архијерејски намесник ражањски и парох Ћићевачки (Епархија нишка)

Радост овогодишњих Божићних и новогодишњих празника у Архијерејском намесништву ражањском, нажалост помутиле су три тужне вести. Прво се о Божићу упокојила племенита Игуманија Катарина (Стојановић), настојатељица Манастира Покрова Пресвете Богородице у Мрзеници, на чијем опелу је лично чинодејствовао Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, њен вишедеценијски надлежни Архијереј.

Потом су се крајем јануара, поново огласила звона Цркве Светог Саве у Ђићевцу да објаве тужну вест да се упокојио у Господу његов верни слуга прота Слободан Крстић, дугогодишњи Архијерејски намесник ражањски и парох Ђићевачки, на чијем опелу, 31. јануара 2011. године, на дан Св. Атанасија Великог, је такође чинодејствовао Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј. Само неколико дана после упокојила се и противница Радосава-Рада Крстић, оставивши иза себе два сина, снаје и многојројну унучад.

Прота Слободан Крстић рођен је 2. октобра 1942. године у Јасеници, а петоразредну Богословију завршио у Призрену где му је разредни старешина и професор био садашњи Патријарх српски, Г. Иринеј. Зато је и био веома тужан и дирљив испраћај почившег проте, на чијем опелу је саслуживало још тридесет свештеника и три ђакона, не само из Епархије нишке, већ и из других Епархија и Београда. Иако је била велика хладноћа, а путеви залеђени, мноштво верних је дошло да заједно са Патријархом испрате проту Слободана, који је био одан свом Владици нишком

Иринеју још од самог доласка тадашњег Епископа Иринеја у Ниш, пре 35 година.

Његова Светост (тадашњи Епископ нишки), у младом оцу Слободану, препознао је вредног служитеља Божијег олтара, коме је могао увек да повери одговорне послове на изградњи и обнови храмова и парохијских домова у Епархији нишкој, те је службовао на више парохија.

На парохију Ђићевачку дошао је 1971. године и сагradio нови парохијски дом за два свештеника. За ова и друга залагања, одликован је 1984. г. чином протојереја, а само неколико година касније и правом ношења напрсног крста и постављен за Архијерејског намесника ражањског, коју дужност је вршио до последњег дана и поред тога што је последњих месеци тешко оболео. Последњих месеци, посебно су се старали око проте и противнице његов дугогодишњи сапарох и кубјни пријатељ прота Раде Богићевић и његова породица, који га је ових дана и наследио на његовим дужностима.

За противу ретко показану ревност и оданост служењу нашој Светој Цркви, коју је посебно истакао Његова Светост, нека му Господ подари рајско насеље као и његовој верној и пожртвованој животној супутници, противници Ради, а који су верно служили њиховим парохијанима у најтежим поратним временима испуњеним тешкоћама кроз које су сви заједно пролазили, а њиховој деци и унуцима утешу и мир од Господа што су имали оца и деду за пример свима.

• Протојереј Page Bođićević
Архијерејски намесник ражањски и парох Ђићевачки и Проишођакон Стеван Рајаџић

† Протојереј ставрофор Хаџи - Милун Павлашевић

Дана 6. фебруара 2011. наврши се шест месеци како се против Милуна у Господу упокоји. Утихну појање његовој мило-звучно, а поносан је сваки његов мили и драги, јер дани сви његови припрема беху за живот вечни. А ево – како и зашто.

Далеке 1933. године Господ га подари богољошима Павлашевићима, Драгиши и Достани из Бечија, из краја многих бресничко-бечањских свештеника, знаменитих Ђокића, Катанића, Лечића и других. Милун је на пут свој свештенички кренуо преко Призрена, у време искушеничко, сурово, комунистичко. Дете, тек стасало, крст свој узело и молитву, педесет шест година дугу, отпочело. Књигу са њим учише тамо и будући велики духовници српски, Патријарх Иринеј, Митрополит Николај (Мрђа), Марко Илић и Момир Лечић, протођакони... Благодат Божја на њега се излије кад се ожени од Добросава вљевића из Трепче Доње, Вером, игумана Георгија, сестром благочестивом.

На рад пастирски га упути Господин Герман, Патријарх потоњи, у Негбину крај Нове Вароши, у округ златиборски. И тамо своје прво гнездо сви, парохијско и породично. И оца Милуна одмах заволеше верници, баш сви. Парохијани његови сате и дане приложили, све парохијски дом нови грађењи. Тад су у Негбини народ наш честити и отац Милун украсе дивне добили. Парохијани врли – грађевину лепу, Богу посвећену, а отац Милун – две кћери дивне, Светлану и Драгу, обе противнице, будуће и садашње.

Године 1958. у Горичанима, на планини, на Јелици, живот свој трудољубиви он настави. Власт у први мах не схвати каквог пароха овде Мајка Црква доби. Тако из Жиче Владика Герман, Патријарх потоњи, у Горичане наиђе. „Зар ти и даље цркву зидаш?“ – упита преосвећени. „Мора се, Владико“, о. Милун одговори. „Кад Бог благослови, а народ жели – пре-

прека не може бити. Ево, сад ће Вера воду донети, па ће нас послужити.“ Владика мисли – она са крчагом маленим на воду пошла. Кад оно – Вера воду у ковама тешким носи. Благослов узе владичански, воду на шпорет пристави, па оде и оне две кове тешке у малтер суне. Он, сав прашињав, док Вера место њега малтер меша, одговара само: „Није то ништа.“ То „ништа“ беше казна затворска коју отац Милун тих дана одробија због градње цркве нове. А он – зидање одмах наставио као да ништа није било!

Потом је у Прељини и Соколићима Богу и народу служио. И звоник предивни, огромни, и под њим салу парохијску, прелепу, деветнаест година градио. И сагradio. Ондаје, при цркви Страцимирјевој древној, чачанској године 1979. за пароха постављен био. У пензију одлазак, године 1995. лако му је пао. Јер, одмах се прхватио места секретара одбора за градњу цркве нове, Богородичине. И ту допринос огроман дао. И даље је, где год је требало, где га је ко звао, из цркава или манастира, Литургију Свету служио. На Божић 2008. Патријарху јерусалимском је саслуживао, а Свјатјејши га крстом од седефа даривао. Крст је тај донео и зету своме, проти Мирославу из Прељине дао. Због свега наведеног, крстом напрсним Синод наш Свети га 2008. одликовао.

Од 2009. са болести најтежом храбро се носио. И само два пута заплакао. Оба пута – од радости. Први пут, кад му се праунуче родило, други пут, кад је унук његов Немања, крајем године исте, докторску тезу одбранио. За време болести многи су га посећивали, међу њима и Свјатјејши Иринеј, Патријарх наш српски и школски друг његов призренски.

Нека је помен вечни, слава и хвала усопшем раду и свештенослужитељу Божјем, против Милуну!

• Слободан M. Радуловић

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЂЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livnicaligrap@yahoo.com

Помоћ за обнову цркве у Кућанцима

Благословом Његовог Преосвештенства епископа славонског Господина Саве упућује се позив за помоћ у обнови цркве Светих апостола Петра и Павла у Кућанцима, Епархија славонска.

**Кућанци су родно мјесто
Блаженопочившег
Патријарха српског Павла,
у коме је 1991. године
порушена парохијска
црква.
Својим прилогом и
уплатом на жиро-рачуна
помозите радове на
изградњи ове цркве
у којој је крштен наш
патријарх.**

Нови број жиро-рачуна:
СПЦ у РХ, Епархија славонска,
Епархијски управни одбор

Обнова храма у Кућанцима
Трг Бана Јелачића 16,
34550 Пакрац
Кунски: 2340009-1510459453
Девизни: HR40 2340 0091 5104 5945 3
Privredna banka Zagreb d.d.
10000 Zagreb, Račkoga 6, Croatia
Swift Code: PBZGHR2X

БРОЈ СТАРОГ ЖИРО-РАЧУНА
ВИШЕ НИЈЕ У УПОТРЕБИ.

www.atvbl.com

ПРИЛОЖНИЦИ: За покој душе нашем драгом
брату од тетке, инжињеру Богдану Радошевићу,
геологу, његови дубоко ожалошћени Владимир,
Јован и Александар С. Вујић дају прилог
Православљу у износу од 10.000 динара.

R T R J C

www.rtrs.tv

ПРАВОСЛАВЉЕ

ОГЛАСИ

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
 електромоторни и
 електромагнетни погон
 програмирано и
 даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
 „GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
 инжењеринг
 Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

**ПРАВОСЛАВНА
КЊИЖАРА-ГАЛЕРНЈА**

БЛАГОДАРНИК

Београдска 33, Београд
 011/3244-038

ИЗРАДА КРСТОВА
 од 0,5 до 5 m са и без позлате

**ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА
ЗВОНА**
 програмирано и даљинско управљање

**ТОРАЊСКИ
ЧАСОВНИЦИ** - ИЗРАДА И РЕПАРАЦИЈА
ОЗВУЧЕЊЕ ХРАМОВА
 (унутрашње и спољашње)

200 година традиције и искуства
ЛИВНИЦА ПОПОВИЋ
 Ресавска 88

Београд
 064 1860-076
 063 1095-136
 факс: 011 2657-857
www.livnicazvona.com

Прослава матуре

Матуранти богословије „Свети Сава“ у Београду, генерације 1972-1973, прослављају 38. годишњицу матуре.

Прослава ће се одржати на Духовски четвртак, 16. јуна 2011. године у Београду.

За ближа обавештења обратити се
 Милутину
 Душанићу –
 064/432-42-27

1. НАЈНОВИЈЕ! ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин
 (као у Руса, Грка и Светогорца, а код Срба до пада Деспотовине) –
 са програмирањем и откуцавањем часова, а по избору, и са
 могућношћу даљинског управљања.
ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин звоњења: 1.1.) Звоњење
 не потреса звоник; 1.2.) Знатно више звона може да стане у исти простор
 1.3.) Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне,
 односно престане. 1.4.) Качење звона је простије, и због тога је знатно
 јефтиније; 1.5.) Потрошња ел. енергије је низка, а ако престане ел.
 напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.6.) Погодно је за
 сваковрсно програмирање, а са више звона, могу се ручно, али и
 програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.
 Ел. звоњење радимо и на ЗАПАДНИ начин.
2. ЧАСОВНИЦИ - тачни у секунд и још сами прелазе на "зима-лето" време.
ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ E-mail: szeljko7@verat.net "ЖЕЛ-МИР"
 026/312 752; 064/920 5 851; 064/20 80 145 zelmir.atspace.com

ДОБРОЧИНСТВО
 Београд, Добрињска 2
 тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ОСТРОГ 18 - 20. март
БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
 30. март - 02. април
ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
 13 - 28. април
ХОДОЧАШЋЕ У ХИЛАНДАР
 03 - 08. мај
МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ
 24. мај - 01. јун
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

НОВА КЊИГА

ОДГОВАРАЊЕ НА ЛИТУРГИЈАМА АНТИФОНИ И ТРОПАРИ

У ИЗДАЊУ ИЗДАВАЧКОГ ФОНДА СПЦ
АРХИЕПИСКОПИЈЕ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКЕ

ОДГОВАРАЊЕ НА ЛИТУРГИЈАМА АНТИФОНИ И ТРОПАРИ

Формат књиге је прилагођен да се може носити са собом. Књига има око 140 страна са фотографијама у боји. Цена књиге је 250,00 динара.

Нову књигу „ОДГОВАРАЊЕ НА ЛИТУРГИЈАМА“ АНТИФОНИ И ТРОПАРИ, као и остала издања, можете купити по најповољнијим ценама у Великопродаји Издавачког фонда СПЦ Архиепископије београдско-карловачке у Српској патријаршији, ул. Краља Петра бр. 5 као и у продавницама Издавачког фонда у Београду: Булевар краља Александра бр. 20 и 26; Ресавска бр. 27.

Схватајући „потребу да сви верни на богослужењу не само присуствују него и активно учествују одговарањем на прозбе и молитве ђакона и свештеника“, како пише у предговору ове књиге, блаженоупокојен патријарх Павле, Издавачки фонд с благословом Његове Светости патријарха српског Господина Иринеја објављује овај приручник на савременом српском језику (поједини делови на црквенословенском) да би певање у храму на богослужењу било праведно односно како препоручује Псалтир „Појте разумно“.

Нашим верницима, који стојећи у храму на Светој Литургији, на жалост често присутни само телом, а молитвено срцем и умом ређе, имајући у руци током Литургије ову књигу, биће им лакше да прате ток Литургије да молитвено певајући узносе себе на небо, Оцу небеском, заборављају на овоземаљске бриге и невоље. Неће им бити досадно нити предуга богослужење.

Књига је лепо уређена, текстови су штампани читљивим словима ћирилицом – прилагођени верницима – учесницима Свете Литургије.

Знајући да о великим црквеним празницима наш народ више посебљује храм, у овој књизи су објављени антифони, тропари и кондаци великих празника, као и песме које се уместо Достојно јест певају о црквеним празницима на Литургији.

И ЗА 2011. НАЈБОЉИ ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК, ПЛАНЕР И КАЛЕНДАР!
С БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ПРИНЦИП ПРЕС

СРБИЈА

НАЦИОНАЛНА РЕВИЈА

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

ЗИДНИ
ПРАВОСЛАВНИ
ПОДСЕТНИК
48x45 см, 26 страница

ПРАВОСЛАВНИ
ПЛАНЕР 2011.
8x14 см, 120 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2011.

Православни
Подсетник и Планер
за наредну годину, у
осам верзија, са осам
највећих српских
крсних слава на
насловној страни.
Са кратким житијима
светих за сваки дан, духовним поукама,
простором за ваше забелешке. Лепо,
практично, поучно. Проверено!
Потражите за себе и даруйте пријатељима!

17,5x25 см, 400 страница

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите „Принцип Прес“!

DVD издање

СОУДЊЕ

КОСОВСКЕ СВЕТИЊЕ

Косово није само једна китка, један историјски догађај, ни само једна територија. Косово је испит из скетосакла и националне и крске скости Срба. Манастири српске православне цркве склоји су једне историје и постојања једне нације, тк логос имала је прилику да сними серијал посвећен најзначајнијим српским светињама Косова и Метохије.

ЛОГОС ТЕЛЕВИЗИЈА

www.logostv.org.rs

МАНТИЈЕ

ПОНОВО У ПОНУДИ

Одличан квалитет, изузетна понуда!
Позовите 064/800-1322, информишите се одмах.

Још нових модела црквених одежди на нашем сајту!
Посетите www.amfia.rs

ЦРКВЕНА УМЕТНИЧКА
КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
Лела Белушић, власник
037/491-138, 064/167-9082
Бранислав Јоцић, ПР
064/800-1322
е-маил: informacije@amfia.rs
вебсајт: www.amfia.rs

ΑΦΙΔΝΗ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

ЕПАРХИЈА НИШКА

ПРОИЗВОДНИ ПРОГРАМ И ПРОЈЕКТИ

Производни Програм и Пројекти Епархије нишке има највећу понуду свих црквених артикала у Србији. Постоји и делује као црквена јединица више од десетине. Има капацитете који у потпуности могу да опреме храм и свештенство а због свог великог асортимана у могућностима смо да испунимо све захтеве! ППИП Епархије нишке је једина производна и дистрибутивна институција Српске Православне Цркве која нуди преко 5000 црквених производа.

ЕПАРХИЈА НИШКА,
ЕПИСКОПСКА 3,
18000 НИШ, Србија

Тел: +381 64 800 4334
+381 64 800 4333
+381 64 800 4345

Манастир Св. Роман,
37202 Ђунис, Србија
Тел: +381 37 867 211

www.spc-ppip.org
eparhijaniska@spc-ppip.org

Највећи избор свих црквених утвари у Србији

